HARDY SCHILGEN

MLADI JUNACI

PRVI SVEZAK NAKLADNE MERČEVE BIBLIOTEKE ZA MLADEŽ

MI

Hardy Schilgen D. I.

MLADI JUNACI

ZAGREB 1943.

Tiskara Matice Hrvatskih Akademičara Ilica 54 Brzoglas 81-61

HRVATSKI PREDGOVOR

U jubilarnoj Merčevoj godini izilazi ova knjiga, kano prva svezka nakladne Merčeve biblioteke, namienjene hrvatskoj mladeži.

Dr. Ivan Merz poznat je našoj omladini. U njemu gleda naša omladina izgrađeni karakter, koji je izgrađivan godinama i godinama zasebno milošću Božjom. Pojava toga čovjeka Božjega imponira mladeži, a ova knjiga pruža mladiću praktičnu uputu, kako da i sam postane junak Kristov, te se vlastitom borbom što jače približi svomu uzoru, izgrađenom karakteru, Dru Ivanu Merzu.

Autor je prema savremenoj kritici posvema uspio. Probudio je u mladiću ponos, kako može da i sam postane junak nastojanjem plemenite težnje i čistoga života u izgradnji vlastitoga karaktera.

Autor, kano izvrsni poznavalc mladenačke duše, iznosi mladiću protumačeni pojam junačtva, a onda posve praktično iznosi način borbe, po kojoj se stiče samo junačtvo.

Ako što treba u naše dane hrvatskoj omladini, to je sigurno nastojanje oko plemenštine duha i čistoće srdca. Neka nam dobri Pastir po zagovoru čovjeka Božjega udieli što veći rod i plod u dušama hrvatske mladeži po ovoj prvoj knjizi Merčeve biblioteke, namienjenoj omladini.

MLADI JUNACI

»Ovo je — može se reći — knjiga možda najfinija i najbolja, koja je pisala o junačtvu i o junačkom boju u godinama mlada čovjeka. Zorno, stvarno i u svježem govoru izneseno je, kako postaje mladi čovjek junakom u službi Kristovoj«, kaže o djelu Jung-Wacht, list za njemačku mladež.

»Ovoj knjizi ne treba nikakove preporuke. U oduševljenju razgrabili su je mladi dečki, jer odgovara njihovoj duševnoj nuždi, a još će rađe čitati ovo vanjski i unutrašnje savršeno izdanje mladenačke biblioteke«. Kazala je kritika ove knjige od P. Meinrada.

»U ovoj priručnoj knjizi ćutiš i opet meso, kosti i duh od Adolfa Dossa. Posvećena je mladeži i izvrsno je za nju opremljena. Cijelu misaonu strukturu knjige, kao što i pojedinosti, otkrivaju ti psihologa, osobitoga poznavaoca ‚mladenačke duše«. Kaže list »Literarischer Handweiser«.

»Spretan hitac! Pogodio je srce svakom mladom čovjeku, koji još nije sasvim zaglibio u kaljužu. Tako sveučilištarac, kako gimnazijalac, trgovački pomoćnik, kano i obrtnički šegrt, tvornički radnik i seoski mladić, stoje pogođeni ovim udarcem. To je finesa, plemenština, te ostaje svakomu mladiću jednako razumljiva nužna poruka!« Kaže kritika u Pastor bonus.

DRAGI MOJ MLADI PRIJATELJU!

Jesi li se već kada u životu namjerio na junaka, začuđeno ga gledao, te se za nj oduševljavao? Oči su ti sjale od radosti, a srdce gorjelo od oduševljenja. Eh, kada bih i sam mogao postati junakom!

Ovo ti želim pokazati: možeš, moraš da i ti budeš junakom. Ne možda onakim, o kome će poviest pričati, komu se dižu spomenici. To je nuzgredno. Moraš biti junakom. Ne smiješ biti između onih, koji ne znadu, zašto živu; kojima je jedini cilj života uživanje; ovakovih nestaje, kano da i nisu živjeli. Moraš, da u životu učiniš nešto veliko, uzvišeno. Svaki treba, da gleda na tebe s počitanjem, mnogi i sa zahvalnošću. Moraš sam sebi izgraditi spomenike, u kojima ćeš u budućnosti živjeti. Zar ne bi ti to htio? — Od svega srdca! — Pa dobro. Čuj!

ODLIČNO PORIETLO

Jesi li kada bio u kojem starom gradu? Jesi li vidio u njem slike djedova? Na zidovima su visjele slike djedova, a koji dvorski namještenik ili član obitelji tumačio je značenje, velika djela njihova i spominjao imena. Biti članom plemenitoga pokoljenja, napunja svakoga člana obitelji ponosom, a to je prvi uvjet postati junakom.

A ti si možda žalostan, što si se rodio od siromašnih roditelja, stanuješ u siromašnom stanu, u podrumu ili gore u četvrtom spratu, te ne znaš ništa od svojih djedova, možda im ne znaš ni za ime. Možda si žalostan spustio glavu u težkim mislima. — Ali možda si ipak kada već čuo, čitao, kako je neko diete odrastlo u siromašnoj kolibici, dok se nije jednog dana odkrilo, da je to diete kraljevskog podrietla.

Pa i ti si odličnoga podrietla! Ti do sada nisi samo znao, nisi pravo upoznao. U tebi se nalazi uzvišeno dostojanstvo, visoko plemstvo, veće nego li, da si kraljevske porodice. I ti imaš djedovski dvorac, tako častan i prekrasan, kakva na zemlji

ni nema. U tom dvoru ne gledaju na tebe nieme slike tvojih predaka sa zidova dvora; ne, oni živu i čekaju s velikom čežnjom na tebe. Ne za dugo vrieme treba, da uniđeš u taj dvorac, da s njime zajedno zaposjedneš ovaj čudestni život. To nije tek prazno pripoviedanje, već istina i stvarnost. To mora da ponajprije upoznaš.

Da ti pokažem, što si ti zapravo, valja da zađemo u radionicu umjetnika, u kojoj je zasnovan plan, prema kojemu si ti stvoren. Mora da te to zaista obraduje saznati, kako je došlo do toga, te koji je Božji plan bio. — Neka ti ne bude težko, da me oprezno sliediš. Samo tako mogu te korak po korak dovesti do nepojmljive visine, do koje te je Bog uzvisio.

*

Promisli dakle unazad, koliko daleko možeš. Prije mnogo tisuća godina stvoren je čovjek. Prije toga zemlja, sunce, zviezde, anđeli. Prije toga nije bilo ništa osim Boga. Bog je od vieka do vieka, što to znači, toga si ne možemo predstaviti niti razumjeti.

Bog je savršeno sretan. Tri Božanske Osobe uživaju od vieka neizrecivu, nama nepojmljivu sreću. Ovoj vječnoj sreći ništa ne manjka, a niti joj se može što dodati. — Prema tomu Bogu nisu bila potrebna druga stvorenja. Istina, mogao ih je stvoriti. Jedan sviet za drugim, jedan ljepši i veći od drugoga, izmjenjivali su se u misli Božjoj. On ih je vidio. On je čuo, kako mu dovikuju: »Stvori nas!« Pa svi ti svjetovi nisu mogli ništa Bogu pružiti, što On ne bi već imao u sebi neizrecivo savršenije. Svaki od ovih svjetova bio je samo slaba sjena njegovih savršenosti. Ne može se ništa, ma upravo ništa ljepšega ni pomisliti, što već Bog ne bi imao. Tako su se nizali svjetovi i nestajalo ih u ništa.

Najednoć u carstvu mogućnosti privukao je jedan sviet na sebe Božju pažnju. Nije bio taj sviet veći, a ni sjajniji od drugih. Što je privuklo Boga ovom svietu, nisu bile tisuće milijuna sunaca, koji su ga obasjavali. Našao je na tom svietu razmjerno malenu zemlju, koju je od mnogih sunaca obasjavalo jedno, dok su druga sunca bila tako udaljena, da su se sa zemlje vidjela kano male sitne piknjice u tami.

Na ovoj zemlji nije Bog pazio na vasiono more, niti na veličanstvo bregova, a niti na ubave krajeve sa pticama i životinjama, a nije pazio ni na zlato u gorama, na sjajne diamante, na sjaj perla i dragoga kamenja. Sva ova stvorenja bila su samo malena, slaba slika Božanske ljepote! Bog je uočio čovjeka. Čovjek je bio više, nego sve drugo, on je bio slika samoga Boga! Pa i taj je čovjek bio u stanju, da Bogu nešto pruži, što Bog nije imao: priznanje vjerom, proslavu neumrlom dušom. Iz vidljivoga svieta morao je čovjek upoznati Boga, te ga kano Boga i gospoda priznati. Njemu se klanjati. To je bilo ono najveće, što je cio sviet mogao dati Bogu. — Ali ova proslava Bogu nije mogla da uveća blaženstvo Božje. Uzmimo primjer. Uzmimo, da maleni crv u prahu izpod tvojih nogu ima razum, volju, kako mi ljudi imamo. Ti bi bio njegov gospodar, ako si mu dao točne propise, kako mora da živi, da tebe prizna. Svaki dan ti bi se uvjerio, kako je prošli dan tvoja naređenja savjestno izpunjao. Pa zar bi se time uvećala tvoja sreća, kada bi saznao da je taj crv poslušan? Pa zar bi to smetalo tvojoj sreći, kada bi saznao, da se jedan dio ovih crva niti nije brinuo za tebe, pače se protiv tebe pobunili, te tebe svrgnuli s položaja? — A mi smo pred Bogom još manji! Pa Bog još manje ima od nas, jer se njegova sreća ne može niti umnožiti, a niti umanjiti, dok bi si čovjek mogao misliti, da će njegov mir biti narušen poslušnošću ili prkosom crva. Proslava Boga po čovjeku samo je vanjsko priznanje Njegove neizmjerne savršenosti, po kojoj ne može ništa dobiti. Ovo priznanje nije moglo potaknuti Boga na stvaranje.

Bog je već hotio da odvrati lice svoje i sviet bi zapao u ništa, kano svi drugi, tada pristupi pred Njega Ljubav i reče: »Ja sam bit Tvoja. Stvori si u ljudima spomenike, koji će kroz svu vječnost navještati kako je duboka, silna i snažna ljubav, koja Tebe Trojednoga Boga povezuje«. — Pristupile su i druge Božanske savršenosti, te se razvio među njima razgovor.

Božansko Veličanstvo: »Pa kako može siromašan čovjek biti dostojnim spomenikom neizmjerne ljubavi Božje?«

Božanska ljubav: »Ja ću čovjeka za proslavu, što je prinosi svojemu Stvoritelju, nagraditi, učiniti ću ga blaženim za vječnost!«

Božja Pravednost: »Ako li čovjek priznaje Boga, Njemu se podvrgava, čini samo ono što mu je stroga dužnost«.

Božja Ljubav: »Čovjek mora upravo time, što ću mu kano plaću darovati sreću, koja nadilazi sve njegove zasluge, biti spomenikom ljubavi Božanske«.

Božja Neizmjernost: »Svaka sreća, što daruješ čovjeku ograničena je. Time ne može biti čovjek spomenikom neizmjerne ljubavi Božje«.

Božja Ljubav: »Pa zato ću ga učiniti dionikom svojega vlastitoga neizmjernog blaženstva!«

Božja Pravednost: »Čovjek ne može biti dionikom slave Božje. Nema zato sposobnosti«.

Božja Ljubav: »Mudrost mi je već pokazala put. Darovat ću čovjeku novi život, koji će njegovo biće usavršivati, jer ide nad njegovu narav. Život s Božanskim vlastitostima, koje će ga usposobiti, da gleda Boga u vječnosti, te sudjeluje u Njegovoj sreći!«

Božja svemoć: »Ako se to ima dogoditi, onda stojim na međama mogućnosti! Bog može da stvori milijarde svjetova, koji ga neizcrpljuju. A ti hoćeš, da idem tako daleko, koliko je uobće moguće. Ti želiš da čovjeka uzdignem tako visoko, kako sam ne mogu više, sve do Božje neizmjerne biti«.

Božja Ljubav: »Ljubav prestaje istom na granicama mogućnosti!«

Božja pravednost: »Pa ovu zapovied Svemoći želiš svakomu čovjeku pojedincu! Za svakoga mora da se učini čudo, koje je veće, nego li da Bog za njega stvori novi sviet«.

Božja ljubav: »Ljubavi nije ništa pretežko, ništa preveliko«.

Božja svetost: »Zar ne možeš naći nijedne druge stvorove kao predmet Tvoje ljubavi, nego ove siromašne, biedne ljude, koji stoje daleko izpod Boga?«

Božja ljubav: »Time upravo moram da očitujem neizmjernost ljubavi, što je izkazujem nevriednomu«.

Božja pravda: »Pa što dobivaš time, što si stvaraš ove spomenike?«

Božja ljubav: »Ljubav ne traži za sebe, ne izčekuje ništa za sebe, ona želi samo dati i učiniti sretnima. Zato ne promišlja, kako daleko mora ići, već stane istom na granici mogućnosti. Ona ne daruje ovo i ono, već sve što ima i što može dati. Pa kada je sve dala, te već nema za sebe ništa svojega, ona se time ne žalosti, niti joj je žao, već se veseli i raduje što se je mogla na tako presjajan način izraziti«.

Kada je ljubav ovo kazala, nastalo je tiho, te se Trojedini Bog svjetovao. I stvoriše tri Božanske Osobe vječno znameniti zaključak, da stvore čovjeka kano spomenik svoje neizrecive Božanske ljubavi. Otac je rekao svoju rieč svemoguću »neka bude«. Sviet je nastao iz ništavila, poslušan kano diete, kada se pozove. Stvorena bi zemlja, da na njoj može stanovati čovjek sve vrieme, koje mora priznavanjem Božjega veličanstva Boga slaviti. A u isto mu je vrieme otvorio i nebesa, u kojem će kano spomenik neizrecive ljubavi Božanske morati ovu ljubav hvaliti i slaviti.

Nema na zemlji ljubavi, koja bi bila tako plemenita, čista, tako duboka i silna, tako nesebična i veledušna, te koja bi se mogla uzporediti s neograničenom ljubavlju Boga velikoga, čiji spomenici moramo biti mi za vjekove. Zemaljski se vlastodržci mogu opajati klanjanjem podložnih im naroda, sjajem krune; tirani se raduju na triumfima, častima, užitcima, koje moraju njihovi podložnici plaćati svojim znojem i krvlju. Bogu ne možemo kao njegovi podložnici ništa dati. On može samo nama dati. Istina, On se ne može kano neizmjerno sveti odreći one časti, koja Mu kano Stvoritelju i Gospodu pripada. On mora paziti, da Njegovo djelo bude Njemu na čast, jer bi se time uvećala sreća Njegova, to je nemoguće već zato, jer On ne može nepravdi pogodovati. Poštovanje što smi dužni da Mu prinosimo, jest samo bezuvjetna predpostavka, po kojoj se Njegova ljubav može na nama očitovati i to na način, koji neizmjerno nadilazi sve naše slutnje i shvaćanja!

Dira nam srdce, kada razmatramo ovu neshvatljivu dobrotu i ljubav Božju. Njena sila i nježnost tako nas osvaja, da svladani možemo reći: »Pa što je čovjek, da mu priklanjaš Srdce svoje, te ga tako visoko štuješ«. Job. 7, 17. »Uzdigao si ga iz praha zemlje, da ga postaviš među knezove«. Psl. 117, 7. »Čašću i slavom si ga okrunio, te ga podigao čak do anđela«. Psl. 8, 6. Kada smo upoznali potanko ovu ljubav, tada prostruji srdcem našim topla blaženost, vedro veselje. Klikće tada naša duša od blažene samosviesti, što nas Bog toliko ljubi, te smo djeca Božja. Nekim se svetim strahom sjećamo veličine i dostojanstva, što se krije u našoj nutrašnjosti, a koje se mora u svoje vrieme javno očitovati. Strahopočitanjem se napunjamo pred nama samima, pred svakim čovjekom, kada smo si sviestni, kako veliko je svetište taj čovjek.

*

Daj duši svojoj, da plovi u toplim zagrljajima ljubavi Božje. Daj, da ove istine požudno upije, dok konačno sva od njih prožeta, ne bude kliktala u visokom osjećaju svoje veličine i pobožanstvenja. Neka se nadimaju tvoje grudi. Neka veselo klikće srdce tvoje. Lice neka ti sja. Čelo tvoje, oči tvoje neka se sjaju od sjaja božanstva, kojim je nakićena duša tvoja. To je tvoj ponos, sveta tvoja samosviest: ja sam diete Božje! Kralj kraljeva, od čije milosti živu svi vladari svieta, moj je Otac! Palača Božja, u kojoj me čekaju neizrecive radosti i veselja, to je grad mojih pradjedova i moja baština, moj dio za vjekove.

PRAVO PLEMSTVO

Mi smo ljudi prečesto samo mala djeca. Što možemo očima vidjeti, rukama pipati, jesti, uživati, to jedino vriedi. Što nam razum, vjera veli, to malo ili ništa ne vriedi; daleko je od nas. Mnogi ljudi propadaju, jer u njima gospoduju osjetila, a ne razum. Hoćeš li sazoriti do podpuna muža, pomozi duhu do njegova prava na priesto, satrti prevlast tiela. Promisli na tvoje unutrašnje biće, na vječna dobra, te nemoj, poput Ezava žrtvovati svoje prvorođenačko pravo na nebesa, za kotaricu leće, časovitog sjetilnoga užitka.

Čezneš za velikim. Mladi se tvoj duh diže, nadima, želi rasti, ojačati, biti velik i snažan. Tvoja se težnja smije i mora stišati, kako se ne može obuzdati najsmjeliji uzpon tvoje fantazije.

Što čini čovjeka velikim? Zlato, srebro, časti? Možda i utjecaj? Zemaljska su dobra samo podporanj, ako na nj staneš, stojiš više, ali si ostao isti, što si prije bio. Krepost, plemenite vlastitosti te samo oplemenjuju, i po njima si bolji, mudriji, spretniji, premda ostaješ samo čovjek. Milost jedina djeluje i čini, da si viši od čovjeka, jer te pobožanstvenjuje, te čini tebe u pravom smislu nadčovjekom. Po milosti sličan si prema riečima nepogrješive Crkve, više Bogu nego čovjeku. Nema ništa dragocieniega od višega života duše, od milosti Božje posvećujuće.

*

San: Bog je prije stotinu godina stvorio tvoju dušu. Nevidljiv kano anđeo lebdio si nad ovom zemljom i mogao si birati svoju majku. Imao si slobodne ruke, Bog ti je obećao, da će je onakovom stvoriti, kako sam želiš. Što si našao liepa, sjajna, to si izabrao; nisi žalio truda ni muke, već si tražio najdalje krajeve najudaljenije otoke. Iz dubokih dubina mora donio si prekrasne perle, iz utrobe zemlje sjajne diamante, drago kamenje i žuto zlato. Najmoćnijega vladara odredio si joj za oca, predivnu palaču za stan, te se konačno na cielom svietu nije našlo više ništa ljepšega: sve si pribrao za dragu tvoju majku.

Liepi san, ali nažalost samo san — za tebe. Samo je jedan mogao stvoriti svoju majku prema svojoj želji: Sin Božji. Njemu su stajale otvorene dubine Božanstva, da iz njih crpe bogatstva po volji, kakovih nijedan duh ljudski ne može ni pomisliti. On je mogao cielu vječnost promišljati, što da sve žrtvuje svojoj majci, da je učini tako velikom i prekrasnom, kako se dolikuje Majci Božjoj. Kada je konačno došao onaj čas, da se ona pokaže na zemlji, to je premudri Bog u cieloj vječnosti razmišljanja samo jedan dar spremio Majci Božjoj: viši život duše, milost Božju posvećujuću. S njom je zakitio dušu njezinu, te kliktao: Sva si liepa, da, sva posvema! Inače joj nije ništa drugo dao. Nije joj dao bogatstvo: sjeti se štalice u Betlemu, nije joj dao časti: pogledaj u radionicu tesara u Nazaretu; niti užitke svieta: bila je majka Bola i žalosti.

Pa zašto, zašto joj nije Bog darovao što i više? Možda je zaboravio? Bog ne pregleda, On ništa ne zaboravlja. Zar svojoj Majci nije priuštio? Bog ljubi svoju Majku neizmjernom ljubavlju. — Zašto joj je uzkratio sve ovo?

Jer nema vriednosti, ne čini čovjeka velikim, ni srećnim. — Kako bogataš na dan vjenčanja svoje kćeri ne daje joj vjenčani nakit iz lima niti iz staklenih perla, već od zlata, diamanata i pravoga biserja, tako niti Sin Božji nije izkitio svoju praljubeznu Majku bezvriednim igračkama, već neprolaznim pravim dragocjenostima, koje čine dušu nebesko lijepom i sjajnom.

Zar bi mogao pronaći što boljega i dragocienijega za sebe, nego li što je veliki Bog mogao izmisliti za svoju Majku? Zar ćeš moći, da budeš uistinu velikim, pronaći zgodnija sredstva od onih, kojima je Bog učinio svoju Majku tako neizmjerno velikom? Ne čine tebe velikim vanjske stvari, a niti velika palača, ni skupocieno odielo, a niti velike bankovne rente, niti visoki tituli, to ti možeš posjedovati, to može biti tvoje, ali to nisi ti. Po onome što jesi, prosuđuje se tvoja vriednost. Netko može biti velik, neizricivo velik, najveći među stvorenim sinovima ljudskim, a da od stvorenih stvari upravo ništa ne posjeduje. To pokazuje presveta Majka Božja.

*

Vriednost ovoga duševnog plemstva razvjetljuje sjajnim svjetlom križ. Zašto je zapravo umro Sin Božji? Da ti zasluži ovaj viši život.

Griehom smo praroditelja izgubili više plemstvo duše, vrata su nam slave Božje bila zatvorena. Naša je nevolja pota-

kla ponovnu ljubav Božju na plan, kada je u čuđenju zapazila, da se je prevarila, da je prerano kliktala, kada je mislila, da se je izcrpla, da je sve žrtvovala, učinila.

Kada je Bog stvorio, čovjeka podigao, izcrpio je istina svoju svemoć, ali On je žrtvovao, a da kod toga nije ništa žrtvovao; nije darovao na vlastiti račun. Iztočni grieh, koji je lišio čovjeka namienjene sreće, pružio je priliku novom dokazu ljubavi, od kojega se većega ne može ni pomisliti. Izgubljeni vrhunaravni život duše mogao je samo Bog ponovno zaslužiti čovjeku, a u cieni bi zato bila krvava žrtva smrti Sina Božjega. »Veće ljubavi od ove nema, nego li da netko život svoj dade za prijatelje svoje«.

Kada je pak čovjekom postali veliki Bog sam žrtvovao svoj predragocieni život u neizrecivoj ljubavi, u najstrašnijoj smrti za svoje neprijatelje, tada je doslovno izpunjena najveća mjera ljubavi,: veće se ne može ni pomisliti. Izveden je najveći dokaz ljubavi od najuzvišenijega Bića na najsavršeniji način. I ovaj čin ljubavi velikoga Boga opet ti je zaslužio život milosti. Još nikada nije na svietu ni zašto samo približna ciena izplaćena. Dakle zato i samo zato, postao je Sin Božji čovjekom i razpet umro na križu, to je Njegovo naročito životno djelo: tebi zaslužiti ponovni život milosti.

Zar niesi zbunjen, da bi se morao zgroziti, kada promisliš, kolika je veličina sakrivena u tvojoj unutrašnjosti, kada je za nju tražena i izplaćena tolika ciena. Kako li visoko mora Sin Božji da cieni tvoju dušu, kada je iz ljubavi k tebi primio toli strašnu žrtvu!

*

Spasitelj još nije započeo svoju muku, kada ti je prinio daljnji neizrecivi dokaz svoje ljubavi i velikog štovanja. Njegova presveta smrt na križu, to je On unapried vidio, imat će za tebe samo onda vriednost, ako ćeš taj život milosti i sačuvati i u milosti umrieti. Znao je On za težkoće, napasti, borbe, koje te u životu čekaju. Da si ostao oslonjen na tvoju vlastitu snagu, to bi u ljudskoj slaboći sigurno pao i za uviek propao. On ti je htio pomoći u borbi protiv zla i ojačati te u dobru. Pronašao je način, da se u tebi snažnije razvija život milosti, i time se tvoja vječna sreća umnaža. Pa upravo to je bila želja Presvetoga Srdca Njegova, da te učini u vječnosti što većim i srećnijim. Nijedna majka nije toliko zabrinuta, da se njeno diete pravilno razvija, kao što je Spasitelj na to mislio, kako da se život tvoje duše sve većma od dana u dan razvija.

Tako je naime zasnovao plan, kako da ti pomogne, da te ojača, te da ti može umnožiti život milosti. Kao uviek nije dao prije mira svojoj ljubavi, dok nije došla do kraja mogućnosti i pronašla sredstvo, kakovo je mogla zamisliti samo niezmjerno velika i nježna ljubav Sina Božjega; On sam želi, da bude hranom duši tvojoj.

Treba da se bojimo, da ne izgubimo strahopočitanje, kada promislimo, kako veliki Bog pod prilikama kruha želi da ga blagujemo; kako se duboko ponizuje; samo da nama pomogne. Bog sebe čini, rekao bih, malenkošću. Jer hrana je ipak samo onoga, koji je uživa. Ali ljubavi Spasiteljevoj nije ništa premnogo. Cio niz velikih čudesa upotrebljava On, da nam se može u svetoj pričesti darovati.

Kako li dragocjen mora da je život milosti u duši našoj, kada je hrana doslovno neizmjerne vriednosti.

*

Što su zemaljske veličine, plemstvo, bogatstvo, ugled, pa što su zemaljske krune u usporedbi s tvojom unutrašnjom veličinom i slavom? Vanjštine, koje ništa ne mienjaju na biti čovjeka. Možeš od običnoga radnika postati velikim industrialcem, od učenika profesorom, možeš postati ministrom, generalom, predsjednikom neke države: ostaješ, što si bio, čovjekom. Da se podigneš nad samoga sebe, da postaneš nadčovjek, kako je fantazirao neki bezbožac, ne možeš sam od svojih sila. Milost posvećujuća to može proizvesti. Samo se po milosti možeš promieniti, pobožanstveniti. Ona ti pruža veličinu i dostojanstvo, koje mu ne dosiže nikakova plemićka povelja, a niti sjaj krune. Ti si baštinik kraljevstva nebeskoga. Istina, ovu veličinu ne može gledati, i njoj se diviti, a niti je drugomu pokazati, ali upravo onako kako je istina da je u malenoj hostiji u tabernakulu sakriven Kralj slave, tako u tvojoj nutrašnjosti počiva ova veličina. Jednoč ćeš je gledati, te će pred njom potamnjeti sva slava zemaljska.

Budi miran, kad promatraš tuđu slavu,neka se diči sojim bogatstvom, neka se ohole svojim položajem, stepenom, odnošajem, ugledom slavom, dok sviet na tebe niti ne gleda: u tvojoj unutrašnjosti prebiva tiho i sakriveno slava, koja sve zemaljsko, što sviet cieni velikim, smatra sjenom. To je pravo plemstvo pismeno od Boga potvrđeno, koje te ozposobljuje za vječnost. Ovo je bogadstvo neprolazno i dragocijenije od zlata i skupocjenih perla. Na stepenici dostojanstva

ravan si nebeskim knezovima. Sveti su tvoji prijatelji, anđeli ti služe, a pred Božjim se priestoljem naviešta slava tvoja i neizmjerni Bog gleda na tebe većom samodopadnošću nego li car na prvorođenca svoga.

Ukopaj ove istine u dušu svoju, dok ne oćutiš i ne upoznaš nijedan drugi, viši ponos osim samosviesti: diete sam Božje!

VLASTITOM SNAGOM

Ima knjiga »Vlastitom snagom naprijed!« U toj knjizi spominju mnogi primjeri muževa, koji su se snagom svoje volje i žilavošću, snažno proturali u svietu, tako da su stekli bogatstvo, ugled i moć. Najveća je radost, najveći njihov ponos, da se zahvaljuju samima sebi.

Moglo bi ti se pričiniti, kano da veličini, o kojoj ti ovđe govorim, nešto manjka: ona je darovana; djelo milosti milosrđa Božjega. Ovo je Božansko pravo, da obstoji sam po sebi. Bog zahvaljuje sve samomu sebi i samo samomu sebi. Mi sve imamo od Boga. Naše biće sastoji u tomu, da smo stvoreni na sliku Božju; naša je veličina, da po mogućnosti možemo postati slični Njemu; naše će vječno blaženstvo biti udioništvovanje u slavi Njegovoj; mi je možemo samo time postići, da Njega proslavimo. Mi smo o Bogu tako ovisni, da bi nam od našega bića preostalo puko ništa, kada bismo sve odstranili, što Njemu zahvaljujemo. — Oholi čovjek ćutio se ovom naukom nepodnošljivo poniženen, te je rađe zaniekao obstojanost Božju, da tako ostane sam gospodar. — Samosviest, da svoju sreću svoju veličinu zahvaljuje samomu sebi, u sebi krije nešto bezumna. Samo se ono čini gdjekomu pravo vlasničtvo, što si može pripisati samomu sebi. Ali ni ovo veselje nije ti Bog uzkratio. Koliko je to moguće, moraš i sam sebi sve zahvaliti. Istina, tu se ne može ništa promieniti. što te je Bog stvorio, svojom te milošću učinio djetetom Božjim, te ti otvorio u neizrecivoj svojoj ljubavi divna svoja nebesa. Ti si u svakom svojem zaslužnom djelu upućen na njegovu milost, ali sada, kada ti je Bog dao mogućnost, da budeš blažen u vječnosti o tebi samomu ovisi posvema, što ćeš biti u vječnosti. »Onaj koji te je stvorio bez tebe, neće te učiniti blaženim bez tebe«. (Sv. Augustin). Nećeš biti blažen sam od sebe, ti si moraš sam svoju sreću zaslužiti. To je takova istina, da ćeš

postati za uviek nesretan, ako sam ne radiš za tvoje spasenje. Nitko ne može za tebe zaslužiti nebesa. Sam se moraš truditi. Veličina tvoje vječne slave, odgovarati će tvojim zaslugama. Pa ako netko za uviek propadne, to je njegova vlastita krivnja. Mogao se je spasiti, samo da je htio raditi na djelu svojega spasenja.

Ali i ova mogućnost promašaja, mora da ti jednoč umnoži sreću tvoju.Samosviest, da si učinio djelo, koje je moglo i ne uspjeti, uvećava radost nad postignutim.

Blaženstvo tvoje bit će nadalje to veće, što je bio teži i opasniji boj. Zato i pripušta Bog napasti, protivštine, žrtve. Sve te ovo ne smije poništiti, već ih moraš svladati. Duh kreposti, svako doba mora da po oprekama u tebi raste, duša mora da triumfira nad svim težkoćama. Pa zato ne budi malodušan, kada se moraš boriti. Samo bojevi čine junake. Što žešći boj, to veća slava pobjede. Sve to mora da te potiče, da izkušaš mlade svoje sile, te budeš jači od sviju napasti i protivština, te se ne daš ničime nadvladati niti oslabiti. Potežkoće su zato tu, da ih svladavamo.

*

Kako li ova misao mora da napuni ponosom tvoje grudi: ja mogu vlastitom snagom pridonieti nešto velikoga mojemu vječnomu blaženstvu. Želiš li postići nešto velikoga na zemlji, niesi siguran za uspjeh. Prema prilikama u kojima živiš, možda je posve izključeno, da postigneš željeni uspjeh. Budućnost tvoja možda će biti sudbina jednostavnoga čovjeka iz puka. Pa ma i postigao u životu još toliko mnogo časti, bogatstva i užitaka, sve ti može jedne noći ugrabiti nesreća, bolest, a jednoć će ti sigurno sve oteti smrt.

Hoćeš li da budeš u vječnosti nešto velikoga, trudi se i muči za to i uspjeh je siguran. Možeš već ovdje na zemlji biti sve većma plemenit čovjek, možeš u sebi izgrađivati sve sjajniju sliku Božju, te u sebi sve većma i bolje izrađivati Bogu slične crte i zaslužiti za vječnost krunu vječne slave, kakovu velikani ovoga svieta ne mogu nikada steći, a koju ti ne može nitko da ikada ugrabi.

Pa zar te to ne zanosi da si možeš vlastitom snagom izgraditi što veću vječnu sreću, predivnu krunu vječnog blaženstva?

JUNAČKA ĆUD

Ti si tako velik i slavan, hoće li se još naći za tebe cilj, koji bi odgovarao tebi? Cilj tako plemenit, visok, da bi se mogao za nj oduševiti, te mu žrtvovati svoju snagu, svoj život? Onaj, koji može svatko postići, a nagrađuje sav napor i žrtve? Ne ću da ponovno govorim o tvojem posljednjem cilju, već o tome, kako ga možeš postići na zemlji, kako se moraš za njega truditi u svojemu radu planovima.

*

Ogledaj se unaokolo! Zašto živu, brinu se i rade ljudi? Premnogima je životni cilj, sadržaj života užitak, što daljnjega, višega ne poznadu, niti za njim ne teže.

Zar se tvoj plemeniti duh ne opire ovomu poniženju? Kako? Svjetao tvoj um, ova Božanska iskrica u tebi, zar da se jedino zabavlja time, kako će zadovoljiti tielu? Neumrla duša milošću Božjom pobožanstvenjena, zar za ništa važnijega ne zna, nego da zadovoljava strastima tiela?

Pogledaj na one, koji živu samo za užitak: postizavaju li oni svoj cilj? Baština je čovjeka trpljenje, suprotivštine, bolest i smrt. »Čistoću radosti života ne uživa ni jedan smrtnik«.

Napredovati, obogatiti se, doći do utjecaja, značenja, to je druga čarobna rieč, koja milijune začarava.

Istina, to ti moraš: uloži svu svoju mladu snagu, da budeš nešto vriedna, da postigneš nešto velikoga. Ali časti, ugled, bogatstvo i utjecaj ne smiju ti biti cilj, za koji bi se mučio. Prolazna, vremenita dobra niesu vriedna, da se za nje muči neumrla duša. Riedki su, kojima uspije, da ih postignu; srećnim i blaženim niesu još nikoga učinila.

Za užitcima, zlatom, ugledom, mogu drugi da teže kano za zadnjim svojim ciljem, ali junak teži za višim.

*

Neki je bogati čovjek porazdielio milijune i milijune novca u obće koristne svrhe. Neki su htjeli saznati, zašto on toliko daruje: »Sreća je moja u tomu, da širim sreću oko sebe, da razveselim tisuće. Kada umrem, neka bude ljudstvo po meni bolje, srećnije, nego je bilo onda, kada sam ja došao na sviet«.

Širiti sreću, pronositi blagoslov, spas, oslobođenje, zaštitu: da, to je vitežki! Za time čezne srdce svakoga plemenitog mladića. To su najljepše sanje njegove budućnosti: biti junak, kojemu svi plješću, jer im je izvojštio slobodu, sreću.

Nijedan vladar ne može sjajnije riešiti svoju zadaću, nego li, ako želi biti usrećitelj svojega naroda. Da, pa ni sam veliki Bog nema ništa plemenitijega i višega. Kada je stvarao nebo i zemlju, bila je ljubav, koja ga je na to potakla. Kada je Sin Božji za nas umro na križu, umro je iz ljubavi prema nama: da nas odkupi. Sve Njegove misli i brige od prvoga kucaja srdca pa do zadnjega daha bile su namienjene našemu spasenju, našoj sreći.

Misliš li, da možeš naći nešto većega, plemenitijega, nego li je ono, što je pronašla mudrost i dobrota Božja. Uzvišeniji cilj od onoga, za koji je Sin Božji bez promišljanja založio predragocjeni svoj život te podnio preobilje muka?

JUNAČKA DJELA

Ideali potamne, ako su daleko. Visoki ciljevi ne privlače, ako ih tek mali broj izabranika dohvati. Malodušan morao bi duhom klonuti, da ne ćeš moći dostići svoj uzvišeni cilj, kada ti ne bih pokazao, kako ga možeš postići. Valja ti proizvoditi junačka djela i to tiho i neopaženo pred svietom u jednostavnom izpunjavanju dužnosti; samo nebesa mora da povlađuju.

*

Svaki, koji je htio postati vitezom, morao je prije kao momak služiti kod kojega kneza ili viteza. Čast viteza postigao bi istom s navršenom dvadeset i prvom godinom. U taj bi čas kandidat morao dovesti dva mužkarca kao svjedoke, koji bi svjedočili, da je neporočna života i sposoban vršiti dužnosti zvanja. Zatim bi ga promotor udarcem mača proglasio vitezom.

Dragi moj prijatelju! I ti si moraš zaslužiti vitežki udarac. U dugogodišnjoj službi moraš dokazati, da plemenito misliš i radiš. To moraju posvjedočiti dva svjedoka: otac i majka! Samo si tada vriedan, da primiš udarac mačem, koji te posvećuje za dalnja junačka djela.

Duboko je značenje sadržano u obećanju: »da ti bude dobro na zemlji«. Ovo obećanje ne sadržaje samo zalog posebnoga blagoslova Božjega, već dokazuje i to, kako ti vjerno vršenje djetinjih dužnosti pruža zalog zemaljskoj sreći. Roditeljski je dom škola života. Tko odgovori posvema zahtjevima roditeljskoga doma, naučio se je svemu, što mu treba, da bude u životu sretan.

Od tebe se traži štovanje. Ovo je prema Schakespeareu osnovica svieta. Gdje nema štovanja, onda je sve razklimano. Čovjeku, koji nema štovanja, njemu nije više ništa sveto.

Počitanje je plemeniti stid pred svim velikim, svetim. To je fini osjećaj višemu posvećenju, kojim Bog mnogo toga posvećuje. Kroti buru strasti, koje se ne osvrću ni na što, te se dižu protiv svakoga autoriteta, e da se ni za što više ne brinu.

Razumiješ li sada, zašto Bog traži od tebe, da štuješ roditelje? Da se naučiš počitanju, bez kojega nikako ne možeš biti čovjekom. Moraš, da u roditeljskom dostojanstvu gledaš sjajni trak veličanstva Božjega, da ga time učiš štovati, gdje ga god nađeš.

*

Još nešto drugo moraš da se naučiš. Slušati roditelje. Zašto ne slušaš? Nije ti zgodno. Nemaš veselja. Nisi razpoložen. Rađe bi nešto drugo. Tvrdoglavost, prigovorljivost, komotnost, lienost, osjetljivost ne da!

Prijatelju! Želiš li biti robom ovih nekreposti? Tužna figura, koja bi nešto htjela, ali ne može, jer uviek sluša željice niže naravi? Zar će one biti za tebe odlučne, a tvoja duša da nema rieči? Kako ćeš tada moći imati kasnije snage, da onako radiš, kako to od tebe traži pravo i dužnost? Želiš li biti pravi muž sviestan si svojih dužnosti, kojega ne može upravo ništa odvratiti od prvoga puta, e onda se nauči prezirati želje niže naravi veselim, hrabrim samonadvlađivanjem: »Ako je nešto dužnost«, veli neki plemeniti čovjek, »tada se već ne smije pitati, da li se mora ili ne mora učiniti, time se već započinje izdaja i oni razlozi koji govore, da se ne učine dužnosti, pa ni one najočitije, tako su bezcjeni kano kupina«.

Još je i treće nuždno. Izvor tople, čiste sreće je ljubav. Njena su krila požrtvovnost i nesebičnost. Zaboraviti sebe, svoje željice, te hrabro snositi za sreću drugih napore i samopriegor, život je prave ljubavi. Nikada je ne ćeš moći zvati svojim vlastničtvom, ako ti manjka snaga za žrtvu, za odricanje. Smo tada, ako si u srdcu svojemu zasadio ovu nesebičnu požrtvovnu ljubav, ona će procvasti u tvojemu kasnijemu životu i donieti krasne plodove.

Nauči se zaboraviti na sebe i svoje želje, te uviek na to misli, kako bih mogao svojim roditeljima uzvratiti ljubav? Roditelji mora da su ti ono najmilije, što imaš na zemlji.

Dragi moj prijatelju! Zar ne opažaš, kako tvoj najdublji ja veseo pristaje i kaže: da, tako moram raditi? Zar ne ćutiš,

kako se tvoj plemeniti duh proteže, budi i zatim čezne, da izvede to junačko djelo? Zar ne osjećaš, kako si u tom času slobodan od sviju okova nekreposti, koje su okovale tvoju dušu i htjele ju ostaviti u okovima? Pa zar da još oklievaš, da kao hrabar momak u neumoljivom boju nadvladaš ove nekreposti, da mogu jednoć otac i majka posvjedočiti, da si bio dostojan zaslužiti vitežki udarac.

*

Obitelj, koju si želiš jednoć, kako Bog hoće, osnovati, ostat će pravo polje za junačka djela. Morati ćeš postati usrećiteljem supruge i djece. Zar može mladić, koji pristupa izgradnji obitelji, častnije riešiti svoju zadaću?

Ti nisi čovjek samoživac, koji živi samo za sebe, te čija djela i propuštanja ne imadu nikakvoga značenja za druge, ti si ogranak obiteljskog stabla, kojemu će možda pokoljenja zahvaljivati svoj život. Njihova sreća ili propast leži donekle u tvojim rukama. Što će oni primiti od tvojih naravnih vlastitosti i zdravlja, a prije svega odgojem i primjerom, sve će to djelovati ili blagoslovено ili štetno dalje i dalje. Ti si sjeme, a tvoje je potomstvo žetva, koja raste i dozrieva; želiš li dobru žetvu, moraš sijati dobro sjeme.

Prijatelju, zar te ova misao ne dira u srdce, kada znaš, kako u sebi nosiš veliko blago sreće i vječnoga blaženstva? O tebi ovisi hoće li se ostvariti ili onemogućiti, ili pače, ne dao Bog, preobratiti se u more nesrećâ.

NAJVEĆI JUNAK

Uzvišeni svećeniče Božji! Neka je tvojemu junačtvu posvećena ova moja neznatna hvala!

Ako li je ljubav, dobrohotnost i dobrotvornost, ako je vriednost sreće, što je stvara, množina i veličina žrtava, što ih prinosi, mjerilo njenoj sili i veličini, to srdce tvoje nosi najveću, najdublju ljubav, kucalo ono pod jednostavnim svećeničkim odielom ili pod haljinom redovničkom. U njemu živi i djeluje neprestano ona ljubav, koja je plamtila u grudima Boga Čovjeka. Ti želiš, kako i on duše spasavati, te privrediti čovjeku vječnu, neshvatljivu nebesku sreću. Pa zato i ti prinosiš na žrtveni oltar nesebično sreću obitelji, zemaljske probitke, samostalnost i vlastite svoje želje. A time si srećan; možeš,

nesprečavan zemaljskim vezama, voditi duše na pašu milosti Božje. Dao si si ruke posvetiti, želiš ih podizati jedino na molitvu, na posvećenje, žrtvu, blagosivanje. Noge tvoje trče za izgubljenim ovcama. Spremno pružaš život svoj za povjereno stado.

Ti ne živiš više sebi: Kristovo srdce bije u grudima tvojima. Želiš navieštati *Njegovu* nauku, dieliti blago *Njegovih* milosti, pronositi *Njegov* mir, opraštati griehe u *Njegovo* ime, pomagati obnavljati *Njegovu* krvnu žrtvu, otvarati *Njegova* nebesa. Ti hoćeš, oče duhovni, da dieliš nebeski Božanski život, ne zemaljski, koji je bez onoga, bez svake ciene. Kudgod dođeš, želiš donieti milost, snagu, utjehu i mir.

Ti si Bogom postavljeni posrednik između neba i zemlje; moraš da pristupiš pred uvrieđenoga Boga, te prinoseći plemenitu žrtvu, da ga izmiriš. Po tvojim se rukama mora prelievati na ljudski rod blagoslov Božje milosti, te na tvojim rukama moraju ljudi uzilaziti na nebesa.

Blago tebi! Ono djelo, kojega većega nije mogla izmisliti mudrost Božja; djelo tolike vriednosti, da je za nj Jaganjac Božji na križu umro, Božansko djelo, božanstvenije od sviju djela, nazivaš tvojim vlastitim. Dostojno procjeniti tvoju veličinu, ne smažem rieči...

*

I drugu junačku četu gledam, koja stoji na pomoć svećenicima Božjima u njihovoj skrbi za kraljevstvo Božje. Jednaka ljubav oduševljava i njih. Na žrtveni su oltar prinieli i zavjetovali siromaštvo, čistoću i posluh. Sakriveno junačtvo redovničke laičke braće. Kako je veliko pred Bogom, kako je častno tvoje djelovanje. Ako li njeguješ bolestne, unesrećene, obavljaš li neznatne kućne posluge, ili bio na pomoć misionarima. Nebesa paze na tvoju molitvu, na tvoj rad, žrtve, samopriegor. Poput oblaka dima od tamjana diže se tvoj život sa zemlje gore na nebesa, a oblaci milosti spuštaju se na okorjela, trnjem obrastla srdca ljudska, ključa tada, niče, klija, cvate, zori blagoslov odozgo. Brate, kada bi ti ipak jednoć mogao zagledati blagosloveni tvoj trud i muku!

*

Riedki su od Gospoda pozvani i izabrani u četu križara vitezova. Plemenitim je dušama trpko, da budu izključene od onoga, što je veliko, krasno. Gledaš hrabru četu, poznaš njezin uzvišeni cilj, ona prolazi mimo tebe, a ti žalostan uzdahneš:

ne mogu, ja nisam dorastao. Pa ipak, mogao bi im se pridružiti, postati apostolom u laičkom odielu.

Svaka snažna ličnost, svaka odlučna volja snažno djeluje na svoju okolinu. Prema njegovu se primjeru ravnaju drugi i nalaze srčanosti i pobudu na dobro, da postanu i sami ono, na što ih potiče njegova pojava: »Na jednoj muževnoj volji, stotine izgrađuju svoju« (Scheffel). Tako ti možeš, kano mali kralj, izgraditi kraljevstvo, u kojem ćeš sam vladati, ali ne po aparatu činovnika, vojnika, već jedino snagom svojega upliva. Tvoje djelovanje i propuštanje vriedi drugima kano zakon, kojemu se dragovoljno podvrgavaju.

Pa zar si ne bi mogao osvojiti ovakovo kraljevstvo? Pa da tvoje podložnike oduševiš za ono isto junačtvo, kojega je puno srdce tvoje? E, budi tada podpun muž; nastupi mirno i odlučno za sve, što je dobro! Ne dopusti u tvojoj prisutnosti ništa nedopuštena, prosta! Nemoj se smijati prostim šalama, a onda ćeš se brzo moći popeti na svoj priesto. Pa ipak nije dano svima da budu vođe. Možda ti zato manjka odvažnosti? E, onda se pridruži drugomu, te se bori zajedno s njim za obće ideale.

O RADOSTIMA JUNAKA

Noć je nastala na Golgoti i oko svetoga Križa. Čas je za časom prolazio u strašnim mukama. Kucaji su srdca postajali sve slabiji, približavao se konac. Približavao se čas, u kojem će duša ostaviti izmučeno tielo. Umirući se Bog Čovjek, nenađano uzpravi, grudi Mu se podigle a snažno je odzvanjao njegov glas zemlji, koja je čula: »Svršeno je!« Tada nakloni svoju glavu i izdahnu. Svršeno je.

A što je svršeno? Trpljenje sigurno. Tridesetgodišnji život žrtve, odricanja, sad je dovršen, da, ali to nije sve: svršeno je spasenje ljudskoga roda. Najdivnije djelo ljubavi je dovršeno. A zato kliče umirući Bog: »Svršeno je!«

Pred očima duha Njegova pale su sve granice vremena, mjesta; u divnoj su se slici nizali pred očima Njegovim plodovi Njegove Otkupiteljske smrti. Ponajprije apostoli i učenici; još samo nekoliko tjedana i oni će se razići, da osvajaju sviet za Njega. Gledao je, kako će nastati i procvasti kršćanske obćine. Pojaviti će se sveti mučenici, koji su kano čudesni junaci rađe žrtvovali život svoj, nego li da Mu se iznevjere.

Uviek dalje prolazi slava pobjede kršćanstva kroz sve zemlje, kroz sva stoljeća i kamo dođe, donosi mir i blagoslov.

Sada podigne pogled svoj spram neba: vrata su nebeska, do sada neumoljivo zatvorena, otvorena sada dušama ljudskima. Duše ulaze, nepregledna povorka za povorkom već stoljeća i stoljeća. Ondje nalaze u gledanju Boga sreću, blaženstvo.

Spasitelj gleda i neizmjerna radost napunja Presveto Srdce Njegovo. On je izvor svih blaženstava, sve sreće. Bez Njega bila bi na zemlji noć i tama, noć i tama u vječnosti. I tako se On veseli, što Mu je bilo dano, da bude Spasitelj, odkupitelj, da se ljubav Njegova spram nas nije žacala ove žrtve. Mogao je mirno umrieti: izvesti najveće djelo ljubavi: — »Svršeno je«.

Nema veće radosti, nego j... ova, činiti dobro. Suze osušiti, boli ublažiti, pripraviti veselje. To je najčišće zemaljsko veselje, najsjajniji odsjev nebeskoga slavlja. To je posebni način prave ljubavi, koji iziskuje najveće samo po sebi razumljive žrtve, ali zato i napunja srdca neizrecivim blaženstvom.

Koliko blažena samosviest jednoć, ako li se tvoja duša spremi na daleko putovanje i unazad pogledaš na tok svojega života, koji je prošao i izradio se čineći dobro.

Neopisivo blaženstvo leži u tvojoj samosviesti, da si Bogu na slavu učinio mnogo za spas neumrlih duša. Provlači se još u tvojoj spoznaji misao, kako si koristio mnogima riečju, primjerom, položajem i podupiranjem dobrih djela. Bog zna, a i On ti je obećao, da će ti sve nagraditi tako, kano da si Njemu samome učinio.

A koliko li će tek blaženstvo biti onda, kada će svi, kojima si pomogao da steku radosti divnoga neba, ili im budu uvećane, te jednoć dođu k tebi u nebu, da ti zahvale, da s tobom Boga hvale. O kamo sreće, da uvidiš, koliku si sreću, koliki li blagoslov u vječnosti privredio sebi!

To su radosti junaka, nagrada plemenite ljubavi!

O DUŽNOSTIMA JUNAKA

Zar da ti još kažem, kako ti je **dužnost** biti junakom! Dosta si plemenit, da se veseliš, kada znaš, da smiješ biti junakom. Pa ipak mogu doći časovi i za tebe u kojima te još samo osjećaj dužnosti može izpravnim održati.

Jednolični svakidašnji život sa svojim brigama: raztresenostima može da potamni tvoje krasne ideale, prieti ti uzbuđeno more strasti, da te proguta, sviet ruganja i prezira diže buru protiv tebe, namiguje ti sviet udobnosti i uživanja. Ne daj se smesti! Mirno i čvrsto stoji nad oblacima svietla zviezda predhodnica! Ne smiješ i ne možeš ostati nevjeran!

Život ti nije dan na uživanje i bezposlicu. Moraš, da ga tako urediš, kako će biti koristan drugima i tebi. I u tom moraš da budeš slika Božja, diete Božje, da ti kao i On, nađeš svoje veselje u dobrotvornosti.

Život, koji ne donosi blagoslov, bezvriedan je, ne zaslužuje plaću. Tko ne izrabi povjerene mu talente, zakopa ih u zemlju, biti će svezan na rukama i nogama i bačen u najskrajnju tamu, gdje će biti plač i škrgut zubi. Konačno čovjeka, koji je činio zlo, čeka strašni jao! Bilo bi mu bolje, da mu se sveže mlinski kamen oko vrata i baci u dubine mora.

*

Život naš nije igračka, bezposlica, kod koje bi glavno vriedilo što većma se zabavljati, fino se odievati i uživati. Bog nas nije stvorio za taj sviet, da sprovedemo ovdje dane u što većoj komociji. Čineći dobro, moraš zaslužiti nebesa. To je dužnost, neosporiva dužnost.

Budi dakle junak i stvori odluku čvrstu kao čelik u samosviesti dužnosti. Nemoj se bojati pogibelji, bojeva, žrtava!

Stisni mišice, napni živce. Ponosne duše, vedra čela pođi u susret uzvišenom cilju!

JUNAČKI BOJ

»Sva su mi dobra došla s njom i neprocjenjivo blago po njenim rukama«. Mudr. 7, 11. Ova pohvala mudrosti pripada i čistoći. »Ona je majka sviju kreposti« (Joubert). Njeno posjedovanje uključuje toliko dobra, da se moraš truditi samo da nju stečeš, da budeš podpuni muž, junak. Kada iz grudiju tvojih izađe čistoća srdca, s njom izilazi cielo dvorjanstvo kreposti, a u tvojoj nutrašnjosti nastaje pustoš i praznina. Bez čistoće ne možeš biti junak.

SVETIŠTE

Još jednoć vodim te u umjetničku radionicu Božju, da upoznaš njegov stvaralački plan. Anđele je stvorio u jednom času. U jednom trenu primili su nebrojeni svoje biće. Zar je morao tako i ljude pozvati iz ništa? Bog je izabrao drugi put: pojedincima, jedno za drugim davati će život; zemlja jednoć stvorena, neka služi čovjeku tisuće godina kao mjesto kušnje.

Dalje se domislila mudrost Božja. Zar da stvara svakoga čovjeka pojedinca sam, slično kao Adama? Kakav bi bio onda naš život? Ne bi bilo ni otca, majke, brata, sestre, a ni obitelji. Kano stranac prema strancu stajao bi čovjek prema čovjeku. Život bi bio strašno hladan, pust i žalostan, jer izvor tople, blažene sreće je ljubav. — Bog je pronašao drugi put, da učini sličnu sliku uzoru. Tri su osobe presvetoga Trojstva neizrecivo srećne u njihovoj međusobnoj ljubavi, a ona se osniva upravo na tomu, da nama u otajstva punom i neshvatljivom načinu Sin se rađa od Otca, a Duh Sveti, da izlazi od Otca i Sina zajedno. Sada je mogla obitelj biti na neki način slika Božanstva, jer ljudi mogu naći sreću svoju u međusobnoj ljubavi, koja se osniva upravo na tomu, što roditelji pružaju život svojoj djeci.

Tako je Bog odlučio, da učini ljude dionicima svoje stvaralačke moći. To je apsolutno pravo Božje, stvarati, u isto vrieme učiniti zahvat u ništa i proizvesti nešto, što prije nije bilo, a niti će ikada biti. Po ženidbi mora da čovjek na neki način udioništvuje na ovoj stvaralačkoj moći, a zajedno i u stvaralačkoj radosti. To je čast, dostojanstvo, sreća koja se ne može riečima opisati. Nijedan otac ne može nikada da

shvati ovo blaženstvo; kada promatra u čuđenju svoje diete, koje ga gleda svojim dubokim, vilikim očima, iz kojih sja duša i kada pomisli: ova je duša stvorena na sliku i priliku Božju; ona mora da živi kroz vjekove, a onda može reći: »To je moje diete! Ja sam dao život. Bez mene ne bi ga bilo tu, a i nikada ga ne bi bilo«. On ga zaista može u blaženom otčinskom veselju pritisnuti na grudi svoje; on može, kako je učinio onaj svetac, kleknuti kraj kreveta svojega djeteta, te ga u počitanju ljubiti; on ga može u čuđenju i u blaženom veselju opet i opet promatrati; ali pravo shvatiti ne može nikada ovo blaženstvo!

Kada je Krist ustanovio Crkvu svoju, vidio je, da bi ženidba mogla njegovom kraljevstvu pružati velike, važne usluge. Ako li roditelji, Bogom im danu djecu, dadu krstiti, kršćanski odgojiti, time će pomagati proširiti kraljevstvo Njegovo na način, kako On nije kadar da sam učini za Crkvu svoju. To su usluge, koje Krist nije mogao uzkratiti; On ih se nije mogao odreći.

Roditeljsko zvanje iziskuje i mnogo žrtava, kreposti, nadvlađivanja. Da Krist roditelje za sve to obveže, odlučio je, da im pruži zasebne zvanične milosti. Htio je konačno pokazati ljudima, kako je ženitba velika i sveta. Zato je Krist podigao ženidbu na otajstveno dostojanstvo Sakramenata. Promisli dobro što to znači. Znaš, kako je svećenik za svoju svetu uzvišenu službu uzsposobljen i posvećen sakramentom reda. Pa eto, na isti način mora da su ženidbeni drugovi za svoju svetu službu, rađati Bogu djecu, odgajati ih za nebesa, uzsposobljeni i posvećeni posebnim sakramentom. Po ovom svetom sakramentu uzdignuta je zadaća roditelja u neku ruku na svećeničku djelatnost rađanja odgajanja članova Crkve, baštinika kraljevstva nebeskoga. Ženidba je jedan od sedam svetih sakramenata kršćanstva, te ima dužnost kano i svećeničtvo, premda na drugi način: mora pomagati Crkvi stjecanje novih članova na zemlji, napučiti nebesa svetima, koji moraju jednoć da zauzmu mjesto palih anđela.

Što znači roditeljsko dostojanstvo, biti će otcu jasno istom u vječnosti, kada će klečati pred priestoljem Božjim, uživati neizrecive radosti nebeske, a tada se sjećati na zemlju, na djecu svoju. On će gledati djecu svoju, a i djecu djece svoje u najdaljem potomstvu. Pa i njihov je cilj, njihova domovina

divno nebo, čije radost on već uživa. A svi ovi zahvaljuju njemu svoje biće; bez njega ne bi bili, a i nikada ih ne bi bilo! Tada će upoznati u svetom strahu, kako li je velika, uzvišena zadaća biti otcem! Zadaća, u kojoj se radi o bivstvovanju ili nebivstvovanju bezbrojnih ljudi, koja obuhvata vječnu sreću cieloga niza bezsmrtnih duša.

*

To je ženidba prema svetoj volji Božjoj: svetište, izvor života ljudskoga, sudioničtvovanja u stvaralačkoj moći Božjoj, sveti Sakramenat. Prema tome samo je jedno stanovište za plemenito mislećeg čovjeka — strahopočitanje i sveta plahost. Hoćeš li biti danas sutra plemenit, nutrašnje izgrađen čovjek; da li ćeš, ili ne ćeš biti mladi junak, u velikom dielu odlučuje pitanje, da li će ti uzpjeti prožeti duh tvoj plemenitim, kršćanskim naziranjem o ženidbi, o časti i dostojanstvu otca i majke.

Nastoj i gaji prije svega nježno, duboko strahopočitanje prema miloj majci svojoj. Zar ne mora, da dušu tvoju duboko dira, te je napunja nježnom ljubavlju i svetom plahošću, kada sam sebi veliš: »Majka mi je dala život i bivstvovanje. U tihom zaklonu izpod njezinoga srdca počivao sam kroz devet mjeseci. Sve je to vrieme mislila ona na mene, za mene se molila i čekala na mene. Kako je morala biti oprezna, samo da mi se ništa zla ne dogodi. Radi mene morala je kojekakove muke snositi, te se mnogoga odricati. A konačno sam se u težkim njezinim bolovima odielio od nje. Morala je na kocku stavljati život svoj, da daruje meni život. Ujedno mi je u ono vrieme, kada sam bio još malen i nemoćan, izkazivala toliko usluga, koje ne bi nikada nikomu drugomu izkazala. Koliko li ju je stajalo briga, strpljivosti, samopriegora i požrtvovnosti, pa i bezsanih noći, dok sam malo po malo dorastao, te si mogao sam pomagati. Koliku ljubav i dobrotu svagda bi mi izkazivala! Kako me je gledala uviek mila i nasmijana!«

Ništa ne resi toliko, a niti ne oplemenjuje više budućeg muža, koliko djetinja, izkrena ljubav i poštovanje vlastite majke. Počitanje pred njom mora te odvraćati, da bi ikada nepotrebno, pače lakoumno mislio ili govorio o zadaći majke, i o svemu, što je s time povezano. Plemeniti čovjek ne čini to nikada. A još manje sudjeluje u takovim razgovorima onih, koji se u šali ili na prosti način razgovaraju o takovim stvarima.

Tko to čini, pokazuje, da je prostak, kada nema više o toj liepoj, svetoj časti majke nikakova počitanja. Zar ćeš se sastajati s drugovima, koji o dostojanstvu majke i o svemu, što je time povezano, iznose neslane viceve i proste primjedbe, dragi moj mladi prijatelju? Tada si se ogriešio o dostojanstvu svoje drage majke, ako se s njima svemu tomu smiješ i pridodaješ! Tvoj ponos morao bi braniti, da ikada dođeš u susret s ovako žalostnim ljudima, koji nemaju smisla za ono, što je plemenito, uzvišeno.

Zaista, plemenito je mišljenje, prvi uvjet za plemeniti život. Nikada ne ćeš ostati čistim, ako su misli tvoje proste. Nedaj, da ti opaki drugovi izkvare tvoje plemenito mišljenje. Upravljaj ovim svetim počitanjem mladim tvojim tielom, koje je hram Duha svetoga, djelo mudrosti i stvaralačke snage Božje, svetište! Nemoj se usuditi, da ga zlorabiš, obezčastiš i osramotiš griesima protiv šeste zapoviedi Božje.

OSKVRNJIVANJE

Jedna je posljedica ljudske slobode mogućnost, da ne ostvarujemo Božje planove. Dok biljke i životinje nuždno vrše prirodni zakon, što im je Spasitelj dao, mi se možemo odlučiti, da li ćemo vršiti volju Njegovu ili ne ćemo. Mi griešimo, ako se ne podvrgavamo volji Božjoj.

U mudroj Providnosti stavio je Bog u nas razne nagone, čijima se udovoljenjima osjeća čovjek ugodno. Ovaj je nagon i podražaj učinio toliko jakim, da im se većina ljudi ne može oprieti tako, da je stvaralački plan Njegov, uzprkos ljudske slobode, osiguran.

Svaki od nas osjeća na primjer u sebi podražaj na djelatnost, veselje za stvaranjem. Već sam te upozorio, koliko nezadovoljstvo leži u samosviesti, da nešto mogu, da sam nešto učinio. Bez ovoga podražaja na rad, bez ovoga veselja nad postignutim, bio bi gotovo izključen svaki kulturni napredak.

Poznat ti je nagon za hranom. Kada ne bi bilo glada, dobroga teka na jelo, manjkao ugodni osjećaj sitosti, većina se ljudi ne bi dovoljno brinula za svoje uzdržavanje, premalo bi jeli i oslabljeni bi propali.

Ženidba mora da bude prema Božjem planu nepresahnuto vrelo obnove ljudskoga družtva. Kraj sve svoje veličine,

ljepote, ima u sebi i mnogo križeva i žrtvi. Premnogi bi se ljudi radi toga prestrašili ženidbe, da se nije i ovdje Bog pobrinuo mudrom brigom. Stavio je naime u čovjeku nagon, da se pridruži osobi drugoga spola u najsrdačnijoj vezi zajedničkod života i ljubavi, a združio je sjetilne užitke sa ženidbenim sjedinjenjem. Ovisi sada mnogo o tome, da izpravno misliš o ovom određenju Božjem.

*

Ima ljudi, koji zaglupljeni svjetovnim razkošjem i strastima drže, da je u ženidbi glavno sjetilno uživanje. To ne može biti Božja nakana. Pa čovjek je upravo zato primio svoj visoki duh, divan razum, da ne ostane kod sjetilnoga, već se nad to podigne. U porabi sredstva, ne smije se nikada zaboraviti na visoki cilj, koji je Stvoritelj želio. Duh Božanski u njemu, neumrla duša, koja je po milosti pobožanstvena, ne može se ipak ćutiti sretnom, ako uživa samo u ovim nizkim ugodnostima, namjesto u višim, duhovnim užitcima, u sreći roditeljskoga dostojanstva i u plemenitoj ljubavi tražiti ono, što je Bog namjeravao postići od ženidbenih drugova. Diete mora da je spomenik njihove ljubavi: spomenik onoga, kako su se ljubili na plemeniti način. Ženidba je samo onda dostojna čovjeka, samo tada odgovara Božjim nakanama, ako u braku plemenita ljubav i iskreno štovanje sve razveđruje.

Glavna svrha, koju je Bog želio postići ovim radostima u braku, nije, kao ni u teku kod jela, glavno užitak, što ga čovjek tom zgodom osjeća. U uživanju hrane svrha je uzdržavanje života i očuvanje zdravlja pojedinca čovjeka, a u braku razširenje i razsplođivanje ljudskoga roda. Prema tomu ne može biti dozvoljeno, da te radosti tražiš i u njima uživaš, ako izključuješ u tom času onu svrhu, radi koje ju je Bog dao; zloupotrebom bračne čistoće nestalo bi ljudskog družtva, a i nebesa ne bi bila napučena svetima. Zato je Bog morao zabraniti zloporabu. Učinio je to po šestoj zapoviedi Božjoj, koju je Spasitelj na novo u Novom zavjetu snažno iztaknuo. Sada razumiješ, zašto glasi zabrana: ne smiješ činiti preljub. To znači: u ženidbi ne smiješ zlorabiti Božje nakane.

Važno je, da možeš prosuditi: što je nečisto, što pogibeljno i što nije griešno. Želim ti to protumačiti.

*

Kada ti je bilo od prilike četrnaest godina, možda nešto prije ili kasnije, dobro si opazio, kako navaljuju na tebe napasti, za koje do tada niesi ni znao. Ove su napasti posljedica sada nastalim godinama razvitka i javljaju se kod svakoga mladića. On mora, da sazori do mladića, muža. Ne samo da se mora tjelesno razviti, ojačati, već i duh, karakter mora postati muževan. Ovaj se razvitak proizvodi sokovima, koji se izlučuju iz različitih žliezda i budu dovađane u krv. Ovim se činom gdjekada krv tako uzbiba, da u tielu nastaju prolazne promjene, koje si oćutio.

Ovim se promjenama ne trebaš uzrujavati. Nije to nikakav zao znak, već sam sobom razumljivi događaj, koji će se od sada uviek iznova ponavljati. U tom času ostani miran, dok samo sobom ne prođe. Pa protiv toga i ne može se što posebna činiti. Što se manje brineš za te promjene, to je pametnije, bolje. Prije svega ne smiješ si kod toga ništa utvarati, naprotiv, plemeniti čovjek ćuti to neugodnim, kada se u njemu, kako veli sv. Pavao »tielo podiže protiv duha«. Jer čuj: ovdje se probuđuje požuda, a nečisto je ono, kada se podaješ njenim napastima, te uživaš u putenosti, kako sv. Ivan zove nečistoću.

Bit ovoga grieha sastoji dakle u sviestnom, slobodnom privoljenju na ovu nedopuštenu putenost. Može se sagriešiti mislima i ako se nečisto želi; ako li se sjeća sa samodopadnošću na prijašnje griehe ili si predočuje nečisto u zloj nasladi; ako se nepotrebno zadržava u mislima, te se time izvrgava velikoj pogibli pasti u nečistoću; promišljenim razgovorima, šalama, pjesmama, koje izlaze iz zle požude ili od namjere da u drugima probudi ili samoga govornika ili druge, koji to slušaju dovodi u veliku pogibao da sagriješi; pogledima i čitanjem iz nečiste naslade; konačno doticanjem i djelima, koja se rađaju iz samodopadnosti na nečistim osjećajima.

Težak je grieh, ako netko nešto nečista želi u jasnoj spoznaji. Pod jasnom spoznajom razumieva se, da netko unapred jasno zna: ovo je stvar velika, od Boga zabranjena; ako ovo činim, ustajem protiv Božje volje; gubim nebesa, a zaslužujem pakao. Nešto uobće i nije grieh ili nije težki, ako manjka jasna spoznaja ili podpuna privola volje.

Može se dogoditi, da netko uobće ni ne zna, uslied manjkave poduke, da je ono, što on čini, uobće zabranjeno. Pa zato ni ne grieši, jer mu manjka podpuna samosviest zla i zla volja.

Drugi pak dobro zna, da je nešto zabranjeno; ali manjka mu bez njegove krivnje spoznaja, da se tuj radi o nečem važnom. On je načinio samo mali grieh, jer si nije bio sviestan, da težko grieši. Ako li se netko protivno naukama Crkve, roditelja, izpovjednika lakoumno dade nagovoriti, da nešto nije tako zlo, te to čini, težko grieši.

Drugi opet sigurno zna, da je nešto zabranjeno pod težki grieh, ali u onom času ni ne misli na to. Mogu na primjer napasti ga nečiste misli, a rađati se i nečiste želje. On se u njima zadržava, a da si nije ni sviestan. Zato ni nema još nikakovog grieha, jer manjka podpuno samosviest zla, a volja njegova nije u napasti još nikako pristala. Čim si je sviestan nedopuštenosti ovih misli, želja, tada se odlučuje da li grieši ili ne, prema tomu, da li se u tim mislima u zloj samodopadnosti dalje hotimice zadržava ili se protiv njima bori. Nesvojevoljne misli niesu nikada težki grieh, pa ni onda, kada bi tu bili pogledi, rieči, doticaji. Ako li se na primjer netko nehotice smije kakovoj masnoj šali, ne grieši. On se smije samo šali, a da tom zgodom ni ne misli na njenu nedopuštenost.

Moguće je nadalje, da posve iznenada dođe napast; siromah čovjek zapane tom zgodom u veliku uzbuđenost ili zabunu, a mogu posve lako pridoći još i druge okolnosti. Tako, da je upravo nemoguće mirno promišljanje volje i stav njezin. Popustio je strasti; kad je poslije mirno promislio prozro je i želio, da je nije učinio. Nije težko sagriešio, jer mu je manjkala jasna spoznaja i slobodno prianjanje volje. Prema tome ne može se u polusnu nikada smrtno sagriešiti, a još manje u tvrdom snu.

Pa može i to doći, da se netko odlučno ne opire napasti ili se njom igra, jer se s njom na sve načine lakoumno upušta, da se bez svoje krivnje u samoj pogibelji pravo za pravo ni ne zna snaći. I prije no se je pravo snašao u samoj pogibli, svladala ga je strast. Smjesta se probuđuje kajanje. Budući je i ovdje manjkala jasna spoznaja zla i podpuna privola volje, nije smrtno sagriešio.

*

Od velike je važnosti u odluci, da li je nešto smrtni ili laki grieh, odgovor na pitanje: na kojem stanovištu stojiš ti prema nečistoći? Da li se boriš u času napasti ili pristaješ? Držim, da ne pristaješ, jer to bi značilo, da bi ti i u mirnim

časovima, kada te strast ne smeta, niti ne podražuje, imao svoju samodopadnost u nečistoći, premda bi znao, da je to težak grieh. Tvoja bi volja tada bila sklona zlu.

Ti sigurno stojiš na stanovištu odbijanja, to će reći: imaš iskrenu volju, da ne učiniš ništa nečistoga; trudiš se da grieh izbjegavaš; ti se redovito moliš za milost svete čistoće; češće se pričešćuješ i savjestno izbjegavaš pogibli. Ali kraj svega toga, ipak je uslied ljudske slaboće pojedincima moguće da podlegnu napasti. Poslije toga bude im žao. Ako netko svojevoljno kraj jasne samospoznaje privoli, sigurno da težko grieši. Ako li poslie toga odmah okaje, to je samo prolazno svoje stanovište izmienio. Kajanjem ponovno zauzima svoje odbijajuće stanovište. Ako manjka jasna spoznaja, podpuna privola volje, tada nije napustio svoje stanovište odbijanja. Pogriešio je, a da se kod toga volja nije na to odlučila. — Tako dugo, dok stojiš na ovom odbijajućem stanovištu, u času dvojbe i sumnje, da li si pristao ili ne, možeš ostati miran, da nisi smrtno sagriešio.

Sve dakle ovisi i odlučuje privola volje. Što samosviestnije, trajnije netko prianja zlu, to teže grieši. Čim netko odlučnije mrzi nečistoću i nastoji sve izbjegavati, što bi ga moglo dovesti na grieh, to je tim većma udaljen od težkoga grieha. Bog gleda na srdce; pozna On našu biedu i slabosti; On uzima u obzir sve okolnosti, koje su pridoniele padu. On će sigurno blago suditi, ako neki čovjek, koji se iskreno trudi oko toga, da živi čisto, podlegne napasti, ali iza pada smjesta se kaje za svoju pogriešku, te iznova poduzima borbu protiv grieha.

Mogu razumjeti, da netko, ne toliko od zle volje, već zaveden od kolega ili uslied nepromišljenoga popuštanja, neopreznoga traženja bližnje griešne prigode, ili kojim drugim nesretnim slučajem, steče griešnu navadu protiv šeste zapoviedi. Pa ni ovakav ne smije klonuti duhom, pa da je nagnuće tako veliko, a navada postala tako jaka, da mimo njegove dobre volje i ozbiljnoga nastojanja ne može biti posve čistim, već jednoć i podlegne napasti. On može i opet biti čist samo ako zaista hoće, pa makar ga i stajalo dugoga, tvrdoga, možda i mnogostrukoga boja. Nema nikada opravdanoga razloga malodušnosti tako dugo, dok se bori, tako dugo dok uzprkos pada uztraje u borbi odbijanja. Jer vlastiti ja ipak hoće biti čist. Bog gleda većma na dobru volju, nego li na to, što iz nje sačini slabi momenat samo, ako se moli, ako se revno pri-

češćuje, štuje i zaziva Prečistu Djevicu, te se iskreno trudi izbjegavati pogibli. Neki je plemenit čovjek jednoč rekao: »Na put u nebo nalazimo češće tragove izgubljenih sinova, nego li nevinosti u tielu anđela«. Ako moraš na svoju žalost priznati, da se već ne možeš ubrajati broju sretnih nedužnih, to ipak možeš postići, da se tvoji tragovi nalaze na istom putu, kojim prolaze nevini.

*

Do sada sam ti pokazao, što je nečisto. Ima mnogo toga, što tako snažno podražuje na grieh, da prema izkustvu mnogi ljudi podležu ovom dražu. Misli, predodžbe, pogledi, doticanja, čitanje, razgovori, saobraćaj, pohađanje nećudorednih predstava u kazalištu, kinu, cirkusu i drugdje, mogu izazvati tako težke napasti, da strast gotovo redovito čovjeka svlada. Može se mirno uztvrditi, da većina nečistih grieha ne bi bila učinjena, kada pojedinac ne bi tražio onakove prigode. Pa zato mora svaki, koji ne želi sagriešiti, izbjegavati ovakove prilike. Ako bude netko upozoren na te pogibli ili već iz vlastitog izkustva zna, da će mu nešto prouzročiti velike napasti, u kojima se on, znajući to unapried ili iz izkustva, ne će moći oprieti, to time težko sagrieši, ako nepotrebno traži ovakove prigode. Ako li ipak važan razlog, koji pred Bogom izpričava postoji, tada ne grieši. Ali dužan je, da se molitvom ojača protiv pogibli, te da promisli, kako se mora vladati, da ne padne.

Konačno želim ti kazati, što ni u kojem slučaju nije nečisto. Tielo naše od Boga stvoreno, samo po sebi nije nečisto. Bog nije stvorio ništa grješna. Tielo je u svim svojim dielovima dobro i čisto. Tako su na primjer njemački biskupi na biskupskoj konferenciji u Fuldi u siečnju 1925. izričito kazali: »Kako je duša, onako je i tielo od Boga stvoreno. Tielo kršćanina katolika, posvećeno je sakramentima, hram je Duha Svetoga. Pa zato moramo smatrati tielo kršćanina svetim. Razborita briga i skrb za tielo ne samo da je spojiva s naukom kršćanskom, već je upravo zapovieđena«. Samo zloupotreba tiela je grješna.

Što iziskuje dakle njega tjelesna, zdravlje, čistoća, smije se i mora činiti, no ne zaboravi što su biskupi kazali u istomu pismu: »Stidljivost i ćudorednost postavio je Bog kao obranu čistoće«. Učini prema tome ono, što se činiti mora s nekim određenim ustručavanjem i svetim strahom, ali ipak bez svake tjesnogrudnosti, razumije se samo sobom. Budi kod toga na oprezu, da niži nagoni ne izkoriste ovu priliku, te postanu gospodari nad tobom. Sve tvoje vladanje neka je vođeno odlukom: »Hoću da sam gospodar, a ne rob mojih osjetila«.

*

Želio bih te sada potaknuti, da muževno i odlučno nastupaš u boju za krepost čistoće, da je sačuvaš ili je i opet stečeš. Zato bih ti rado pokazati kamo dolazi, tko podlegne zamkama sjetilnoga uživanja ili napastima. Tko nema snage, da se načelno i bezuslovno opre svim napastima svieta i reče zlim drugovima: »Ne«, te se ni u što ne upušta, taj će malo po malo, ali sigurno biti od strasti mučen, dok ga sasvim ne svladaju i ne zadovolji njihovim željama. Ovdje vriedi načelo: Ili — Ili. Moraš, da jasno znaš, što te čeka, ako si postao robom tjelestnih strasti.

SRAMOTA PORAZA

Prije no ćeš zagledati ponor, u koji te može strast da rine, sjeti se ponovno na svoje dostojanstvo. Kada si započeo bivovati, udahno ti je Svemogući iskricu svojega bića duhovnu dušu. Ovaj duh Božji, po kojem si ti kao i On bezsmrtan, sačinjava tvoj vlastiti ljudski život, te je tvoja prednost pred životinjama, koje imadu samo tjelestni život. Milošću je duša oplemenjena, pobožanstvenjena, dušu tvoju okružuje sjaj, koji potamnjuje carske krune. Moraš da budeš kano Bog djelatan, da pružaš život i sreću drugima. Djelatnost nije ograničena na zemlju, na ovo vrieme, već se proteže na nebesa i vječnost. Prekrasni spomenici, koje si stvorio, mora da žive u vieke. Kamo sreće, da nikada ne zaboraviš, kako te je Gospod okrunio slavom i gospodstvom kao kralja ove zemlje.

Tielo, tvoj niži ja, ne zna o toj tvojoj veličini, kao ni životinja, s kojom imaš zajedničko tielo. Tielo ima svoj vlastiti život, koji je sličan životinjskomu, samo je razlika u tom, što životinju vodi instikt, koji je od mudroga Stvoritelja uciepljen, sve ravna, ne može samovoljno odlučivati svojim djelima i propustima. U čovjeku nasuprot mora da samostalno odlučuje duh, koji razumom prosvjetljenu volju ravna životom. Tjelesni podražaji i strasti, koje ne ravnane nikakovim instinktom sliepo vuku čovjeka ovamo, onamo, što im se uzkraćuje, mora da se vodi duhom, te samo ono, što duh dopušta, smije im se

priuštiti. Duh mora da je kralj, a tielo mora da služi. To izisku-je aše dostojanstvo.

Sada se zgrozi pred pomišlju, kako nečistoća čovjeka neizricivo ponizuje te mu s glave trga krunu.

*

Kolika li sramota, kada u boju za gospodstvom mora da duh podlegne, a životinja na priestolju zavlada i osnuje gospodstvo prostačtva niže naravi. Revolucijom je tiela odstranjena prednost duha, koji treba da odlučuje ljudskim mišljenjem i djelovanjem. Duša, duh, plemenito srdce nema više da išta kaže, njih se više ništa ne pita, njihovo prigovaranje ne vriedi. Samo još odlučuju tjelesne strasti i što one hoće. To se događa, pa ma to bilo još kako nedopušteno, sramotno, izopačeno. Nečisti ne traži svoju sreću u plemenitim radostima, vjernomu izpunjanju dužnosti, njega ne potiče više uzvišeno čuvstvo, što je diete Božje, što može biti junak. Ne pozna viša nastojanja. Svoju sreću i zadovoljstvo traži on u onim nižim užitcima tjelesnim, za koja ima i životinja smisla; u užitcima, koji nemaju u sebi ni najmanje duhovnoga. Tom zgodom pada čovjek izpod životinje. U životinji sve se ravna instiktom, a u nečistomu manjka ovaj red, umjesto da duh svladava i ravna podražaje strasti, u čovjeku vladaju strasti. Duh je zarobljen od strasti i mora im se predati, da u njihovoj službi izvodi prostote i sramote, do kakvih ne dolazi ni sama životinja. Prema tomu nečisti čovjek prema riečima pjesnika upotrebljava nebesko svjetlo razuma »jedino u to, da bude veća životinja od svake životinje«.

Mladiću, na tvojoj je glavi prava kruna, za kojom požudna strast pruža svoju ruku!

*

K tomu ovaj grieh otruje cieloga čovjeka. Njegov otrovani zadah ništa ne poštedi. Duh se poživinči, da ima teka samo na ovim sramotnim stvarima. Razum postane pseto strasti. Volja robkinja nagona. Fantazija, koja tako rado leti u nebeske visine, valja se samo još u kaljuži. Pamet biva napunjena ogavnim slikama i predočbama. Oči kruže svuda i svakamo tražeći priliku griehu. Uho s veseljem prisluškuje sramotne razgovore.Usta obezčašćena sramotnim riečima. Noge nose onamo, na mjesto grieha. Ništa mu nije već sveto, nijedna osoba, koju susretne nije slobodna od njegovih nečistih misli, požudnih pogleda, njegovih poganih opazki. Ima ljudi, koji

cio Božji dan, od ranog ustanka do kasnoga lieganja, na ništa više ne misle, niti govore, nego jedino i samo o prostotama. I u snu im je duh zabavljen razuzdanim sanjama. Kada bi mogle životinje u staji izreći ono, što osjećaju, još ne bi tako prosto govorile, kako ovi bijedni ljudi.

Na šetnji u visokim Alpama nekoga prekrasnoga ljetnoga dana, zapazili smo nenadano visoko gore u zraku snažnu pticu. Promatrali smo je i zavidjeli joj za predivan pogled: izpod nje prekrasna okolica, oko nje divni vrhunci visokih Alpa, okrunjeni nepristupačnim šiljcima i sniegom pokrivenim nebode-rima. Izgledalo je, kano da se ni sama ptica ne može dovoljno da nadivi toj prirodnoj ljepoti. Veličajno je kružila krugovima svojim, kao da svojim pogledima želi uživati na sve strane. Najednoč njeni su krugovi bivali sve uži i poput striele baci se dolje, zapazila je dole strvinu. Bio je to sivi jastreb. Nije ona kružila gore, da uživa u prekrasnim vidicima, da se raduje visokim alpskim vrhuncima, zato nije imala nikakova smisla ni razumievanja. Ona je samo tražila lješinu, koja se razpadala, da se, čim je zagleda, baci na nju. Istom na toj smrdljivoj lješini ćutila se voljko.

Upravo tako čini nečisti čovjek. Bog ga je uzdigao s ove nizke zemlje prema nebesima. U sunčanim Božjim blizinama morao bi živjeti neizrecivo visokim, uzvišenim, Bogu sličnim životom, ali za ovaj, ovaki život nema nečisti čovjek nikakova razumievanja. Na Bogom stvorenoj čudestno liepoj zemlji interesira njega samo jedno: prostote. On neprestano samo za ovim teži, a kada nađe nešto takova, on se time zabavlja, u tom živi, samo se u tom načinu života ćuti sretnim. Čovjek — samo je još lješina sivoga jastreba.

Nečisti čovjek postaje konačno po nečistoći rob bez slobodne volje. On više ne može da misli, što bi htio; ne može raditi, kako bi htio; niti se više interesirati, zašto bi htio; sve mu propisuje opaka strast. Kako je veliki rob, istom onda opazi, kada bi se htio osloboditi od gospodstva grieha. Strasti ga drže kao željeznim lancima i nevidljivim vezama okovanoga, biesni i goropadi se kano divlje zvjere, a onda se laska i uvija kao najmilija prijateljica, te ne miruje prije, dok se opet njenim željama ne podvrgne.

Spasitelj je svu biedu ovako unesrećenoga izvrstno prikazao u priči o izgubljenom sinu. Kano ovaj, tako i nečisti, ostavio je otčinsku kuću Božju, gdje mu je bilo tako liepo i otišao u stranu zemlju Božje zaboravi, te ondje prodaje sva dobra,

kojima ga je otac njegov preobilno snabdjeo, dok je konačno ostao bez svega, skrajnja sirotinja. Konačno ode i najmi se: Kumirima nečistoće. Kako je izgubljeni sin morao čuvati svinje, tako i njega sotona uputi na strašno krdo nečistih misli, želja, djela, to mu je svakodnevni posao, na nj mora da pazi, za njim ići, brinuti se, da njemu udovolji. Nije on više tuj za sebe, i on je sluga krdu svinja. Njemu mora da posvećuje svoje vrieme, svoje sile, svoje interese, brige svoje. Pa kako je konačno izgubljeni sin zavidio svinjama za hranu njihovu, tako ostane nečistomu uzkraćeno ono zadovoljavanje, koje uživaju nečiste životinje. Srdce je ljudsko puno, preplemenito, da bi moglo utišati svoj glad za blaženom vječnošću u nečistim griesima. Pa i kako bi mogao naći svoju sreću, ako sliepo popušta strastima, koje su kazne iztočnomu griehu.

Sirota, siromašni čovjek! Kako li si duboko pao! Bog je izcrpio svoju mudrost i svemoć, da te učini tako velikim i slavnim, kako sam ne možeš ni pomisliti, a ti si tako duboko pao — izpod životinje! Da, »tko će dati suze očima mojima, potoke glavi mojoj, da dan i noć plačem nad umorenim sinovima puka mojega!« Jerem. 9. I. »Kako je ipak potamnjela zlatna ljepota, promienjena najljepša boja! Plemeniti sinovi Siona, nekoć cienjeni kano fino zlato, kako su postali slični zemljanim vrčevima, djelu ruku lončarevih! Koji su se nekoć sjajno hranili, poginuli su na ulicama, koje su odievali u purpur, prostrto im je na zamazanoj zemlji« (Tužaljke 4, 1—2 5). O nečistoćo, što činiš iz djeteta Božjega.

*

Sada te pitam, dragi moj mladi prijatelju, hoćeš li se sprijateljiti s ovom grdosijom? Otvoriti joj srdce svoje? Zar ova misao ne mora biti kano glas uzbune svega plemenitoga i dobroga u tebi, da se ogradiš i poletiš na vrata, te zabraniš ulaz? Mladi junak ne promišlja mnogo, kada se radi o sramoti i časti. Njegovo plemenito osjećanje ne će nikada dozvoliti, da učini nešto, što ga ponizuje.

Pa zar će se sada u časovima pristajanja strastima, koje bi ga mogle tako strašno poniziti, samo jedan časak uztručavati, da joj odvrati neumoljiv : »Ne«.

Ali grdosija ova ne dolazi u svojoj pravoj spodobi, približuje ti se u odielu radosti, namazana i nakićena, noseći u ruci dragocjeni pehar i obećaje radost i uživanje. Ne daj se zaludjeti, da okusiš samo jednu kap! U vrču je otrov! Poput vatre

tvojim žilama teče i prolieva se plemenština i snaga tako, da će te strast svladati i staviti te u negve.

Ako hoćeš ostati čistim, tada ne smiješ nikada slušati zamke i laskanja putene strasti! Samo jedno možeš birati: ili ostati posvema čist ili... zagresti u baruštinu. Namigivati strastima, dozvoljavati si svakovrstnu slobodu, popuštati nešto željama sjetilnosti i ostati kod toga čistim, nećeš nikada biti gotov.

Pazi dakle na sebe prije prvoga pada. Ne smiješ misliti: jedan put ću pokušati, a onda opet biti čistim. Kada su sjetila jednoč okusila sladki otrov, strastveno teže i opet za njim. Ako jednoč popustiš sjetilnosti i pružiš joj pristup u srdce svoje, ona ga zna tako snažno uhvatiti u mreže, da ćeš je kasnije težkom mukom odanle moći iztjerati.

Ne smiješ si ovako misliti: ja ću ići samo do neke mete. Ako li podlegneš napasti, postala je ona pobjednicom, tada ona odlučuje, kako ćeš daleko ići. Tada si izgubio gospodstvo. Sve će kasnije ovisiti o prilikama, drugovima, osobama, kako ćeš duboko pasti.

Protiv ove grdosije smiješ za sebe imati samo jedno stanovište: vječno neprijateljstvo! Svom snagom tvojega mladoga srdca moraš mrziti na grieh i sve, što te privodi griehu.

Možda je Spasitelj u priči o izgubljenom sinu označio već tvoje stanje? Možda si već pao? Ah, uvjeren sam, da nisi znao, što si učinio. U mladenačkoj nerazboritosti i lakomislenosti, možda ni ne sluteći, zapao si u mrežu strasti, te si već davno poželio, da se svega toga blata oslobodiš, te sada sa zgražanjem gledaš, kako si se ponizio. Nemoj klonuti duhom, dragi prijatelju, jer sve se može opet izpraviti! Ne sudim o tebi preoštro, ne prezirem te, imam sućuti s tobom, te ti želim pomoći, da opet nađeš čistoću i sreću. Reci s izgubljenim sinom: »Ustati ću i vratiti se u kuću Otca mojega!« Ali zapamti si jednoč: ne tek za nekoliko dana, već za uviek.

POKVARENOST PORAZA

Ne nastupaju kod svakoga, koji grieši, sve zle posljedice. Čestoput ovisi o slučajnostima, nad kojima nije nitko gospodar, u koliko će pojedinca zahvatiti izkvarenost. Tko se podaje griehu, mora da je spreman na najgore. Svojim pošastnim zadahom grieh otruje ponajprije život milosti u duši. Vrhunaravni život duše nestaje, a u unutrašnjosti se raširi trulež i razpa-

danje. Ukusno nakićene figure samo su pobieljeni grobovi. Bog, anđeli i sveti, pa i sami đavoli gledaju lješinu duše.

Opustošenje zahvati i tielo. Što je organizam veća umjetnina, to treba narav dulje vremena za njegovu izgradnju. Ljudsko tielo, ova čudesna tvorevina treba dvadeset godina, ili još i više do svojega podpunoga razvitka. Tako dugo neumorno radi narav dan za danom na ovoj čudestnoj zgradi, da one nježne i fine dielove umjetnine, od kojih sastoji naše tielo, uzpostavi i privede podpunom razvitku. Od osobite su važnosti oni organi, koji moraju jednoč biti vrelo života. U njima se ne samo spremaju one klice, iz kojih može da nastane novi život, već se izgrađuje zasebna građa od prevelike važnosti i povjerava se optoku krvi, koja je od izvanrednoga značenja vlastitoj životnoj snazi i svježini duha.

Mirna se izgradnja tiela može raznim utjecajima razoriti, potresti, pokopati. Dokazana je činjenica, da nasilni utjecaj po potajnim griesima mora vanredno škoditi tielu. Mladi organizam ne može snositi bez štete neprestane žestoke živčane napadaje. Svaka poraba organa, koja nije u vrieme i ako je neumjerena osvećuje se time, da ti organi niesu kadri izvršiti podpuno svoju zadaću. Kao žalostne posljedice dolaze tada: gubitak svježine duha, napuštanje osjećanja, izmorena utruđena vanjština, ukočeni pogled, prerana uvenulost, pospani izmoreni potezi ovoga mladoga starca odkrivaju previše očito zločin, načinjen na vrelu života. Istina, u pojedinim slučajevima može da spriječi baštinjeno snažno zdravlje, da se zle posljedice ne pokažu izvana, no ipak razvitak do one podpune muževne snage, koja bi postojala, bez ovoga utjecaja, nemoguć je u trajnom zločinu.

*

Sramotne bolesti prava kuga gdjekojih naroda, često puta su samo posljedice razuzdanosti. Kada ovaj otrov jednoč zadre u tielo, može u njemu proizvesti strašno opustošenje. To je »kao oganj, koji grize do uništenja«. Nakon godina i opet se pojavljuje i okuži ženidbu i nasljedstvo. Desetke tisuća unesrećene djece izgibaju svake godine na posljedicama grieha svojih otaca. Tisuće drugih vuku se sliepi po svietu, nakazni, ludi, izgrizani od užasnih čirova kroz život i tuže se: »Naši su očevi sagriešili, više ih nema, a mi, mi snosimo krivnju njihovu«. Tužb. 5, 7.

Ne riedko je ovo prokletstvo grieha proizveo samo jedan jedini prestupak.

U sramotno opustošenom tielu ne će nikada stanovati plemenita duša. Kužni smrad grieha oprži svježinu i vedrinu mladenačke ćudi, uguši plemenite osjećaje, slomi poletnu snagu duha, pokopa djelatnost, srčanost, veselje, mir duše i usmrti interese za više, idealno.

*

Izkvarenost izgriza vazda dalje. Životni položaj i životna sreća čestoputa panu žrtvom griehu. — Duh nečistoga mladića ne gleda kao svoju životnu zadaću, svoje najmilije zanimanje, sebe samoga usposobiti, unaprediti; nema u njega ozbiljnoga nastojanja; u slobodnim časovima duh njegov ne kruži više u budućnost, što bi mogao jednoč velikoga, plemenitoga učiniti. Nerado, protiv volje, zabavlja se on ozbiljnim zvaničnim radom, ili ga zanemaruje. Njega zanima gotovo samo ono, što ugađa njegovim sjetilima; onamo neprestano lete opet i opet misli njegove. Mnogi dobri talenat, na koga se stavljalo mnogo nade, posvema je zahirio i pokvario. Mnogi su kano moralne bekrije spraskali sav svoj imetak, postali skrahirane ekzistencije; drugi nikada nisu došli do nečesa; mnoge je njihov nemoral doveo u zatvor il u bolnice: »Da su ipak imali uvida i spoznanja i unapred gledali na konac«!

Istina je, da nijedan, kada je stupio na sklizavu stazu nemorala, nije ni mislio, niti slutio, što mu zlo donosi za cio život onaj korak. Pa da i ti nastupiš ovaki put ili da po njemu dalje hodaš? Pa da i ti jednoč na to dođeš i vidiš, kako je opačina i na tebi konačno proizvela svoje djelo uništavanja?

*

Trulež okužuje, otrov nečistoće proizvodi pravu kugu i okužuje cielu okolicu. Strašno djelo zavodnika. Ovdje je bašča srdca, puna bujnoga cvieća i zelenila. Sve je zeleno i cvate u nježnoj razkoši, a nad njim sjaju sunčana nebesa samodopadnosti Božje. Nečisti to vidi i ušulja se unutra, kao nekoć zmija u raj zemaljski. Natrag, van, nesretniče! Pa nijesi ti sotona! Samo sotona može se radovati, da diete ljudsko bude protjerano iz raja zemaljskoga! — Pa tko je? Tvoj brat? Tvoja sestra? Djevojka, koju si unapried ljubio? Pa što ti je to diete zla načinilo? Bilo ti je dobro, zar ne? Pa zato želiš sada, da je posvema orobiš, što ima na sebi liepa, krasna, učiniti je raskalašenom, nesrećnom? Misli na suze djeteta. — Strašno je to, kada unesrećeni čovjek plače nad izgubljenom mladošću i sjeća se tada zavodnika!

Neki je mladić jednoć sav izvan sebe stisnuo pesnicu i zavikao: »Koliko li sam već puta prokleo onoga, koji je otrovao svu mladost moju!« A neki misionar pripoviedao je, kako je neka djevojka, u času sjećanja na svojega zavodnika, zavikala u svojoj unutrašnjoj tuzi: »Vrati mi opet nedužnost moju!«

*

Pa gledaj ipak, približuje se Spasitelj s probodenim rukama svojima, dolaze anđeli čuvari, svećenici, učitelji, roditelji: »Kako smo se trudili za diete, da ga očuvamo čistim i dobrim. A ti želiš jednim udarcem, da sve razoriš?« Svi dolaze, koji će biti jednoč djeca njegova, ovisni od njega, čitava nepregledna četa i mole ga: »Nemoj to činiti, mi svi trpimo kod toga!« Pa ipak sve to ne čini nikakvi dojam na tvrdo srdce razuzdanika, glavno je samo to, da se zadovolji njegovoj nižoj strasti; on ne pozna viših obzira. I to on zove još ljubav... Zavedena žrtva kvari tada druge, a ova opet druge, i kada je prvi zavodnik već desetljeća mrtav, davno istrunuo u grobu, provlači njegov nečisti duh još na zemlji desetke vragova u čovječjoj spodobi, da okužuju nedužna srdca. Tako živi on dalje.

Razumiješ li sada strašnu rieč »Jao« nad zavodnikom? Spasitelj hoće reći: »Ja sam sudac. Kada netko osvane pred mojim sudištem s tolikim zločinom na duši, da je upropastio duše, koje sam odkupio krvlju Srdca mojega, tomu će se strašno suditi«. Zar bi mogao doći na ležaj lavice, te joj oteti njeno mlado? Blage životinje postanu divlje, kad se približiš njihovim mladima, a kako li istom mora biti bies divlje životinje? Nikada se ne ćeš izvrći takovoj pogibelji. Da, već pred biesom čovjeka zadrhćeš, a zar ćeš se lakoumno izvrgavati biesu Boga velikoga, kojemu je zavodnik uzgrabio najmilije, što na zemlji ima za njega — neumrlu dušu? Kada bi ti se kada približila napast, oh, moralo bi ti tako biti, kao da se veliki Bog u svojoj neizmjernoj veličini pomolio nad djetetom, zakriljujući svojom rukom diete, te ti dovikuje: »Ne diraj mi diete! Ne zavodi ga! Inače — jao tebi!!!«

*

Strašno opustošenje izvodi grieh u obitelji. Nijedna tuga, ni jedna briga, ne grize, niti ne izgriza tako srdce očevo i majke, kao bol nad izgubljenim sinom. On im ogorčava svako veselje, grabi im počinak u noći, krši njihovu životnu snagu.

Mnogi otac i majka prerano panu u grob, jer im je tuga nad njihovim djetetom slomila srdce. Radost nad njihovom djecom mogla bi ih još godine i godine držati u životu, pozlatiti im njihovo veče života, ali pod bremenom ove tuge slome se. Oni se ne svađaju s Bogom, što ih je uzeo; smrt ih riešila najgorčih boli, što može da zadesi srdce roditeljsko. — Strašno gorko predbacivanje, stajati na roditeljskom grobu, morati si reći: ovdje počivaju oni, koji su meni dali život, a kojima sam ja oduzeo život!

Ako li je nečisti izgradio svoju vlastitu obitelj, to njegova nečistoća može u zametku razoriti svaku sreću. Kako mraz jedne noći razori sav čar svibanjskoga cvieća — pupoljaka, tako već sumnja nevjere ili griešnih prekršaja razara sav proljetni čar mlade ljubavi, bračne sreće. Ne riedko usadi opačina otrov već u mlade zametke čovjeka, koji njenu životnu sreću razara i truje.

Hoće li seljak postići dobre rodove, sije najbolje sjeme, jer klica u sjemenki nosač je nasljedstva. Što je klica primila od dobrih ili zlih vlastitosti, majke sjemenke, to će se u novom životu, koji se iz nje razvija, izvana pokazati. Iz osrednjega ili zloga sjemena, ne može nikada da proklije dobar život. Slično je i kod čovjeka. Puninu plemenitih vlastitosti i sposobnosti može otac namrieti svojemu potomstvu kano predragocjenu baštinu, ali može otrovno nasljedstvo biti vrelom strašnih nesreća, kada nosač životne klice u sebi ima opakih nagnuća, neizliečivih sklonosti, strašnih bolesti, duševnoga poremećenja i tako se neizrecivo zlo razlije u premnoge ljude. Ako li su razuzdanost i bludnost oslabile tielo mužkarca, to će otuda trpjeti djeca, koja često puta strašno težko breme snose, koje su im pripravili griesi očevi. Zao primjer očev, koji ne može odustati od puta, kojim je hodao u mladosti, pokapa često puta još zadnji ćudoredni stav u djeci.

*

Kako li mora samosviest sviju ovih zala, što ih je grieh prouzročio, strašno teretiti dušu muža! Razoreno zdravlje njemu je kao neprestano predbacivanje. Sjećanje na prijašnje griehe pripravlja mu neprestano mučenje. Strah, da se može ovo ili ono saznati, gnjavi ga neprestano. Pogled na one, s kojima je griešio, koje je unesrećio, iznosi mu i opet pred oči njegovu krivnju. Možda su mu bolestna žena ili nesretna djeca tihi tužitelj. Neprestano ga muči savjest: da si ti bio... da

si bio... tada... Pa zar da se čudimo, kada saznamo, da neki nisu mogli dalje snositi ove muke, zapali u zdvojnost i kidisali svojemu životu? Da, bezbrojni polude i svrše u duševnom poremećenju?

*

Opačina razgledava svoje uništujuće djelo, veseli se, ali još nije zadovoljna. Istom onda triumfira, kada baci čovjeka u vječnu propast. Tako izaziva čitav niz grieha, da uguši svaki plemeniti poticaj duše, te da dovrši djelo razaranja. Noć bezvjerja mora da mu sakrije put obraćenju, zdvojnost ugasne zadnji tračak nade, zanemarena molitva spriečava, da bi rosa milosti učinila opustošenu zemlju ponovno plodnom. Neposlušnost i nemilosrđe spram roditelja mora da mjesto blagoslova donosi prokletstvo Božje. U neumjerenosti mora da se utopi samosviest njegove nesreće i razvija se strast u novi oganj. U umorstvu ili samoubijstvu sebe i druge strovaliti u vječne muke ili u nepokori umrieti. Istom je tada opačina zadovoljena. Ali ne da si mira; trudi se da potraži novu žrtvu.

Prijatelju, grieh se i na tebe zagledao! On želi i tvoju propast! I tebe želi unesrećiti, koliko može. Pa da ne budeš na oprezu pred njegovim zamkama, zamamljivostima? Zar ćeš sa strastima pregovarati? Zar ne moraš biti na oprezu, kada ćutiš napadaje, ne zapaziš pogibao?

*

Ali kako mnogi rade? Kada prieti pogibao tielu, upotrebljavaju se mjere opreznosti! U časovima kolere, kuge, boginja, sprečava se pogibao infekcije, koju bi mogla prenieti pošast. Pred nečistoćom nemaju straha niti tjeskobe, premda ona opustošuje na strahoviti način tielo i dušu. Ona im je miljenica, ona donosi sjetilni užitak. Za sve one strašne posljedice, oni se ne brinu. Kolika li ludost!

*

Francuzka je revolucija proizvela groznu sramotu. Najstariji sin umorenoga kralja, još nježni dječak, bude predan na odgoj skroz na skroz izkvarenom pijanici. Ovaj je za kratko vrieme svojim zlostavljanjima diete uništio tjelesno i duševno. Čovjek se zgraža, kada promisli, što li je morao taj dječak — inače veoma fino odgojen — da pretrpi u vlasti ovoga nečovjeka? Nečisti se od svoje dobre volje sam stavlja u vlast još i strašnije grdosije. »Evo me, tvoj sam. Možeš me uništiti tjelestno i duševno! Daj mi samo ove životinjske užitke!«

Mladiću, milošću si Božjom viši od kraljevskoga prvienca, ti si baštinik kraljevstva nebeskoga! Bog ti je dao za čuvara nebeskoga kneza! I ti bi mogao... Ne!! Ta to ne mogu vjerovati! Ti mlada, plemenita krv hoćeš da budeš junak, usrećitelj! A prema tomu ne smiješ imati ništa zajedničkoga s opačinom! Ova će tebe uništiti i učiniti te uništiteljem drugima.

VOJNA OSNOVA SOTONE

Sotona drži pregled vojske. Boj pripada tebi. On želi, da osvoji tvrđavu srdca tvojega. Svoj plan sotona iznosi zlim duhovima. Smišljena je osnova od sotonske zlobe. Provedena je lukavština prožeta sotonskom mržnjom. On se je osigurao milijunskim četama. Ričući to potvrđuje prokleti u paklu.

Ne smiju nastupati otvoreno, jer to ne jamči za uspjeh. Ti ćeš zatvoriti vrata srdca, povući mostove, odbijati svaki napadaj. On te želi prievarom svladati. Ne smiješ imati nikakova saveznika. On ih prezire. Ti ih se oslobađaš. Stojiš sam, zato mu je igra s tobom laka.

Pa ni sada nije otvoreni napadaj. Sumnjiva se lica šuljaju pred vratima tvojega srdca. To su veseli drugovi. Izgledaju, da nisu pogibeljni. Ne opažaš, kako se oni vladaju sa strastima. Obećavaju im slobodu, užitak, brzo su jedinstveni.

Neprijatelji žele pristup. Strasti podižu bunu; stavljaju se na stranu protivnika. Sam si ostao. Pa i sam ne zoveš u pomoć. Sve je jača snaga nagona. Svladava volju, otvara vrata. Unutra provale divlji pomagači, sputaju dušu, bace je u provaliju. Strasti slave pobjedu, razdiru zastore čistoće i bacaju je u blato. Prodiru u sve odaje; razore, sve unište. Provale u hram Božji, te ga oskvrnjuju. Žalostan pobjegne anđeo Božji. Neprijatelji se ćute dobro. Zapale grad. Puni izrugivanja povlače se. Sputanu odvedu tvoju dušu. Ona mora od sada da bude robkinja. Pustoš stoji na mjestu osamljenomu.

Prijatelju, zar to mora biti istinom? Zar da tvrđava srdca tvojega mora pasti? Ne! Tisuću puta ne! Budi na oprezu pred lukavštinama zavodnika! — Želim ti protumačiti slike.

Gotovo nitko ne dolazi do pada, jer sam želi biti zao. Srdce se odvraća od zla. Zavodnik zato priprema pad. On ide

oprezno napried. Ti ne smiješ ništa da opaziš. Treba, da se u sve upuštaš, ne sluteći ništa zla. Ti ni ne slutiš posljedice. A onda već ne možeš više natrag, pad je tu. Budi oprezan!

*

Tvoji su saveznici nebo, Crkva, roditelji. To su najbolji tvoji prijatelji, oni ti žele dobro. Ideš sigurnim putem, kada se njih držiš.

Pobožno srdce ne grieši, te se zgraža nad nizkim stvarima. Plemeniti osjećaj diže se u vis, a ne gmiže po zemlji. »Mrzka mi je zemlja, kada razmatram nebesa«, veli sv. Ignacije. Kada dođe napast, tada reci kano egipatski Josip: »Kako bih mogao učiniti zlo i griešiti pred licem Božjim?« Strahopočitanje pred samim sobom i strah Božji jesu krila, kojima se duh podiže u visine. Tko ljubi zrak u visinama, ne će zabasati u blato. Ako te nosi milost, ne ćeš pasti. Po molitvi se stiču prijatelji. Jedan zov za pomoć — i dohrlit će ti.

Crkva neka ti je voditeljica. Prosvietljena mudrošću Božjom ne može te prevariti. Ti možeš pogriešiti, ona ne. Tko te uči drugačije, vara te. Ona neka te opominje. Što ti ona svjetuje, mora da je spasonosno. Ona te svjetuje. Ona ima tisućgodišnje izkustvo. Ti si neizkusan, bezalen, kratkovidan. Kada te ona vodi, onda tobom upravlja Božja mudrost i najviša ljudska razboritost. Stanislav, Alojzije, milijuni drugih sliedili su je i postali su svetcima.

Roditelji su namjestnici Božji. Okruženi Božjim autoritetom, posvećeni sakramentom, prosvietljeni njegovom milošću, mora da te i oni vode, opominju, nad tobom bdiju. Kada štuješ otca i majku, nje slušaš, Božji je blagoslov nad tobom. Božje će se obećanje izpuniti nad tobom i »dobro će ti biti na zemlji«.

Prijatelji su ti svi ovi. Moćni su oni pomagači. S njima ne možeš podleći. Sada znaš zašto zavidnik hoće, da se odieliš od njih. Bez njih si nemoćan, slab, ne čuješ nikada dobar savjet, nemaš djelotvorne pomoći.

*

Lukavo ide zavodnik napried. Sakupi opake drugove, koji ti se izsmjehivaju, sažaljevaju, pokupe u svoje društvo. Zovu te pobožnjakom, »mamičinim sinekom«. Vele ti, da je pobožnost dobra za djecu, za žene, ali nikako mladiću. Mladiću ne treba zaštitnika, on ide svojim vlastitim putem. Kršćanski je nauk za djecu. Služba Božja poslie podne nije propisana. Česta sveta pričest je nešto za pobožnjakoviće, muževi se riedko pričešćuju. Crkva je nalaže samo jednoć u godini. Dosta si star, da sam odlučuješ, koliko puta ćeš ići. Nemoj, da ti što propisuju roditelji ili svećenici. Oni propoviedaju, jer tako moraju. Zato su plaćeni. Možeš u nedjelju umjesto da ideš na Misu, učiniti koji zgodan izlet. To je kuraža. Roditeljima se može nešto izlagati. Ili im prosto odrezati, da se to njih ne tiče. Tada si pravi muž.

Opažaš li, kamo ideš? Stara je to pjesma. Napastnik ju pozna izvrstno. Nebrojeni su po njoj zavedeni, ali ona opet i opet djeluje snažno na neizkusnu mladež. Ovi misle: pa to je konačno i razborito! Sami se sebi prikazuju vanredno pametni. Roditelji, učitelji, duhovnici, ništa ne razumiju. To je prava sloboda, za kojom čezne srdce mladeži. Jadnici ne vide, da time samo mienjaju zavodnika. Prije su slušali Boga, Božje namjestnike, sada bježe za skitnicama, opakim drugovima. Prije su slušali izkustne, dobronamjerne prijatelje, sada nezrele ljude. Komu ćeš se povjeriti? Bila bi zaista neoprostiva ludost i sljepoća prezreti savjet Božje mudrosti, dobrohotnosti ljudske, te si izabrati vođama lakoumne drugove! Što ti zavodnik savjetuje, mora da ti bude na propast. Ne vjeruj obećanjima zmije! Ona želi i tebe iztjerati iz raja!

Opaki čovjek već je gotovo postigao svoj cilj, kada se mladić oslobodio utjecaja roditelja, Crkve, a sada samo pazi, kako će provesti sam pad.

*

Jesi li ikada na to mislio, odkuda zapravo ipak dolazi, da ljudi posvema oprečno rade? Zar ne, svaki radi ono, što smatra pravednim ili na što je više sklon. Sud i raspoloženje odlučni su dakle za djelovanje i propust čovjeka. Kada dakle zavodnik želi privesti nekoga čovjeka padu, mora da se samo zato poskrbi, da njegov sud i sklonost budu nakloni zlu. Na oboje se može utjecati i preokrenuti.

Vrlo si je malo ljudi sviestnih toga, kako je njihovo mišljenje ovisno o primjeru drugoga. Lako se smatra izpravnim ono, što se čitalo, čulo, što drugi čine. Veoma mnogi sude upravo onako, kako njihova okolina, čija naziranja jednostavno primaju, a da kod toga upravo ništa samostalno ne misle. Sam si možda već doživio, kako mogu duboko utjecati na pojedinca siguran nastup, osobna ljubežljivost i učenost. Netko bi morao biti duboko izobražen ili skroz na skroz prožet vlastitim svojim uvjerenjem, da se ne bi dao utjecati sudom dru-

goga. Tko nema ovakovu izobrazbu uma i plemenštinu srdca, taj će si lako prisvojiti lažna načela, koja mu se nametnu. Njegov će sud biti to većma kriv, koliko se je on manje trudio, da se poukama ili knjigama nauči izpravnim načelima.

Pa zato je i Crkva u svojoj mudroj brizi vjernicima strogo zabranila čitanje pogibeljnih knjiga i dopušta samo one, koje su kadre poradi svoje izpravnosti u načelima, da omoguće upoznati kriva načela i pobijaju štetni utjecaj njihov.

*

Pravo za pravo morao bi biti vođa čovjeku izključivo razum. Ali svakidašnje razpoloženje utječe silovito na djelovanje razuma. Mnogi se daju gotovo samo od svojega razpoloženja voditi, te su gotovo svi u neku ruku od njega ovisni. Ono što smo jedanput načinili, to ne bismo bili mogli u kojem drugom razpoloženju. Kakav utjecaj može imati na čovjeka razpoloženje, mogu nam pripoviedati vojnici: U ratnom razpoloženju ne misle oni na domovinu, niti na ženu, niti na djecu, na roditelje, ni subraću. Nnisu se obazirali na strašne pogibelji, u koje su se bacali, niti su mislili na posljedice, koje će možda imati tjelestne ozlede, smrt; samo ih je jedna misao vodila, da izvrše svoju dužnost.

Razpoloženje je čovjeka vanredno ovisno o vanjskim utjecajima. Raznovrstne okolnosti mogu podizati, padati, pače posvema mienjati subjektivno razpoloženje. Sa svakovrstnim razpoloženjem šalje se u srdce odgovarajući sviet misli i djeluje u vanjskom djelovanju.

Evanđelje nam pripovieda poučan primjer, kako može razpoloženje čovjeka podpuno promieniti, te i same dobre ljude dovesti do neshvatljivih pogrješaka. Na putu na Maslinsku goru sv. je Petar obećao svečano i glasno: »Ako li Te svi ostave, ja Te ne ću. Spreman sam s Tobom poći i u zatvor i u smrt«. Spasitelj mu je rekao jasno i određeno: »Petre, Petre, prije no pietao noćas dvaput zapjeva, uztvrditi ćeš tri puta, da mene ne poznaš«. Petar ponovno uvjerava Spasitelja o svojoj vjernosti. Mi smo uvjereni, da je Petar ozbiljno mislio. Nakon nekoliko sati vojnici su odveli Spasitelja u palaču velikog svećenika i stajahu u dvorištu na straži kraj ognja. Netko pokuca na vrata. Vratarica otvori. Neki čovjek želi unići. Ona ga pogleda i zapita: »Niesi li i ti jedan od učenika Isusa iz Nazareta?« Čovjek je gleda začuđeno: »Ja? Pa ja ga ni ne poznam!« Uniđe u dvorište, te se postavi kod vatre kraj vojnika, ovi ga zapitali: »Niesi li ti jedan od učenika njegovih?« —

Čovjek opet odgovara »Ja ne znam, što vi hoćete! Ta ja ne poznam toga čovjeka«. Nakon kratkoga vremena reče jedan od vojnika: »Evo, ovdje jednoga od učenika njegovih!« A kada je on zaniekao, reče drugi: »Pa ja sam te u vrtu vidio kraj Njega!« »Pa i tvoj govor dokazuje, da si Galilejac!« A tada se počeo čovjek kleti i proklinjati, da on uobće ni ne pozna čovjeka. Pa zar bismo mogli držati, da je to bio isti onaj Petar? Skroz na skroz on se je promienio. Ta nije ga moći ni poznati.

*

Na ovim finim opažanjima izgrađuje sotona svoju vojnu osnovu. On traži ljude, koji žele izkvariti, zavesti, pronaći prilike u kojima mogu sud i razpoloženje preokrenuti. To mogu biti zabave, predavanja, knjige, slike, novine nadalje primjer drugih, prikazivanje u kazalištu, kinu, cirkusu i t. d. Time se ponajprije temeljito izmjenjuje sud o griehu. Kršćanski je odgoj prikazao grieh, kao nešto strašna, ogavna, te nastojao usaditi u srdce mržnju protiv grieha. Ovdje se prikazuje grieh kao nešto samo po sebi razumljivo, zanimivo, poželjno. Time nestaje straha pred griehom, u njemu se ne gleda više nešto naopakoga. Čovjek se privikne na njegovu pojavu, te ga promatra samo sa stanovišta užitka, koji on obećaje. Nježni osjemaj za ono što dolikuje, nestao je; osjećaj stida, koji se protivi svemu nizkomu, odletio je. Možda je pače stvorio i predočbu, da je to dokaz srdčanosti, kada se lakoumno ni ne osvrćemo na zapoviedi Božje. To dolikuje pravomu mužu, a drugi su siromašni filistari.

Lakoumna okolina djeluje ujedno i na razpoloženje. Mnogim se mladićima događa, kao sv. Petru. Već je na putu u crkvu, ali se ne usudi unići, jer se sastao s lakoumnim drugovima, te se sada boji, da bi mu se mogli narugati kada bi opazili njegovu nakanu.

*

Ove su pogibli osobito velike, kada se radi o čistoći srdca, jer tu ima napastnik u vlastitim grudima čovjeka pomagača, koji revno podupire njegove planove. Strast pohlepno grabi lakoumna naziranja o griehu, kreposti, ženitbi i čistoći, te čezne za prilikama, koje obećavaju sjetilni užitak. U času nestanu visoka, plemenita naziranja, te zavlada nizko mišljenje u duhu, koji u griehu gleda samo još ugodnosti. Požudne slike, predstave, spominjanja obuzmu cio sviet misli, koje opet iznova

i iznova zabavljaju duh. Fantazija budi zamamnu i ugodnu draž. Strast se probudi i zove na prianjanje, koje silovito teži za udovoljivanjem. Samo muževna volja mogla bi se, poduprta milošću, oprieti ovoj navali i potisnuti ova prianjanja. Ali, od kuda da se sada uzme ova energija volje, kada se je opirala u času, kada se radilo o tomu, da brani pristup ovim slikama u vlastito srdce? Pa zar može da računa na pomoć milosti onaj, koji si je sam lakoumno skrivio sve ove napasti i pogibli?

Pisao mi je neki mladić: »Neki sam dan išao iznimno u kazalište sa svojim drugovima i tom su zgodom propale sve moje liepe odluke«. A neki je drugi priznao: »Odkada ne polazim u kino, nisam od onoga časa više sagriešio!«

Ima prilika, u kojima sjetilni podražaji obuzmu srdce gotovo neodoljivom silom i uzrujaju tako požudu, da bude čovjek od strasti posvema svladan. Na odluke se i obećanja zaboravi, ne pazi se na obzire obitelji, na položaj, na stalež; ne misli se na posljedice zdravlja, časti, životne sreće; pomisao na težki grieh, na vječni pakao, ne čini nikakvi dojam: sliedilo otuda ma bilo što, strast se želi utažiti, te nije zadovoljna, dok si nije izpunila želje.

Ovdje se pokazuje najčudesniji položaj čovjeka. Svetci su drhtali kada su mislili na ove pogibelji. Neki je izkusni duhovni vođa rekao: »Jedna od najvećih milosti, koje nam može Bog dati jest ta, da nas očuva od tolikih pogibli. Muževi, na koje su svi gledali s počitanjem, izgledali su kano stupovi Crkve, pali su i propali. Zato želi Spasitelj, da molimo Boga, da nas čuva od ovakovih prigoda: »Ne uvedi nas u napast!«

Mogli bismo sada misliti, da kraj ovakovih naprosto neugodnih pogibli ljudi će brižno na to misliti, kako da ih se klone. Ali sve nasuprot. Budući da čovjek radi ugodnosti, kojima sotona sakriva pogibao, ne će ih se odreći, mnogi traže čisto mirno pogibli, te su pače uvređeni, kada ih se od njih odvraća. Često puta se nerazumne životinje daleko bolje čuvaju od pogiblji, nego li neumrle duše.

Sada moraš dokazati, da li je uistinu ozbiljna tvoja odluka ostati čist, ili je to samo pusta željica, koja se žaca svake žrtve, preda pred svakim naprezanjem. Bez borbe, odricanja nemoguće je očuvati čistoću. Polovičnost i ovdje vodi k vragu. Samo energična volja privodi k Bogu. Hoćeš li zaista ostati plemenit, čisti čovjek, tada moraš, koliko ti je moguće, sve izbjegavati, što bi moglo preokrenuti sud, volju.

Budi dakle na oprezu, da se ne daš zavesti ugodnostima, tražiti pogibeljne prigode. Moraš se naučiti, da sam pronađeš gdje su zamke sotonske sakrivene. Ne smiješ dakle bez daljnjega tražiti svaki užitak, svaku radost svakoje družtvo; pitaj prije samoga sebe, nije li to vabac griehu, kojima te želi zavodnik uloviti, te se ne daj ničim skloniti, da se nepotrebno izvrgavaš ovakovim prilikama.

*

Sv. Pismo upozoruje nas osobito opreznim na dvije najgore prilike: »Vino i žena dovode i mudraca do pada i zavedu mudre na kažnjiva djela« S najodlučnijim riečima opominje nas opet i opet od svakoga pouzdanoga saobraćaja, pače i od samoga pogleda zavodno odjevenih osoba. Po njima su mnogi propali. Potajni, povjerljivi saobraćaj s osobom drugoga spola, bez dvojbe je najgora od sviju, zlih prigoda. Probude se zla nagnuća, sklonost griehu biva sve veća i veća, strast potiče i dražka i prikazuje gdjekojemu, da ona hoće imati samo ono, što se ne čini tako pogibeljno. Popušta se; ona potiče dalje, ne može se oprieti; pad je gotov. Upravo je sasma nevjerovatno, kako su pali muževi i mladići, kojima se ne bi moglo ništa zla pripisati, jer nisu bili oprezni. Oni su konačno svladani od strasti i kasnije izjavljuju: »Sam ne znam, kako sam pao«.

Ova se pogibao uživanjem alkohola još povećava. Kano fini dah magle spusti se na duh čovjeka, te ga sve većma i većma omami, najfinije sposobnosti, miran razbor, a ponajprije savjest. Uzvišene plemenite misli nestaju; odluke se zaboravljaju. Uvodi čovjeka u razpušteno, objesno razpoloženje. Ponajprije probudi porive u tielu. Opaki razgovori možda još podražuju strast. Podmukli poticaj na grieh oživi. Zaveden od lakoumnih drugova, potican od požude, sirotan konačno podlegne. U pijanom stanju našla je — prema izjavi liečnika — večina žalostan svršetak, da su opačini pridonieli prvine žrtve mladenačke svježine srdca i tiela. U pijanom stanju premnogi su opet i opet pali, te na sebe natovarili sramotne bolesti, koje su strašno prokletstvo nečistih grieha.

»Ja već nisam ni znao, što sam činio«, znali su kasnije govoriti.

*

Moram, da te upozouim na daljnu pogibao, koja je u naše dane dovela već mnoge do ćudorednoga pada. Ona dolazi sa strane, o kojoj nepokvareni mladić ni ne sanja. Svojom ljubež-

ljivošću, darovima privlače k sebi one, koji o nemoralu nemaju ni pojma. Budi dakle oprezan, ako li ti se na taj način približi kaki neznanac, te te nuka da ideš s njime ili te poziva da k njemu dođeš. Ne vjeruj njegovim laskanjima, njegovim prijateljskim riečima, njegovom ljubakanju, njegovim obećanjima, njegovim darovima! To je razuzdanik, koji može u nekoliko časova, da otruje svu tvoju mladost!

*

To je sotonski vojni plan, kojim je nadvladao milijune mladića, te kojim on želi i tebe da svlada. Samo je *jedna* mogućnost, kojom možeš da njegove planove prekrižiš: bježi od bližnje grješne prilike.

Mnogi mladić sluša savjet, ali nerado, nevoljko. Kako? Zar da napustim ovaj tako mili saobraćaj? Da si uzkratim ovo veselje i užitak? To je pretežko! Da, preduzimam si, čuvati se grieha; to je dosta! Pa to nije tako zlo. Pa ovi i ne čine isto tako. Ja ću već paziti, da ne panem. Ovim se načinom nastoji izgovoriti on — ili bolje: trudi se zavodnik, da ga odvrati od veličine pogibli.

Poznaš li priču o sirenama? Ona nam priča da na nekom otoku stanuju ova čudesna bića, koja pjevaju tako začaranim pievom, da svaki koji čuje jednoč njihov piev, ima samo još jednu želju, da opet dođe k njima. Unaokolo otoka pod vodom strše opasni grebeni, na koje se razbija svaka lađa, koja bi kušala pristati uz obalu. Još nitko nije mogao doći na otok; tisuće su tu našle već smrt. Ali opet i opet nađe se ljudi, koji bi htjeli, da čuju taj čudesni piev. Oni zaplove sa čvrstom odlukom, da ne će pristati, ali jedva što su začuli piev, srdce im se tako raztopi od želje za sirenama. Zaborave na sve odluke. Oni ipak kušaju pristati na obalu, ali — svi se upropaste. Eto, tu ti je ocrtana potajna moć sjetilnosti, koja zaludi svakoga, koji se predaje njenim vabljenjima tako, da i on zaboravlja na svoje odluke i na svojem ćudoređu pretrpi brodolom. Milijuni, koji si nijesu dali svjetovati, sramotno su pali. Zar ćeš ti bolje proći?

*

Uvjeren sam o tvojoj dobroj volji. Ti ne ćeš zla. Ti ga odguravaš. Pa ipak ti ćeš ga učiniti, ako ne bježiš pred pogiblji, a mogao bi.

Možda se najboljom voljom ne može sve izbjeći. Mnogo se toga namiče tebi i bez tvoje krivnje. Odlučna muževna volja

ostati čistim, odgovornost od grieha uče te, da se ne smiješ zadržavati kod takovih utisaka, niti im posvećivati pažnju, niti imati samodopadnost nad njima. Milost će ti Božja u ovim nekrivim pogiblima pomoći, ako Ga za nju moliš, te je zaslužiš.

Ali najčešće možeš sam birati što ćeš čitati, slušati, gledati; možeš sam više ili manje određivati svoju okolinu. Utjecajima, po tebi svojevoljno odabrane okoline, ne možeš se uklanjati. Hoćeš li ostati čist, to se ne smiješ nepotrebno izvrgavati nećudorednim utjecajima. Liljan ne uspieva u gustoj magluštini, u otrovnim parama željezare!.

*

Spasitelj naglašuje bezobzirnom odlučnošću ovu dužnost, da smo dužni izbjegavati svaku prigodu na grieh pa ma to stajalo i žrtava. — Krist veli:

»Ako li te sablažnjava oko tvoje, i privodi na grieh, izvadi ga i baci ga od sebe! Bolje ti je, da s jednim okom uniđeš u kraljevstvo Božje, nego li da budeš bačen s dva oka u oganj vječni, gdje crv njihov ne umire, a niti oganj ne gasne. Ako li te sablažnjava tvoja desna ruka, odsjeci je i baci od sebe! Bolje ti je kljastom ući u život, nego li da s dvjema rukama dođeš u pakao, u neugasivi oganj, gdje crv ne umire, niti oganj ne gasne. Ako te sablažnjava tvoja desna noga, odsjeci je i baci je i baci od sebe! Bolje ti je, da kano bogalj uđeš u život, nego li s dvjema nogama, da budeš bačen u pakao, gdje crv ne umire, nit oganj gasne«. Bilo ti nešto tako milo kano oko, činilo se tako važnim kano desna ruka, ako li te privodi na grieh, to moraš, da se raztaneš s njim bezobzirnom odlučnošću, pa ma bilo to tako težko kao iskopati oko, odsjeći ruku, nogu. Spasitelj ne samo da kaže, da moraš oko izkopati, nogu, ruku odsjeći, moraš je uzeti i bez obzira na strašne boli, odbaciti je od sebe. Ne smiješ misliti na boli, već moraš misliti na što veće, savršenije dielenje. — Vječna mudrost govori strahovito ozbiljno. Zna Ona, kako lako sjetilnost i fantazija zalude duh čovjeka.

Dragi moj prijatelju! Pred tobom stoji tvoj Spasitelj, koji ti želi samo dobro, koji je ljubav svoju do tebe zapečatio smrću na križu, te te opominje tolikom živošću od pogiblji. Ali tebi se približuje i sotona, koji te mrzi, koji želi tvoju propast, te se trudi zavesti te. Koga hoćeš da sliediš?

VITEZ ILI RAZBOJNIK

U srednjem je vieku cvalo vitežtvo. Svaki je vitez bio junak. On se je odlikovao visokom plemenštinom i hrabrošću. U sjeni se njegovoga drva nastanio obrt i trgovina, poljodjelstvo. Prva dužnost viteza bila je obrana slabih.

Bilo je i drugih. Ovi nisu mislili na to, kako bi mogli braniti bližnjega. Ovi bi ljudi plienili. Naoružani išli bi naokolo, te bi napadali trgovce, putnike i orobili bi ih. Zato su ih prozvali razbojnicima.

Razbojnika ima još i danas. Ima mladića, koji mjesto da vitežki brane slabe, zlorabe njihovu snagu, da ih orobe. Oni provaljuju u svetište djevojačkoga srdca, orobe ga i pobjegnu. Razbojnici su. Prave pustahije. —

Želiš li biti vitez, raditi vitežki. Obrana slabima, vitežko vladanje prema slabomu spolu i tvoja je dužnost.

Dostojanstvo čovjeka, dobrobit djece, iziskuje nerazrješivu vezu između jednoga muža i jedne žene. Krist je uzpostavio ženidbu u ovom prvotnom Bogom određenom jedinstvu i nerazrješivosti, a Crkva je učinila strogom dužnošću, da se vrelo ljudskoga roda sačuva od svakoga oskvrnuća.

Doživotna poveza dvaju ljudskih bića za ovu najtjesniju životnu zajednicu samo je tada moguća, ako neka nutrašnja sila vanjskomu vezu pruža čvrstoću. Inače će različnost mišljenja, pogrješke, slabosti, razočaranja, bolesti, razvaliti brzo jedva sklopljeni ženidbeni vez.

Zato se je Bog mudro pobrinuo. On je stvorio muža i ženu posvema različno. Božja rieč: »Nije dobro čovjeku, da bude sam, načinimo mu družicu« Gen. 2, 18. htjela je kazati, da je Bog namjerice tako stvorio muža, da nađe u ženi ugodnu dopunu svojega bića. Obojica su naklonjena jedan na drugoga, svakomu pojedincu nešto fali, česa nema, a za čim sam čezne. Uzajamna im ljubav i privrženost nadoknađuje preobilno sve, što su ostavili.

U odraslom se čovjeku malo po malo razvije težnja za ženidbom. U času prelaza u muževnu dob pojavljuje se gdjekada u njemu snažan nemir, pojavljuje se želja za dopadnošću.

Ima svoje značenje, da se ovaj nagon očituje daleko prije, nego li mu se smije udovoljiti. Mladić mora da nad životom nagona izvojšti gospodsvo dok je još slab, da ga može imati u vlasti kada ojača.

Ne trebaš se zato čuditi, ako prigodice oćutiš znakove probuđene strasti. Tada je čas, da ostaneš gospodar svojih čuvstava i volje, te svoj život urediš prema čvrstim načelima, te se ne prepustiš sliepim osjećajima. Dužan si to sebi i djevojci, da prije vremena i lakoumno ne popustiš naklonosti bližim i povjerljivim saobraćajem.

Koliko se dragocjena vremena i sila u ludo potrati u mekoputnim čeznućima i bezvrijednim zabavama. Sklonost obuzme gdjekada tako snažno mišljenje mladoga čovjeka, da kraj toga trpi vrieme, učešće i snaga za ozbiljni posao, za plemenito nastojanje. Tako prolaze mjeseci i godine dragocjenoga vremena izobrazbe u nepovrat.

Izgradnja je karaktera kod toga nemoguća. Pravi čovjek uređuje svoj život prema čvrstim načelima; on pita Boga i svoju savjest za vlastite dužnosti; on radi prema svojemu uvjerenju, te se time opire željicama niže naravi. Tko se podaje jednakomu nagnuću, on pita samo za želje sjetilnosti. On prepušta svoje djelovanje vodstvu sliepih osjećaja, a da se kod toga ne brine za prigovore razuma, i savjesti. Tako zanemari najljepše prilike, da steče gospodstvo nad nižom naravi; prilike, koje mu zapravo nalažu, da postane gospodarom svojih čuvstava.

Slabost se karaktera može kasnije strašno osvetiti. Slabić se nije naučio opirati se sliepim čuvstvima; on podleže časovitom pokušaju; nema snage nadvlađivanja. Pruže li mu se kasnije druge prilike, pasti će opet. Razlog premnogim potresnim obiteljskim tragedijama leži većinom u lakoumnosti, kojom su mnogi mladi ljudi popuštali u mladosti svakoj željici svoga srdca. Ovakovim kasnije manjka snaga jednoj dubokoj, nesebičnoj, požrtvovnoj ljubavi, koja jedina može osnovati pravu bračnu sreću. Ova ljubav ne stoji zapravo toliko u nagnućima srdca, koliko više u ozbiljnoj odluci živjeti jedan za drugoga, raditi, brinuti se, da jedan privede drugoga u život vječni.

Konačno je neizliečiva obmana, kada neki drže, da se radi samo o bezazelnom ljubakanju, nedužnom igranju. Istina, može se dogoditi, da se u nekom međusobnom snatrenju ostaje, jer različite okolnosti izključuju mogućnost bližega saobraćaja. Kada se ove prilike promjene, može veoma brzo nestati bezazlenosti. Ima slučajeva, da se gdjekoji mladić od draži neke djevojke dade prolazno posvema obuzeti, dok se konačno ne sjeti na samoga sebe i načini ovom »djetinjarenju« konačni kraj. —

Sasma su drugojačiji oni slučajevi, u kojima obojica popuste naklonosti srdca jedan spram drugoga, da okuse njene ugodnosti. Ovaj nagon strasti privodi gotovo nekom naravnom nuždom do okolnosti, kakova je samo dopuštena ženitbenim drugovima. Tko se ne može oprieti nagonu, kada se ovaj približuje slabim podražajima, taj ne će imati snage, da se odrva, kad nagon najsnažnije traži, da mu se zadovolji. A onda ovakovi jadikuju:

»Ah sve, što me je k tomu (t. j. griehu) prisililo
Bože, bilo je tako dobro, ah tako ljubko, milo!«

Nisu oni htjeli grieh; oni su si preduzeli, da ne će griešiti, pa ipak su pali. Saobraćaj im se pričinjao, da je »tako dobro« i činio se »tako ljubko, milo«, da se nisu mogli odlučiti, odreći se, a zato ih je griehu »prisililo«.

Jest to Božje sveto određenje, da je s međusobnom naklonošću združena preobilna sreća, radost. Ona mora, da obojicu nagoni, da stvaraju ugovor za cio život. To je svrha, radi koje je Bog dao sreću. Ali ovu sreću ne smiju kušati samo radi nje same, već samo tada, ako žele postići Bogom postavljeni cilj. Prema tomu nije slobodno htjeli uživati ugodnosti života ljubavi samo za zabavu, igrariju, a da se nema ozbiljno pred očima ovaj cilj i da ga se može u doglednom vremenu postići.

Plemenit se čovjek uobće ne igra sa srdcem ljudskim, te s tako velevažnom i svetom stvari, kakova je zaručnička ljubav. A k tomu je i nemoguće ostati na polovici puta, da se naime popušta samo u nekom smjeru naklonosti srdca radi njenih ugodnosti, a onda sprečavati naravni razvitak ovoga najjačega nagona u njegovomu razvitku.

Hoćeš li biti gospodarom samoga sebe, gospodar svojega života i životne sreće, tada moraš biti gospodar svojih strasti, te se ne dati ravnati njenim napastima i željicama. Moraš imati snage oprieti im se, odreći se sjetilnih ugodnosti, ostati strog sam sa sobom, kada tvoja savjest nalože. Samo ćeš tako biti junak.

Posebna vlastitost ženskoga bića sama sobom donosi, da su u njemu posljedice još pogibeljnije.

Najljepši ures djevojke je njena nedužnost, stidljivost, neka stalna netaknutost. Nju ne resi ništa većma tako, kako samosviesno, povučeno, čedno biće u saobraćaju s mužkarcima. Tko ju zavede na lakoumni saobraćaj, otimlje joj ovaj fini, dragocjeni dah djevičanstva.

Djevojka, žena ima k tomu bogatiji čuvstveni život nego mužkarac. Ona obuhvaća sve: vjeru, zvanje, obitelj; svako životno pitanje, ne toliko razumom, koliko osjećajem; nježno osjećajnim srdcem. Čisto sačuvana, plemenito odgojena, vjerska ćud za nju je vrelo najčišćih radosti, tihoga zadovoljstva, požrtvovne ljubavi, nesebičnoga predanja njenomu zvanju.

Prava je ljubav nemoguća bez vjernosti. Ona želi srdce svoje žrtvovati samo jednomu. Samo jednoga posjedovati. Zato mora saobraćaj, koji se gaji samo radi sjetilnih užitaka, težko škoditi ćudi djevojke. Pa kada se bez svrhe, ne misleći na visoko značenje naklonosti, lakoumno igra s ljubavlju, bogatstvom svojega srdca, kada joj ga profućka na nećudoredni način, ostane ona sirota bez ćudoredne zbilje, bez osjećaja odgovornosti, bez višega shvaćanja ženidbe i ljubavi, bez osjećaja nježnosti i stida, sa srdcem težko obterećenim, zakržljalom, često puta podivljalom ćudi. Šteta se može samo veoma težko nadoknaditi, a i to možda samo djelomično, a čestoputa upravo nikako! Pa ovakove djevojke mora da su kasnije majke!...

Kako je nešto velikoga biti majka! Veliki biskup Dr. Ketteler kazao je u nekoj svojoj propoviedi: »Najveće dobročinstvo, što može Bog dati čovjeku u naravi, bez dvojbe je dar prave kršćanske majke... Neizrecivo sretno je diete, koje ima pravu kršćansku majku, pa ma i u prnjama uzraslo i u prnjama ukopano...

Kao što djeluje okuženo zadah nekršćanske majke, pa ma i nosila ime kršćanske majke, tako blagotvorno djeluje klica, što je stavlja pobožna majka u dušu djetinju. Kada već majka davno počiva u grobu, a sin njen u burama života bacan ovamo i onamo, te je već i na putu da izgubi vjeru i ćudoređe, te da pane u vječnu propast, to će mu se u taj čas ukazati pobožna, plemenita pojava njegove kršćanske majke, te ga nekom čudesnom silom privesti putu vjere i kreposti«.

Što sve nisu govornici i pjesnici kazali i opjevali u pohvalu plemenite majke! Rieč majka ima za nas posebno značenje: »Majka je majka, to sav sviet slovi, Ti nam, Bože mili, majke blagoslovi«. U toj rieči leži čitavo more dobrote, blagosti, obzira, strpljivosti, požrtvovnosti, samopriegora, povjerljive, nježne ljubavi. Dobra je majka djetetu jedina i sve. U svim potrebama vraća se majci; svaku svoju bol njoj tuži; u svim dvojbama u nje traži savjeta; ako je što pogriešio, majci se odkriva. A znalo nas je i za srdce pograbiti, kada smo či-

tali, kako i na bojnim poljanama ranjeni mladi borci u najstrašnijim svojim bolovima viču: »Majko, Majko!« — Narod veli, da u biti čovjeka, koji nije poznavao svoje majke, leži nešto turobna. Mladost bez prave majčine ljubavi je kano proljeće bez toploga sunca.

Pa zar to nije užasan zločin, onu, koja bi možda kasnije morala biti majka, upravo u onomu povriediti, što ju jedino može učiniti dobrom majkom? Oteti im ozbiljnost života, strah Božji, nježne osjećaje, plemenštinu srdca tako, da ne će moći bit djeci svojoj nikada dobre majke ili samo manje dobre? Zar je previše rečeno, ako takove zovem razbojnicima i pustahijama, koji radi časovitoga vlastitoga užitka, provaljuju u svetište djevojačkog srdca, te ga opljačkaju, a onda se udalje, a da se dalje ne brinu za nevolju, što su je učinili? I gori su od razbojnika, jer zemaljska dobra mogu se nadoknaditi, opet steći, ali dobra, što nekoj djevojci otmeš lakoumnim obćenjem s njom, ne mogu joj se više nikada povratiti.

Je li ti Bog dosudio veliko dobročinstvo prave kršćanske majke? Budi Mu zahvalan, pa si budi sviestan dužnosti, da taj veliki dar nikomu ne otmeš! To si Bogu i svojoj miloj majci dužan!

A možda pripadaš broju onih, koji se sirotani tuže, da im ta sreća nije u dio pala ili kojima je rana smrt prerano otela majku, to znaj, kako je gorko morati biti lišen tople ljubavi materinje. Ako li plemenito misliš, to ne ćeš nikada dozvoliti nešto učiniti, čime bi drugomu oteo ovu sreću.

Kada oćutiš u srdcu osjećaje naklonosti, to pođi u crkvu i promisli pred Spasiteljem i pred milom Majkom Božjom, kakovi su to osjećaji i što moraš da činiš. Upoznaš li, da su to samo podražaji sjetilne sklonosti, koja te ne može privesti k ženidbi, tada znaš, što ti je dužnost, hoćeš li biti junakom, a ne razbojnikom. Budi jak i strog sam sa sobom, a ne slabić, koji popušta svom sjetilnom podražaju.

Ali, ako ćeš si moći reći, da je to sklonost, koja bi ti mogla izgraditi životni vez, tada se moli Bogu i presvetoj Majci Božjoj, da ti pomognu, e da ovaj vez, ako je sveta volja Božja, može izgraditi tvoju obiteljsku sreću. Mora tada biti tvoje ozbiljno nastojanje, tvoj ponos, da ovu djevojku, koju si izabrao za drugaricu života, čuvaš čistom i plemenitom. Budi spram nje vitez, koji nju brani, zaštićuje, a nikada razbojnik, koji joj je oteo najdragocjenije dobro njezine duše!

Samo je onima dozvoljeno, koji se žele i mogu u dogledno vrieme vjenčati, popustiti nagnućima srdca i međusobno se bliže družiti. Kršćansko ćudoređe i njima zabranjuje potajno se sastajati, jer žalostno izkustvo uči, da je to jedna od najpogibeljnijih bližih prilika.

Nekima se pričinjaju ovi propisi strogi, da, prestrogi. Tako ne sudi razum, već samo niža narav u nama, koja smatra sve dosadnim, strogim što ne odgovara njezinim željicama. Nitko ne će zahtjeve ćudorednoga zakona zabacivati kano pretjerane, kada bi se radilo o tomu, da se izdadu propisi, kojih bi se drugi mladi ljudi morali držati u saobraćaju sa svojim kasnijim zaručnicama.

Istina, smiješ u obiteljskom krugu, u svečanim zgodama ili inače kada se desi prilika, prijazno obćiti s osobama drugoga spola, s njima se razgovarati, zabavljati. Prijatno, susretljivo, taktično vladanje resi i časti mladoga čovjeka. Udvornost i poštivanje, koje im tom zgodom izkazuješ, neka bude vanjski izraz tvojega nutrašnjega štovanja. Neka je daleko od tebe pretvaranje! Bdij nad porivima tvojega srdca, ako ti se jedna sviđa više, nego li druga, da ne bi sliepi osjećaji utjecali na vanjsko tvoje vladanje.

Možda tvoje životno zvanje samo sobom donosi dužnost, da radiš zajedno s djevojkama ili da moraš inače stajati s njima u socijalnom saobraćaju. Smatraj to zgodnom prilikom, da se vježbaš spram njih u vitežkom sustezanju. Bježi svuda povjerljivost, da ne bi možda srdce tvoje okupila pogibeljna, možda i grješna sklonost! Čuvaj se prije svega, da ne bi djevojku zaveo riečima ili vanjskim vladanjem na razuzdanost, lakoumnost. Imaj pred očima, da si suodgovoran za ono, što će iz nje biti! Vladaj se spram svake djevojke tako, kako ćeš sam željeti u svoje vrieme, da se drugi vladaju spram kćeri tvoje.

Na žalost ima djevojaka, koje se žele tebi dopasti, tebi se nametnuti. Trebaš samo htjeti i ona je tvoja. U tom času budi junak! U tvojim rukama možda stoji što će od nje biti. Jedan odlučni »Ne« možda će je osviestiti. Pokaži im, da još ima nešto više, nego li sjetilna dražkanja, te neka se postiđene sjete opet svojega dostojanstva. Spasio si je. Zahvalno će se kasnije sjećati tebe, koji nisi njihovu slabost zlorabio, već si je vitežki obranio. — Djevojka, koja sama sebe ponizuje, nije vriedna, da je kasnije pogledaš.

Coloma veli u svojem romanu: »Boy«: »U životu jednoga mužkarca imadu pravo značenje samo dvie žene: njegova majka i majka njegove djece. Što prelazi ovu dvostruku, čistu,

svetu ljubav, pogibeljna je stranputica ili griešna zabluda«. U tomu leži duboko značenje, kada je rekao: »Njegova majka i majka njegove djece«, a nije rekao njegova majka i njegova žena«. Mužkarac ne smije u ženi toliko da gleda, što je žena njemu, već što mora ona biti kano majka njegovoj djeci. Ovako treba, da i ti misliš, pogotovo kada se u tebi probudi sklonost, ne samo i ne na prvom mjestu da gledaš, što treba da bude djevjoka tebi, već više što mora ona biti kasnije kano majka njezinoj djeci, te se čuvaj da je ne baciš u nesreću kano predmet pogibeljne stranputice ili griešne zablude, te je ne učiniš manje dobrom ili opakom majkom.

Neki je mladić morao u jednoj parnici položiti prisegu, da nije nikada ništa imao s kojom lakoumnom djevojkom. Na čas je promislio i rekao: »Gospodo moja, ovu prisegu ne mogu učiniti; ali spreman sam, da pod prisegom izjavim, kako u cielom mojem životu nisam nikada s nijednom ženom ništa imao«. Prisega, koju su od njega tražili, mogla je probuditi sumnju, da je možda imao odnošaj s kojom drugom, zato se je hotio očistiti svake sumnje.

Dragi moj prijatelju! Kako li veselo, vedro čuvstvo obuzimlje mladića u samosviesti, da se nije nikada zaboravio i načinio ništa nedostojna kojoj djevojci. Znaš sam što ti želim? Da smiješ uviek mirno gledati u oči svojoj dragoj majci, a i svakoj drugoj ženi; a da uzmogneš jednoč, kada bude volja Božja, svjetla oka gledati i tvoju zaručnicu i zakonitu ženu, jer u životu tvojemu ništa nije okaljalo čisti karakter tvoje duše.

Potanje o ovoj temi naći ćeš u knjizi »Ti i ona, odnošaj mladića prema djevojci«.

IZGLEDI POBJEDE

Boj bez nade u pobjedu je bezizgledan. Samo nada, da ćeš pobiediti, daje hrabrosti, čeliči snagu i uztrajnost.

Možeš li čisto živjeti? Imaš li sigurni izgled, da ćeš ostati pobjednikom u ovomu romanu što izpunja tvoj život?

Gdjekoji kažu: »Ne mogu!« Iznose mnienja liečnika, učenjaka, koji vele: nagon je prejak. Narav traži, da joj se zadovolji. Oprieti se naravi, nemoguće je, štetno zdravlju. Narav ima svoja prava, koja joj se ne mogu nekažnjeno uzkratiti.

Ti se plašiš, kada to čitaš. Gubiš srdčanost. Misliš: od mene se traži boj, koji ne mogu izdržati? Prieti mi sigurna propast! A možda i šteta zdravlju! Ovu obaviest veselo prima strast u tebi. Podiže glavu. Sanjari o pobjedi, užitcima, o životu prema njenim željicama. — Prijatelju! Ako onaj, koji je stavio nagon u tebe, traži od tebe da živiš čisto, to je onda to i moguće. Pozna On svoju snagu, silu. A On zna i to, što ti možeš. Nemoguće traži samo nemilostivi i okrutni tiran, a nikada mudri, dobri Bog. Što ovi govore nije istina. To ti želim pokazati.

Ponajprije priznanje. Može se dogoditi, da je nekomu nemoguća čistoća, ako naime manjkaju preduvjeti — vlastitom krivnjom. Netko promatra ženidbu samo pod vidikom vlastitoga uživanja. Smisao za nešto višega, svetoga u ženidbi, satomosviest odgovornosti manjka mu posvema. Njegova je okolina prenapunjena sjetilnim podražajima, preko slika, knjiga, razgovora, predstava, neprestano djeluje na njega. Leži na mekoputnom ležaju, uživa često i obilno meso i alkohol, svojim sjetilima ne uskraćuje ništa, nikada si ne nanese svojoj volji čin stege i nadvladivanja. Ako ovakav dođe i tvrdi: »Nemoguće mi je čisto živjeti«, priznajem mu to rado.

Poći ću i dalje. Katolička Crkva izrično uči, da nijedan čovjek bez milosti Božje ne može se čuvati sviju težkih grieha. Tko se ne trudi, ne upotrebljava sredstva milosti, čini se nevriednim pomoći odozgo, ne smije se čuditi, ako u jačim napastima pane.

A još i više. Bog je namjerice učinio ovaj nagon tako jakim, da mu se je težko opirati cio život. Volja je Božja, da se većina ljudi ženi, samo se tako može proširiti ljudski rod. Jedino viši obziri mogu čovjeku dati snage, cio život svojevoljno uzdržljivo živjeti. Gdje nema ovih viših obzira, vriedi rieč sv. Pavla: »Bolje je vjenčati se, nego li se neprestano uznemirivati putenim požudama«. Kor. 7, 9. Ako se ovakovi ne žene, ne smijemo zato možda, da na račun uzdržljivosti pripisujemo neke zle posljedice na pr. ćudoredni prekršaj. — Onima, koji silom prilika ostaju neoženjeni, pruža Bog obilnije milosti, koje im omogućuju čistoću.

Sve to rado dopuštam. Hoće li to kazati i naučenjaci, liečnici, to ćemo s njima sporazumno. — Ali neki se protive i tvrde, da je čistoća štetna zdravlju, da je proti naravi. Što valja držati o toj izjavi?

U spisu se medicinskoga fakulteta nekoga njemačkoga sveučilišta, koji je spis zasebno nagrađen, nalaze sudovi učenjaka i liečnika, iz kojih izlazi:

I. *Veoma mnogo priznatih autoriteta odlučno nieče, da bi uzdržljivost uobće imala zle posljedice za zdravlje.* — Iz preobilja ovih svjedočanstava eto nekih. Dr. med. *W. Gowers,* liečnik na sveučilištnom hospitalu u Londonu veli: »S podpunim uvjerenjem, koje bazira na vlastitom izkustvu, tvrdim, da nijedan čovjek nije nikada imao bilo koju prednost od neuzdržavanja, a nikada bilo kakovu štetu od uzdržljivosti«. *Björnson,* poznati norvežki spisatelj: »Vjerujem, da po uzdržljivosti još nitko nikada nije obolio, pa ma i bilo, da se njegova fantazija izključivo zabavljala seksualnim problemom«. *Dr. med. May:* »U mojoj, gotovo tridesetgodišnjoj veoma mnogobrojnoj praksi, morao sam žaliti premnoge pacijente kano žrtve bludnosti, ali nijednog jedinog krepostne uzdržljivosti«. Tajni savjetnik medicine *Dr. Schmitz:* »Neizpravno je mnienje, da neuporaba spolnih organa ljudskih bilo kakove zle posljedice sa sobom donosi, jer uči izkustvo, da život izvan ženidbe, ali ujedno čisti život, upravo tako dugo traje, a i srećno, u zadovoljstvu može prolaziti kao i život u braku«. Tajni savjetnik medicine, profesor *Rubner:* »Veoma je krivo mnienje, ako netko hoće od neuporabe ljudskih organa dokazati uviek štetu ljudskom zdravlju«. *Dr. Touton:* »Direktno navlačenje bolesti po spolnoj uzdržljivosti još nije dokazano«.

Tako je osnovan sud evangeličkoga pastora *Wegenera,* koji veli: »Da je uzdržljivost štetna zdravlju, to je sada zaista već zastarjelo praznovjerje. Ovomu se praznovjerju protivi gotovo jednodušno svestrana znanost«. Veoma liepo opaža grof *Tolstoj,* poznati ruski spisatelj: »Za dokaz, da je uzdržljivost moguća i za zdravlje manje pogibeljna i štetna, nego li razuzdanost, svaki će naći stotine primjera oko sebe«.

II. *Obćenito je mnienje liečnika, da je čistoća mladeži moguća i jedino izpravna.* Tako veli *Dr. Acton:* »Podpuna uzdržljivost mora se i može tražiti od mladih neoženjenih ljudi bez ikakve štete za njihovo zdravlje«. — Profesor *Dr. Fournier:* »Govorilo se na nespretan i lakoumni način o pogiblima uzdržljivosti kod mladoga čovjeka. Moram priznati, da za ove pogibli, kada bi postojale, ja ne znam i da ih kano liečnik još niesam konstatirao, premda mi ne manjka prigoda za promatranje na ovomu polju«. Sveučilištni profesor Dr. medicine pl.

Steinen: »Uzdržljivost nije štetna po zdravlje. Naprotiv ona je izvor najjačega razvoja volje, koji izvrstno dolazi u zvaničnoj izobrazbi!« Dr. med. *Jacobsohn* sakupio je odgovor od trideset i pet uvaženih profesora medicine na pitanje, da li valja promatrati uzdržljivost kao bez štete, u sliedeće rieči: »Mladež mora paziti na uzdržljivost. Uzdržljivost ne može ni na koji način škoditi; nasuprot ona je dobrotvorna. Ako li naši mladi ljudi ostanu uzdržljivi i izbjegavaju izvanbračno obćenje, time će zasvjedočiti visoki ideal ljubavi i same sebe očuvati od veneričnih bolesti«. *Dr. Oppenheim:* »I najzreliji mladić za ženidbu mora biti sviestan, te tom mišlju posvema prožet, da se mora opirati svim pobudama spolnoga nagona sve do ulaza u ženidbu«. Dr. med. *Forel:* »U normalnom stanju normalno razvienoga mladića, koji je sposoban za rad duševni, a pogotovo tjelestni, te se čuva od umjetnog podraživanja, a pogotovo od narkotičnih sredstava kao na pr. alkohola, koji slabi volju, spolna uzdržljivost nije neprovediva«. Profesor *Ribbing:* »Ja sam dolazio u saobraćaj u mojoj dvadesetgodišnjoj liečničkoj praksi, sa osobama, osobito mladićima, iz najrazličitijih družtvenih slojeva, te nisam našao upravo nijednoga, kojemu bi podpuno nadvladivanje samoga sebe — predmnievajući dobru volju — bilo nemoguće... Bolje je za mlada čovjeka, da provodi život u uzdržljivosti«.

U izjavama svih ovih učenjaka jedno valja zapamtiti, da govore čisto s medicinskoga stanovišta. Oni se ne obaziru ni u kojem smislu na pomoć, koju nam pruža milost.

III. *Mnoge bolestne pojave krivo se od nekih liečnika pripisuju posljedicama uzdržljivosti.*

Kada nisu znali protumačiti neke pojave bolesti, to su ih naprosto pripisivali uzdržljivosti, ako su je našli. Dokazi za unutrašnju povezu podpuno su manjkali. Drugi su liečnici sa svom odlučnošću niekali, da su te bolesti posljedica uzdržljivosti. Mogli su se drugi, čestoputa posve bliži i vjerojatniji razlozi navesti za iste bolesti. Kada na pr. gdjekoji pripisuju ranu smrt gdjekojih svećenika ili redovnica njihovoj čistoći, dokazano je, da su odlučivali drugi razlozi od onih čisto znanstvene naravi. Svaki objektivan promatrač njihove prenagle smrti morat će priznati, da su joj uzrok pretežke i naporne zvanične dužnosti. A onda jedno pitanje: gdje je na svietu bolnica za bolesti čistoće? Ili gdje se nalazi liečnik specialista za bolestnike, koji su oboljeli od uzdržljivosti? Bolnicâ za ve-

neričke bolesti ima dosta. A i specialista liečnikâ za te bolesti — ima na stotine. Za čiste — nema nijednoga.

IV. *Pa ma i nastala malena zdravstvena poremećenja kao posljedica uzdržljivosti, to još ne odobrava pravu nečistoću.* Poznati pedagog profesor F. W. *Förster* rekao je veoma liepo: »Pa i noćna bdienja i napori majčine ljubavi, znanstvena studija, njega bolestnika i razna druga djela milosrđa sa sobom donose mnoge i težke zdravstvene smetnje — pa ipak nitko pametan nije još uztvrdio, da radi pokvarene probave, radi nenormalnoga obtoka krvi, radi izprekidanoga sna, da se moraju sva ova djela ljubavi napustiti. Nasuprot čistoća pruža tolike prednosti, da neznatne smetnje, s već čisto naravnoga obzira, ni ne dolaze u obzir. Može se na pr. veoma lako dogoditi, da neki čovjek radi uzdržljivosti zapane u neku vrst živčane krize, ali zato izgrađen je čvrstoćom karaktera, koja ga čuva od razarajućih živčanih utjecaja daleko gore vrste. Pa moglo bi biti s druge strane posve lako, da čovjek izbjegne časovito stalnim živčanim potežkoćama, ali mu zato oslabi volja, koja će ojačati sve sakrivene boležljive osnovice te dovedu u položaj prije svega, da djeluju neprispodobivo razvratnije, nego sve one štete, koje su nadošle po uzdržljivosti«. Konačno će i ovdje vriediti rieč pjesnikova: »Nije život najveće od dobara, ali grieh je zlo najveće, sve razara«.

Namjerice sam navodio, koliko sam znao, samo nekatoličke učenjake i liečnike da oni govore. Oni su ti jedinstveno govorili: »Možeš! Čistoća je za tebe blagoslov!« Oni se nisu obazirali na ona sredstva, koja ti pomažu pobiediti. Oni ne znadu za nevidljivo djelovanje milosti. Ništa ne znadu o molitvi, svetoj pričesti, štovanju Majke Božje, pa ipak vele: »Ti možeš!« Bog ne traži ništa nemoguće. Zar ne bi bilo žalostno, kada bi čovjek mogao sve svladati, samo ne nagon u vlastitom tielu? On svojim pogledom kroti divljeg lava. On sili paru, da radi prema njegovim željama, silom od 10.000 konjskih sila. Pritisne na jedno dugme, a po njemu, u pogon stavljena električna struja, tjera strojeve, razsvjetljuje gradove, pronosi njegovu rieč u jednoj sekundi preko mora i zemalja. Što je bilo juče nemoguće, to je danas činjenica. Pa da taj ponosni duh čovjeka bude proglašen nemoćnim u zadaći, da svladava vlastiti nagon, te da reče: »Ne mogu!« Ovakovu nagrdu nije Božja mudrost stvorila kao krunu svojega stvorenja.

BOJNA NAGRADA

Kada bi Bog dozvolio ljudima, da prekriže koju od deset zapoviedi Božjih, to bi sigurno nestalo šeste zapoviedi. Čistoća se mnogima čini samo teret, samovoljno ograničenje. Kao da Bog ne će priuštiti čovjeku ove radosti. Oni u kreposti gledaju samo odricanje. Ni ne sanjaju čestoputa na ono sjajno, što ona donosi. Siromašni ljudi! Njima je sve — ugađati strastima tiela. Zdravlje duše — njima je ništa. Oni bi se najrađe odrekli iskre Božanstva u duši, da postanu podpuna životinja. »Puteni čovjek ne razumije ono, što je Duh Božji!«

Čistoća čuva tvoje dostojanstvo. Ona vodi dušu do poniženja, da bude prosto oružje užitku požude. Ona ga posvećuje organom Božanske stvoriteljeve volje. Ona je pobjeda duha, te sobom donosi dostojanstvo, odličnost, jakost, slobodu, veselje, ljepotu. Okušaj što ti donosi! Nikada ne ćeš požaliti, što ti ona uzkraćuje. Ne ćeš nikada poznati življu želju, nego li nju postići, očuvati. Najljepši je tvoj ponos samosviest: ja zapoviedam sjetilima!

ČISTOĆA JE DOSTOJANSTVO

Ti u sebi udružuješ na čudesni način dva kraljevstva: kraljevstvo anđela i kraljevstvo životinje. S anđelima imaš zajedničku duhovnu neumrlu dušu, a sa životinjama tielo. Sada se radi u tebi o tomu, tko će u tebi zagospodovati, anđeo ili životinja.

Sramota je ako u tom boju podlegne duh, a životinja stupi na priesto gospodstva i sili dušu, da služi strastima tiela.

Čistoća čuva tvoje dostojanstvo. Ona vodi dušu do pobjede nad buntovnicima unutrašnjosti. Stavlja na priesto duh, te sili tielo, da mu služi. Ti si sada ona umjetnina, koju je izveo Stvoritelj: slika Božja, diete Božje. On je čisti duh. Čistoća te oduhovljuje. Ti živiš gotovo tako, kanda uobće nemaš tiela. Unutrašnjost je tvoja uređena tako, da u tebi odsievaju crte Božanskoga porietla. Nebesko svjetlo razuma, prosvietljeno vjerom, jedino određuje tvoje djelovanje. Ti ne poznaš pretvrtljivosti. Tvoje se odluke ne ravnaju tjelesnim nagnućima, a niti napadajima strasti. Ti si gospodar sama sebe, gazda tvojih čuvstava. Niža tvoja narav, tvoja požuda ukroćena tvojom voljom ne utiču nikako na tvoja djela i propuste. Ne povlače te dolje. Ne privode te djelima, koja će te

sramotiti, kojih bi se trebao stidjeti. Nikada ne ćeš žrtvovati časovitomu podražaju tvoje prave, vječne interese. Kao kralj, vladaš ti na svojemu priestolju.

Prijatelju zar ti se ne rađa želja za ovom krunom gospodarstva? Za ovim plemenitim ljudskim dostojanstvom? E, onda vladaj strastima kano sa buntovnicima, koji hoće, da duh skinu s priestolja, te pohlepno pružaju ruke za krunom. Kao s izdajicama u tvrđavi tvojega srdca, koji bi htjeli otvoriti vrata neprijatelju, da s njima nadvlađaju dušu, svežu ju u verige, da iščupaju ljiljan čistoće srdca i bace u blato, a da onda po volji zagospodare, udovoljavajući svojim željama. Budi na oprezu! Nemoj slušati na laskave rieči izdajice u unutrašnjosti! Nemoj paziti na razbojnička obećanja izvana! Drži vrata dobro zaključana i baci zavodnike nižih strasti u najgoru tamnicu! Duša mora da je kaštelan, a tielo neka služi.

ČISTOĆA JE OTMJENOST

Tko ne želi biti otmjen? Možda to stoji truda, da si otmjeno odjeven, da si izvana otmjenog vladanja. — Prava otmjenost sastoji u plemenitom visokom mišljenju. U glace rukavicama i u šimi-cipelama može se kriti i ništarija.

Ništa ne otimlje tako jako otmjeno čuvstvovanje kao nenagnućima, a niti napadajima strasti. Ti si gospodar sama čistoća. Smisao za visoko, duhovno, idealno u nečistomu malo po malo nestaje, a konačno on ima smisla samo još za prostotu.

Mladiću! Zar možeš u takovom vladanju imati svoje veselje? Zar ti se ne gadi kod pomisli nad ovakim prostotama? Kako da tvoj mladi, plemeniti osjećaj, koji se inače oduševljava tako lako za plemenito, uzvišeno, da nađe samodopadnosti nad tolikim smećem? Ah, molim te, ne otjeraj iz tvojih grudi junaka. Ne bacaj biser pred svinje! Eto, vasioni ti sviet pruža plemenite, uzvišene ciljeve. Vrieme i vječnost otvaraju se pred tobom kao nepregledne poljane, na kojima možeš stvarati sjajna neprolazna djela. Ne smiješ svoj život da žrtvuješ, tvoju mladenačku snagu, čisto životinjskomu zadovoljavanju nizkoga nagona. Digni duh svoj gore, te svoj ponos stavi onamo, da misliš plemenito, visoko, otmjeno.

Čistoća je izvor visokih, plemenitih misli. Ona čuva čuvstva pred svime što bi ih moglo oteti. Ulieva strahopočitanje pred dostojanstvom otca, majke, pred svime što se na to odnosi. Strahopočitanje pred mladim tielom, oružjem božanske stvaralačke moći. Čuva ga kao svetište, u koje mu duša kao svećenica podržaje čiste plamene žrtve čistih osjećaja, brani ulaz svemu nepristojnomu, a za prostote ima samo jedno: prezir.

Ona čini nutrašnje, vitežko počitanje velikim, plemenitu pristojnost, koja oplemenjuje mladića u saobraćaju s gospođama, djevojkama. Ona profinjuje vladanje, hrani nježno čuvstvo stida, plemenitu plahost pred svime, što se ne pristoji, udaljuje se od lakoumnoga, razuzdanoga vladanja, okružuje i prožima cielo biće visinom, otmjenošću, koja ga čini svima ljubaznim i štovanja vriednim.

Umjetniku Ahtermanu ponudio je nekoć talijanski kralj veliku sumu novaca, da izgradi kip, kojim bi se rugalo čistoći. »Ciela Italia nema toliko novaca, da bi me mogla na to prinukati!« Glasio je divan odgovor toga muža — umjetnika. — Ovo neka je i tvoja misao: cio mi svijet ne može pružiti toliko, da bi me mogao navesti na to, da počinim prostotu.

ČISTOĆA JE SNAGA

Ti si ponosan na svoju snagu. Moći brzo svršiti težko, to te raduje.

Nesposobnost postiđuje, nju se prezire.

Nečistoća je dokaz slabosti. Siromašan se ne može oprieti napadajima strasti, krotiti nagon, odreći se sjetilnih želja, podražaja.

Istina je, da se gdjekoji diči prividnom snagom, da »može« ovo ili ono brzo svršiti. Ako se namjeriš na ovakovoga, mirno mu reci: »Nagonu popuštati može svaka životinja, a oprieti se može samo čovjek i to samo plemeniti čovjek. Ti ne možeš, a ja sam ponosan što mogu«.

Ako živiš čisto pokazuješ snagu. Ti nadvladavaš ovu silu naravi, koja je nebrojene svladala. Održi borbu, u kojoj su nebrojni podlegli. Što niesu milioni mogli, ti to izvodiš. Ti si pobjednik tisuće bitaka. Tebi vriedi liepa rieč:

Komu nikada strast ne savije šije
A ni zdravlju mozak ne izpije
On sviestno stoji i ponosan
Uz junačku rieč: čovjek sam.

Čistoća i umnaža tvoju snagu. Dok grieh slabi tielo, enervira, siše mozak iz kostiju, a duh čini lienim i pospanim, čisti

se nesmetano razvija. Svježost i snaga duha ostaje neslomiva. Svaki čin nadvlađivanja niže naravi čeliči jakost volje.

Križar Gotfried boullonski imao je toliku snagu, da je mogao jednim udarcem svojega mača rasječi na dvoje željezom oklopljenoga viteza. Upitan od kuda mu tolika snaga, podigao je uvis desnicu i rekao: »Ova se ruka nije nikada okaljala nečistoćom«.

Mladi moj dragi prijatelju! Veseliš se razvitku svoje snage? Jesi li ponosan, da nešto možeš? Da li te mami ponos, da pokažeš što možeš? Ovdje ti se pruža prekrasno bojno polje, na kojem će se odlučiti o tvojoj životnoj sreći. Ostani pobjednikom u zvanju za gospodstvom u tvojoj unutrašnjosti. Kroti uzburkano more strasti. Opri se napastima sjetilnih strasti. Nasuprot razgovoru, smijanju i izrugivanju zlih drugova, dražima svieta, neka glasi tvoja ponosna odluka: »Ne dam se nadvladati! Ne želim, da budem čovjek bez snage i poleta, koji bi istina nešto htio, ali nikada ništa ne napravi. Ne ću biti slabić, kojega svaki časoviti draž obara. Ne želim biti jadni mekušac, koji uviek čezne za nizkim užitcima. Hoću, da budem na čistu sa svakim protivnikom, koji pokušava, da mi ugrabi čistoću!«

ČISTOĆA JE SLOBODA

Pa što je zapravo sloboda? Nije, slobodan biti od svake ograde. Mogućnost pasti, biti zlim, nije prednost. Prava je sloboda biti slobodan od svake neprave sile; mogućnost tako raditi, kako spoznajem, da je pravo.

Zgodno veli neki moderni pisac: »Tako dugo nisi slobodan, dok u tebi psi još laju«. To su niže strasti. Oni cvile i laju, da im se zadovolji. Ako im popustiš, postati ćeš slugom ovih biesnih pasa. Čim se jave, moraš im začepiti gubicu. Spasitelj riše stanje nečistoga još snažnije. Veli, da je izgubljeni sin bio slugom krdu svinja...

Mladiću, spoznaješ li što te čeka, ako se ne opreš pohoti? Hoćeš li se dragovoljno predati u robstvo? Radije mrtav, nego li rob!

Čistoća daje slobodu. »Od sile, koja sputava sve stvorove, oslobađa se onaj čovjek, koji nadvlada sebe«. Čist može u slobodnom samoodređenju urediti svoj život. Ti si ne daš ništa propisivati sliepim podržajima svojega tiela. Ne slušaš njihove željice. Jauk strasti, njihovo narivavanje i tulenje, ne zbunjuje

te. Ti si slobodan od veza sjetilnosti. Slobodan od okova žalosne navade. Ništa te ne može sputati u mreže nedopuštenih nagnuća. Gorko možeš da ćutiš, kada se u tebi budi požuda, nad kojom niesi absolutni gospodar, koja u drzovitoj proždrljivosti pruža ruku za krunom tvog gospodstva.

Svaku napast, da se podaš njezinim željicama, odbij. Misli si: S tobom mogu biti samo rob. Ja ipak slobodu želim. Samo za slobodom čeznem.

Mladiću! Jesi li još slobodan? Možeš li još raditi, kako spoznaješ, da je pravo? Ili možda već nosiš robske verige? Tako mlad, a već rob? Morao bi se poput mladoga orla dizati visoko, oduševljavati se za sve što je plemenito, uzvišeno! Već su ti krila obrezana, te nakon nekoliko mlohavih mahanja krilima padaš dolje k zemlji; možda si još utvaraš, da si slobodan, kada se možeš poput nečiste životinje valjati u nečistoći? Zar ti smatraš to slobodom? — Dragi, daj razderi poveze! Razkini lance! Izvojuj si opet pravu slobodu djece Božje!

ČISTOĆA JE RADOST

Ti se ne možeš ničesa tako težko odreći, kako radosti. Svaki čovjek želi biti sretan. Pod svaku cienu! Radost je kliktovanje duše: Meni ide dobro! Najviše, najnježnije, najplemenitije u nama je duša. Samo, kada se ona dobro ćuti, možemo se radovati.

Zato nečisti nema nikakovih radosti. Kako može da je veseo, kada duša njegova jauče od muka. On ništa ne čini za nju. Ne brine se za njene želje. Pušta je da gladuje, žeđa, da izgine. Sili je, da služi požudama tiela. Kneginja, postala je robkinjom sluge,a kako onda može da se još raduje? Istina je, da se nečisti može smijati, šaliti, da se na daleko ori. Ali to je grubi smieh, prosti, pusti, koji je više sličan hrzanju životinje, nego li smiehu sretnoga čovjeka.

Čistoća čini, da tvoje srdce klikće u svetom veselju. Ništa ga ne pritište dolje. Ništa ne steže grudi tvoje. Ne znaš za grižnju savjesti. Niti gorki osjećaj, da si pogriešio. Niti strah, da bi mogli drugi saznati, što si učinio. Niti bojazan, da bi strast mogla naškoditi tvojoj životnoj sreći. Uviek veseo, vedar, možeš drugoga gledati otvorenoga, jasnoga, svjetloga oka, te ne trebaš poniknuti od stida. Sladka ćud plemenitoga

života napunja tvoje srdce, pušta ga previrati od radosti. Nađ tobom su otvorena nebesa. Bog, anđeli i sveti sa dopadnošću gledaju na tebe. Ne mogu oni drugojačije, moraju te imati rado.

Čisti mladiću! Kako je liepo veselo tvoje smijanje. Kako je čarobno tvoje sjajno oko, tvoje vedro lice. Rađa se u nama tužna spomen na daleko blaženo vrieme djetinje nedužnosti. Na koljenima bih te molio i zaklinjao: Ne pusti zmiju u raj. Ova ubija tvoju mladenačku radost. Ne daj se protjerati iz vrta razkoši! Tisuću puteva vodi van, a nijedan natrag! Ti možeš i opet postati čist, ali protepeni raj nedužnosti ostaje ti zatvoren! Zato preuzmi veseo boj za tu krepost, koja ti donosi sreću i blaženstvo.

ČISTOĆA JE LJEPOTA

Ljepota ne satoji u vanjskomu nakitu. Liepo odjeven, načičkan, može biti rđav čovjek. Pa i ne samo u tjelesnoj formi, već u izričaju lica. A duša se odrazuje u licu, te mu utiskuje žig kreposti ili opačine.

Jednoć je zagledao neki slikar mladića, kako se igra u mladenačkoj svježini i nedužnosti. Naslikao ga. — Nakon mnogih godina zapazi isti slikar čovjeka, koji mu je bio crtama svojega lica vrlo ružan i odbojan. Zamoli ga: »Daj da te slikam«. — Tada stavi jednu sliku kraj druge i podpiše pod jednu sliku »krepost« a pod drugu »opačina«. Razplakao se taj ružni čovjek: »Zašto plačeš?« — »Ja sam oboje! Prije dvadeset godina si me tako naslikao«.

Kako ružna mora da je tekar duša nečistoga, kada mu je tako odurna vanjština! Samo je jedno što mu je slično — sotona u paklu!

Čistoća te čini liepim. Kažu, da su nam preostale od zemaljskoga raja tri stvari: cvieće, zviezde i nedužno oko djeteta. Daleko ljepše nego li ovo, oko je čistoga mladića, u kojem se nedužnost sjedinila sa snagom. Kako izgleda tako sjajno, mirno i veselo, sja se i blista u nadnaravnom sjaju. A obrazi, tako mladenačko svježi, sjaju se u nepokvarenosti i u stidljivosti. Crte lica slobodne i otvorene odavaju, da ih još nije strast iznakazila. Cielo biće odiše čudesnom ljubkošću, neopisivom draži. Nikakova ljepota zemaljska ne može se uzporediti s ovom ljepotom.

Kada je sv. Alojzije u Rimu na sveučilištu studirao, neki je mladić dulje vrieme polazio ista predavanja samo zato, da može opet i opet gledati milo lice ovoga anđeoskoga mladića.

Duša čistoga mladića, koja tako poljepšava lice njegovo, najkrasnije je, što je Bog mogao naći na zemlji. Kada je sviet stvorio, vidio je, da je dobar. Kada je zapazio čista čovjeka, uskliknuo je (od veselja) u oduševljenju: »O kako je liep čisti naraštaj u sjaju kreposti!« Čistoća daje duši zasebni sjaj i svjetlost. Njena je slika ljiljan, koji na prekrasnomu jutarnjem suncu prviputa otvori svoju svjetlu bielu čašku, koja još nije lišena nikakovim dodirom njene peluti, a svojim predragocjenm mirisom sve opaja.

Ne težiš li i ti za ovom ljepotom? Je li ti svejedno, da li je tvoje lice odbojno, duša tvoja ružna kao sotona ili da si liep, privlačiv, milokrvan, da i sam veliki Bog mora da te miluje? Sam možeš birati. Ti si slikar tvojega lica. Ako želiš plemenite, svježe, liepe crte lica, sjajno, svjetlo, vedro oko, a nebeskim svjetlom liepu dušu, budi čist!

PLEMIĆKA KRUNA

Podpuno odricanje putenih naslada dužnost je mladića. Mužkarac može, da bira između ženidbe i dragovoljne uzdržljivosti.

Veliko je, neizrecivo veliko dostojanstvo roditelja. Ono čovjeka čini dionikom stvaralačke Božje moći. Krist je to dostojanstvo oplemenio, posvetio sakramentom ženidbe. Put roditeljskom dostojanstvu, prema Božjemu naređenju, vodi promjenom života, u kojem se željama niže naravi zadovoljava. Dakako, da čovjek ne smije nikada zaboraviti na svoje dostojanstvo. Duh mora uviek, da drži uzde u svojim rukama. Poštovanje jednoga spram drugoga, čista ljubav mora da sve oplemeni, preobrazi. Duša mora biti gospodaricom: »Strast neka bude pod tobom, ti moraš da njom vladaš«. Gen. 4, 7. Tielu se smije dati samo ono, što je plemenito, dopušteno. — Kod toga stoji, da te radosti, ako su i poduhovljene, nisu čisto duhovne. Duša zapada u ovisnost od tjelesnih želja. One traže, da je se svuče, gone u prekomjerenost, do zloporabe dopuštenoga. One teže za gospodstvom tjelesnog života, nad duhovnim. Nastoje dušu poniziti do robkinje, koja se mora brinuti

samo za dobro tiela. »Oženjeni imadu mnogo jada tjelesnih« veli sv. Pavao (1 Kor. Z. 28).

Što je duša plemenitija, to teže ćuti ovisnost o tielu, koja nas čini sličnim životinjama. Svako popuštanje, koje mu mora učiniti, sjeća je na ovu ponizavajuću ovisnost. Ona bi najvoljela, da se za tielo uobće ni ne brine. Pa zato nije se tomu čuditi, ako li plemenite duše, koje se žele posvetiti samo višim ciljevima, odluče, da tielu samo ono davaju, što mu je potrebno, da bude duši prikladan sluga, sve mu drugo uzkraćuju. Pa ne samo, da mu uzkraćuju nedopušteno, već mu krate i dopuštene sjetilne radosti. Oni se odriču ženidbe i njenih radosti, te dragovoljno, iz ljubavi k Bogu, biraju doživotnu uzdržljivost. Ako se ova odluka združi u neokrnjeno sačuvanoj čistoći duha i tiela, zovemo ju djevičanstvom.

Ovo svojevoljno doživotno iz ljubavi Bogu izabrano djevičanstvo, plemeniti je cviet čistoga osjećanja i veledušne Božje ljubavi.[1]) Ova hvala vriedi samo neoženjenosti, koja je odabrana slobodno, iz vrhunaravnih motiva. Oni, koji nemaju prilike za ženidbu, mogu od nužde načiniti krepost. Samo tada, ako Bogu za ljubav prinose žrtvu, stoje na istom visokom stepenu. Neoženjenost, koja izilazi od udobnosti ili od pohlepe za nasladom ili od bojazni pred zahtjevima ženidbe ili od želje ostati nevezan, ne zaslužuju prednost pred ženidbom. Riedko kada može se ovakova neoženjenost spojiti s čistoćom.

---

1) Zavjet je više, nego odluka, nakana. To je Bogu dano obećanje, uviek ostati čist.. Jedino Papa može od toga zavjeta oprostiti. Povreda zavjeta težkim griehom bilo bi zajedno svetogrđe. Oni, koji žele u redu posvetiti Bogu, moraju živjeti ponajprije u novicijatu, a onda još obično više godina čekati, kada budu pripušteni vječnim zavjetima. Pa i oni, koji žele biti svećenici, imadu prije nego se obvezuju na način zavjeta na vječnu čistoću, mnogo godina rok za razmišljanje. Sve to vrieme moraju se izpitivati, bivaju izpitivani, da li su u stanju preuzeti na sebe dužnost zavjeta. Prema tomu morao bi svaki, koji ćuti u sebi pobudu, da položi zavjet vječne čistoće, sprovesti neko dulje vrieme kušnje pod vodstvom izkusnoga izpovjednika. Za to vrieme mogao bi ovakav položiti zavjet čistoće ponajprije na pola godine, onda na cielu godinu, te obnoviti, dok ne upozna i uvjeri se, da će moći držati obveze. Bez savjeta izpovjednika i bez temeljitoga izpitivanja samoga sebe, učiniti zavjet vječne čistoće na jedan put, bilo bi ludo i nepromišljeno. Što su sveti činili na pobudu Duha svetoga, ne smijemo nasljedovati.

Ona ne pita što mora dati Bogu, već koliko može ona dati Njemu. Nezadovoljna je s običnim. Obraća se na visoke vrhunce savršenosti, te ima u tom svoje veselje, da više daje, nego li se traži.

Dužnost je čovjeka, da se u slobodnom samoodlučivanju podvrgne Božjoj volji, bezobzirno se preda Bogu, te ga time proslavljuje. Djevičanski mladić pruža sve to u preobilnom načinu. On se ne predaje Bogu samo u toliko, koliko On traži, već se, na veću slavu Božju, dragovoljno odriče radosti i užitaka na žrtvenom oltaru, koje bi si mogao priuštiti, a da se ne bi Bogu zamjerio.

Najveća je prednost čovjeka, da je slika Boga, čistoga Duha. Ova se prednost mora očitovati u životu čovjeka, da u njemu vlada duh, a niža se narav pokorava volji njegovoj. Djevičanski mladić ne samo da kroti tielo, tako da nikada ne čini nešto nedozvoljenoga, već se tako daleko udaljuje od utjecanja tiela, da nema nikakove dopadnosti ni u ženidbi dozvoljenima radostima, te si ne ugađa u ovim čisto tjelesnim uživanjima. On traži svoju sreću jedino u Bogu. On se želi radovati jedino u višim stvarima, a nikada u udobnostima niže naravi. Po mogućnosti želi provoditi duhovni život, da bude uviek sličniji Božanskoj slici.

Što žele krepostni ljudi, ne dostaje djevičanskima. Oni idu dalje. Mudrost upoznaje pravo dobro; od Boga prosvietljen, odabire bolje. Pravednost daje svakomu njegovo, on daje više. Umjerenost ravna tjelesne potrebe prema zahtjevima savjesti; on se odriče onoga, što mu savjest dopušta. Jakost podnosi muževno trpljenja, svladava potežkoće; on preuzima na sebe dragovoljno veće žrtve i bojeve. Darežljivost, revnost u dobru, slave u njemu sjajne triumfe. Prednosti čistoće privodi on do najljepšega razvitka. Što Bog ne zapovieda, već samo savjetuje, njemu je pravo. Obično kruni on svoje djelo zavjetom »vječne čistoće«[1]) i stavlja se posvema u službu Božju, u svećeničkomu ili redovničkom staležu.

Snage za ovu žrtvu nalazi u razmatranju nebeskih stvari, koje svojom ljepotom, svojim miljem posvema napunjaju njegovo srdce tako, da nema više mjesta razumjevanju za nizke užitke. »Kako mi se gadi zemlja, kada nebesa promatram«, veli sv. Ignacije Lojola. Svoju stalnost nalazi djevičanski mladić u oduševljenju za više ciljeve, kojima se posvećuje, u ljubavi prema svojemu Božanskomu vođi Isusu Kristu. Snagu, za ovaj uviek obnavljajući život žrtvi savršenoga predanja,

nalazi, ako je moguće u dnevnoj sv. Misi, u svetoj Pričesti, gdje se Sin Božji na način neopisive ljubavi žrtvuje za njega: predaje mu se za hranu, predanje za predanje, ljubav za ljubav.

Kao nagradu za djevičanstvo obećao je Krist ovdje na zemlji stostruko (Mat. 19, 23). Za nizke užitke, kojih se odriče, bit će nadoknađen višima, duhovnim radostima. On ćuti duboki mir duše, koji sviet sa svojim radostima ne može dati (Ivan 14, 27). Ne muče ga brige za obitelj, sa svojim nemirom, tjeskobama, nadama, očekivanjima, razočaranjima. Bezbrojne obzire mora imati otac obitelji prema ženi, djeci, na njihove želje, vlastitosti, pogrješke, na njihovo zdravlje, izobrazbu, napredak, na rodbinstvo, vanjski položaj obitelji. Djevičanski je mladić slobodan, nevezan. Cio sviet zemaljskoga života ljubavi s njegovim nemirima, veseljima, trpljenjima ne sputava srdce njegovo. Što su manje zaposlene niže strasti, to više mira, snage preostaje duhu, koji nesmetan njima slobodnije se kreće.

Djevičanski se mladić, prost od tolikih zemaljskih obveza, nerazdieljen, podvrgnut i ojačan snagom čuvstva, može se posvetiti s više poleta i usrajnosti onim uzvišenim zadaćama, koje ga čekaju u službi Božjoj. Ujedno bude slobodan odricanjem na ženidbi sviju plemenitih nagona u ženidbi, koje je Bog povezao s ljubavlju spram žene i djece; tako one požrtvovne ljubavi i očinske brige; sve to može djevičanski mladić prikloniti višim ciljevima. — Prema nauci sv. Pavla može bračni život biti zapreka ozbiljnijem duhu molitve (I. Kor. 7, 5.): »Tko je neoženjen, brine se za ono što je Gospodinovo, kako će se dopasti Gospodinu; tko je oženjen, taj se brine za svjetovne stvari, kako će se svidjeti ženi, time je razdieljen«. (I. Kor. 7, 32). Na taj je način sve odalečeno, što može smetati miru duše, a svemu pomoženo, što služi duhu. Sreća je čistoće trajna. Visoka težnja sa svojim uspjesima i sjajnim planovima pruža duši najplemenitije, najčišće radosti i užitke.

Prekrasna je plaća djevičanstvu visoka ciena, prednost, kojom je cieni Sin Božji. U najljepšem sjaju sjaje ova čudesna ljepota, izpunja srdce djevičanskoga mladića dragocjenim čuvstvima i neizrecivom nasladom. Mnogoga se je htio Spasitelj odreći od betlehemske štalice do golgotskoga križa, ali jednoga se nije htio odreći: pogleda liljana neokaljanoga djevičanstva. Htio ga je gledati, kada je prviput otvorio očice svoje u staji Betlehemskoj. Taj ga je pogled morao kriepiti, kada je u Nazaretu trudan od rada počivao, a taj je djevičanski pogled još jednom htio vidjeti, prije no je na križu zaklopio oči. Tolika mu je ljepota i divna draž u ovoj neokaljanoj čistoći, da je svoju svemoć usmjerio na zasebno čudo, te učinio, da je Marija ostala djevica, premda je bila Njegova Majka. Pa niti nehotični podražaj strasti nije smio oskvrnuti njeno sveto tielo. On se voljko ćutio samo na srdcu neoskvrnute djevice.

Svi, koji su Spasitelju bili u životu osobito blizu, odhranitelj, preteča, učenik ljubimac, bili su djevičanske duše. Među svojim učenicima trpio je tata, izdajicu, samo ne nečistoga. Dopustio je, da se na Njega iznose strašne objede, zvali ga buntovnikom, zavodnikom naroda, da huli na Boga, da pije vino, da je obsjednut od đavla, svoje neokaljane čistoće nije dozvolio dirnuti. Kako su Mu bila mila nedužna djeca. Kada ih je vidio zaboravio je na svoju umornost; u njihovoj sredini bio je vesela srdca. — A na nebesima, kako nam veli sveti Ivan: zasebna je četa na kojih čelu sja ime Janjeta, koji pjevaju novu pjesmu, koju ne zna inače nitko pjevati. To su oni, koji su očuvali tielo i dušu vazda u djevičanskoj čistoći. Pa zato i prate Janje kudagod ide. Bez ljage stoje pred priestoljem Božjim. (Apoc. 14, 1).

Začuđeno je gledao ljudski rod na tu viest. Prvi put je upoznao visoku vriednost, čudesnu ljepotu ove kreposti, koju je Sin Božji tako odlikovao. Pa kada su i poganski narodi izkazivali žrtvama posebna djela djevicama, koje su uživale neku višu čast, radilo se samo o vanjskom, čestoputa prisiljenom bezženstvu, koje nije bilo ni doživotno. Razumievanje za unutrašnju ljepotu i uzvišenost svojevoljnoga, iz ljubavi Bogu odabranoga djevičanskoga staleža, pa i kod muževa, bilo im je nepoznato. Krist je ovu krepost na zemlju presadio. Ona dolazi s Neba, gdje nema ženidbe (Mat. 22, 30), a ovdje na zemlji provodi nebeski život, jer su na nebesima našli svojega zaručnika. (Sv. Ambrozije). Samo u vrtu Crkve i samo u njoj počivali su nebrojeni ovi ljiljani, te su svojim bielim sjajem i divnim mirisom zanieli sviet.

Tu je sv. Alojzije, prvorođenac Knežev. Okruživali ga sjajni zemaljski izgledi. Bogatstvo, čast, užitci bili su mu baština. Nijedan si mladić ne može premnogim trudom i naporom steći tolika dobra, kolikih se je sv. Alojzije s veseljem odrekao. Nijedan se ne može tolikim trudom truditi, da si steče udobnosti tiela, koliko je On uložio truda, da se odreče svakoga užitka. Ljubav spram Bogu tako je bila obuzela srdce

Njegovo, da se je bezobzirnom odlučnošću borio protiv svega, što bi mu moglo smetati sjedinjenju s Njim. Opiranje je tjelesno tako satro, da se tielo konačno nije ni usudilo opirati duhu. Sada je mogao poput anđela u tielu već na zemlji provoditi posvema duhovni, život nebeski. Krivo je, skroz je krivo predstavljati si svetca namrgođenim, bez veselja. U Bogu je on našao prenabujalo blaženstvo i slasti, zato nije ni imao teka u nizkim radostima zemaljskim.

Ljubežljiva je pojava svetoga Stanislava Kostke. I on se je odrekao svjetskih slasti tolikom odlučnošću, koja je upravo ganutljiva i začudna u njegovoj mladenačkoj dobi. Ad maiora natus sum. Stvoren za više! Glasilo je njegovo odricanje svieta. Njegovu je dušu resio tako neobičan, plemeniti osjećaj stida, da bi mu već sama nečista riječ prouzročila tjelesnu indispoziciju i proizvela nemoć: »Bog se je požurio, da ga uzme iz sredine naopakosti«. (Mudr. 4, 14). Još mu nije bilo ni osamnaest godina, kada je čista njegova duša sa zemlje, gdje se nije nikada ćutila kao doma, uzletjela na nebesa. Kao jedan od najkrasnijih ljiljana resi on sada nebeske vrtove.

Srdcem svojim i dušom pasao si se na ovoj paši. S oduševljenjem usisavala je duša predivan miris ove kreposti te se odmarala na njenoj poput sniega bjelini. Ljudski je govor nemoguć, da opiše ovu neopisivu dražest i čar djevičanstva. Pa zar ne bi i ti želio boraviti u družtvu ovih plemenitih duša? »Ne shvaćaju svi ovu riec, već samo oni, kojima je dana ova milost« (Mat. 19, 11). Držiš, da nisi pozvan? Ili si još neodlučan? Nekoć si i ti pripadao broju u ovom vrtu ljiljana, čistih duša, dok ti nije Crkva naresila tvoju desnicu blagoslovenim prstenom i uvela te u božanski vrt kršćanske ženidbe.

Ako li ti veli srdce tvoje: pripadam izabranima! Tada podigni duh svoj gore do svjetlih visina, gdje odabrana četa sliedi Jaganjca, te ga moli milost, da očuvaš tielo i dušu neokaljane!

Neoženjen, čisti život neodpustiv je uvjet za svakoga, koji se želi posvetiti svećeničkom ili redovničkom zvanju. On se mora ne samo za uviek odreći sjetilnih radosti, već prije svega posvetiti Bogu sav život u ljubavi, te ne smije popustiti zemaljskoj ljubavi, sklonostima srdca. Rieči knjige Nasljeđuj Krista II. 7 vriede i njemu: »Isus želi sam i nada sve, da bude predmet tvoje ljubavi . . . Tvoj ljubimac želi, da On sam posjeduje srdce tvoje, te ne trpi drugoga; želi, da u tvojem srdcu vlada kao kralj na svojem priestolju«. Ovo odricanje

nije tek jednokratna odluka, s kojom se jednoć za uviek odgovori na pitanje; ne, žrtva se mora obnavljati opet i opet; čestoputa dnevno, pa i u svakom satu. Kraj svih odluka, zavjeta ostaje u čovjeku naravni nagon za ženidbom, koji se može gdjekada naprasito narinuti. Tko se dakle odlučio biti svećenik, redovnik, mora da si odgovori na pitanje: imam li volju i jakost prinieti ovu žrtvu i provesti mimo sviju žrtava, težkoća?

UVJETI POBJEDE

BOJOVNO RAZPOLOŽENJE

U ljudskom životu vodi se neprestani, snažan boj za čistoću. Nijedna druga krepost nije predmet tako ogorčenih napadaja i omraze. U vlastitim grudima stanuje strast, koja svladana tisuć puta i opet nanovo kuša srušiti gospodstvo duha. Izvana cieli logor vojske, jakih neprijatelja, koji žele zauzeti prievarom i silom tvrđavu srdca. Sve što se u čitavom svietu kao napadaj protiv nje može primieniti, juriša na tebe. Sada su to knjige, slike, novine, a onda kazalištne predstave, kino, zabave, a onda opet govori, šale, pričanja ili osobe, koje u zajednici sa nagonom žele te svladati. Mir nastaje istom onda, kada duša ostavi tielo, te poleti u nebesa. Do onda neprijatelji se još uviek nadaju pobjedi. Čist ostane samo onaj, koji odbija sve napasti u doživotnom hrabrom boju.

Boj je težak. Uključuje nebrojene žrtve, traži odricanje mnogih sjetilnih ugodnosti, koje su zato tako zamamne, jer ih osjećamo, sjetilima primjećujemo. Čistoća je prije svega duhovna ljepota; ona ne može nikada, da načini ove oćutne utiske, kako ih čini draž svieta. Ona se pričinja sjetilnom svietu samo teret, breme, ugnjetavanje, žrtva. Zato iznosi opet i opet duhu, neka popusti, dozvoli ovaj užitak. Mašta riše živim bojama njene radosti.

Svim napadajima prkositi, žrtve prinositi, odreći se sjetilnih užitaka samo onaj ima jakost, hrabrost, koji čistoću tako ljubi, da je iz ljubavi do nje spreman na sve. Mora biti čvrsta odluka: nečisto ne ću ništa činiti. Gotovo! To je djelo dovršeno. O tom nema više ni govora. Onako odlučno i samosviestno, kako streseš živu žeravicu, kada ti nenadano pane na odielo, moraš odbiti svaku napast. Tko se daleko drži od

nečistih djela, jer ga samo straši pomisao težkoga grieha, a u svomu srdcu potajno teži na sjetilne užitke, taj je već nečist u svojoj unutrašnjosti, te će brzo postati i u djelu. Za tebe vriedi samo jedno stanovište: hoću, da pobiedim. Pod svaku cienu!

Ovakova neopoziva odluka izskače samo iz visokoga, idealnoga mišljenja. Nažalost u našemu ga je narodu puno nestalo. Nevidjeni ekonomski napredak, opojni veleslavni triumf odkrića i iznašašća veoma je odvratio duh premnogih od visokoga životnoga cilja, te ga privezao zemlji. Biti unapredjen, postati bogatim, doći na vlast, to je želja mnogima. Što više blaga i imanja, uživanja najviši im je životni cilj. Ne žacaju se drugima škoditi, uništiti, samo da više sami zasluže. U svietu vlada bezobzirni boj za »što boljim jaslama« gdje se ljudi kao nerazumne životinje medjusobno bore za plien.

Sv. Ignacije Lojolski iznosi u svojoj knjizi Duhovnih vježbi finu opazku. Kada sotona želi koga upropastiti, trudi se, da ga zavede na pohlepu za bogatstvom. Kada je čovječja pažnja u glavnom usmjerena na sticanje zlata, kojim se može udovoljavati svim strastima, onda takav čovjek sve većma gubi smisao za više, duhovno. Duša postane nuzgredna briga. Interesi duše brzo budu žrtvovani zemaljskomu.

Ništa drugo ne želi Spasitelj riečima: »Blaženi siromašni duhom«, t.j. oni, koji ne vise na bogatstvu. »Jao vama bogatima!« kojima je glavna težnja zgrtanje novaca. Oni, koji duh svoj sputavaju mamonom, traže svoju sreću na zemlji. »Ali nemoguće je zajedno služiti mamoni i Bogu!« (Mat. 6, 20). Ako su misli upravljene zemlji, u isto vrieme ne može se duh podizati u visine.

Tko se izgubi u zemaljskim nastojanjima, nema više smisla za nebesko, a zato izčezava sve više i više smisao za vjersko mišljenje. Kršćanstvo u njima nije više uvjerenje puno životne snage, već samo vanjski formalizam. Manjka im izpravno shvaćanje o njegovim zahtjevima i nauci, čvrsto pouzdanje u njegova obećanja i najvećma puta odredjena odluka i čvrsta volja, da se oboje drže kano dužnost. Mnogi idu još u nedelju sv. Misi, primaju i svete sakramente, pa ipak nema vjera ni najmanji utjecaj na njihovo djelovanje i nastojanja. Ovakovi se razlikuju samo time od protestanata, židova i pogana, da vrše vanjske katoličke običaje; dok oni polaze u protestantsku bogomolju, oni u sinagogu ili ostaju kod kuće; kratko rečeno: razlika je praktično samo u tom, što svaki od njih ima drugi

molitvenik. U jednom svi su slični: u težnji za što većim položajem, užitcima, udobnostima, a bježati od svake žrtve, svakoga odricanja.

U ovoj težnji, koja ide za ovim čisto naravnim, posvema se gubi smisao za vrhunaravno, idealno. Čistoća im se prikazuje gotovo neshvatljiva. Pa zašto da se duh, koji je upravljen tek na uživanja, odriče ovoga užitka? Čemu se odricati ovih ugodnosti? Viših se obzira ne pozna. Nikada se ne čita, ne čuje nešto, što bi moglo hraniti plemenite, vjerske osjećaje, ali mnogo se i čita i sluša, što sjetilno prikazuje kao nešto, za čim valja težiti, uzvišeno. Nema veselja, ali ni snage za boj, kada se zanemaruje molitva i primanje svetih sakramenata. Samo bi čudo moglo očuvati od pada onoga, koji tako živi.

Prijatelju! Želiš ostati čist? Ne daj, da ti se ukrade smisao za visoke ideale! Svom snagom volje moraš se truditi, da se učiniš sposobnim, ali ne zato da uživaš što više možeš, već da činiš što više možeš dobra. Ni najveći napredak ne koristi ništa, ako li te ne čini boljim. Nemoj biti tako lud, da hoćeš vanjskim nakitom prikazati se drugojačijim, nego li uistinu jesi. Odievaj se uredno, pristojno, ali prema zvanju, a da ne posvećuješ preveliku pažnju vanjštini. Tko prosudjuje vriednost čovjeka po odielu, nema smila za ono, što je uzvišeno. Izbjegavaj i bezumnu težnju za uživanjem. Poštena zabava za izmjenu i okrepu ne može da bez smisla za plemenitim veseljem traži svoju sreću u uživanju.

Puno vriediš, ako u sebi gajiš i čuvaš naravni, zdravi način čuvstvovanja. Pravi je mladić čist i u sebi ćuti neku naravnu zlovolju prema nećudorednosti. Ništa nije tako oprečno životu, koji je snažno u razvitku, kao lienost i nečistoća. Tko ima u tomu svoje veselje, pokazuje, da je izopačen, nutarnje bolestan, da nije pravi čovjek.

Kada je mladić pravilno nutrašnje izgradjen, to onda prije svega misli, kako se zdrav dalje razvija tjelestno i duševno, te uzraste do podpunoga muža. Pred njime se pruža neizmjerno daleko zlatna budućnost: u bezbrojnim prilikama proizvesti velika djela. Njegovim se grudima šire planovi. Veseo opaža, kako se nadimlje i raste tielo i duh njegov. Svoj odmor, nakon izvršenih dužnosti, traži on prije svega u slobodnoj prirodi Božjoj. Njemu je ugodni užitak uživati na putovanjima u ljepoti liepih krajeva. Prkositi vjetru i oluji; čeličiti mlado tielo kupanjem, tjelovježbom; mjeriti se u vitežkim igrama s protivnikom; pjevati, igrati, imati smisla za sve liepo i krasno

što nam je Bog priredio za veselje. Cio njegov život i sva nastojanja oduševljava vesela pomisao: »Stvoren sam za napredovanje!«

Cio sviet seksualnoga problema zapravo za njega niti ne postoji. On mu ne posvećuje nikakove pažnje. Budi se dakako i u njemu strast, ali on se priučio, da se za nju ni ne brine. Spram djevojaka on se vlada podpuno vitežki. Vidi on i razumije žensku draž i ljepotu. On joj se raduje, kao i drugim umjetninama Stvoriteljevim. Ali sjetilno popuštati ženskim čuvstvovanjima, protivno je njegovoj svježoj, oporoj ćudi. On osjeća zdravo gađenje nad figurama bez životi i zdravlja, koji u nečistoći tjelesnoj svoju svježinu i snagu mladenačku profućkaju u užitcima. Djevojku zaluditi sebi za igračku i ljubakanje, pričinja mu se neoprostivom podlošću. Podavati se podražajima strasti, oskvrnuti mlado tielo, pričinja mu se neshvatljiva nevaljanština.

Sav kal nečistoće promatra samo toliko, koliko je nuždno, da ga se čuva. Što više, o njemu znati, gledati, čuti, nikako ne želi.

Veseo je znak, kada vidimo, kako je u našoj mladeži ovaj naravni, zdravi osjećaj opet oživio i zdrav se probuđuje. Samo tim putem može naš narod ozdraviti, naš siromašni narod, čijemu se ćudorednomu padu čudi sviet u zadnjim desetljećima.

Ti sigurno i sam želiš sudjelovati u njegovom ozdravljenju, želiš biti vitez, usrećitelj, osloboditelj, junak. E, onda gaji i jačaj u sebi ovaj ćudoredni osjećaj, koji ima smisla samo za visoko, plemenito, liepo; u kojemu izopačenosti moderne kluture ne nalaze na dopadanje i na nikakovu privolu. —

Najbolje sredstvo, oduševiti se za tvoj veliki cilj, za odluku ostati čist, raditi čvrsto i ustrajno duhovne su vježbe sv. Ignacija Lojolskoga, kako se davaju u kućama duhovnih vježbi. Ondje u osami, gdje tvoje oko ne biva zasljepljeno od sjaja zemaljskoga, gdje tvoja osjetila ne bivaju dražkana dražima svieta, može se tvoja duša zadubiti nesmetano u razmatranja pravoga smisla života, u vječnim nepromjenljivim istinama. Tamo se učiš procienjivati sve ne pod časovitom draži oka, već u svietlu vječne vriednosti.

Ovi dani zatišja Duhovnih vježbi donose sobom toli bogati unutarnji dobitak i blaženu radost, o kakovima najveći dio ljudi nema ni pojma. U zahvalnim se listovima prijašnjih učenika ponovno vraćaju rieči: Ovi su dani iza dane prve moje svete pričesti, bili najljepši dani mojega života. Već onaj napeti duševni rad, snažnije sudjelovanje našega vlastitoga ja, donosi radost, kako i svaki razvitak sila. K tomu pridolaze i bogata izkustva, koja duhu, koji ovdje teži za spoznanjem istine, objašnjuje blagotvorno sva najvažnija životna pitanja. Volji se pružaju najjače pobude i najsjajniji ciljevi. Prošlost se uredi posvema valjanom izpovjedi, a samosviest, da sam u miru s Bogom i da sam na pravomu putu, nadima grudi. Istina upoznajemo pogibli, ali nas one ne plaše, kada znamo, kako ćemo ih nadvladati. Za boj smo oboružani i spremni. Veselom hrabrošću i vedrim razpoloženjem vraćamo se svojim zvaničnim dužnostima. Nema bolje škole mladim junacima.

POBJEDNIČKA VOLJA

Raspoloženje se mienja, oduševljenje hladi. U naporima i žrtvama borbe, može da izdrži jedino odlučna žilava volja. Mnogi zataje, jer ne znadu što znači htjeti.

Da budeš čvrst karakter moraš se vježbati trajno u ovom trojemu: samostalnosti, odlučnosti i hrabrosti. Ne smiješ pitati što mnogi misle i čine; niti se obazirati što drugi rade. To dolikuje masama, koje nemaju uvjerenja, ne misle same. Njima sve drugi misle, govore, naklapaju i prema tome rade. Bezbroj ovakovih tipova trči unaokolo. — Pitaj svoju savjest, što je pravo i što nije. U mirnom promišljavanju pred Bogom, nastoj spoznati, kako moraš raditi. Izgradi si samosviestno vlastito uvjerenje. Pazi, da ti ne bude tuđi sud, već tvoje vlastito uvjerenje zviezda predhodnica da te ona vodi.

Tko hoće biti velik, mora odlučno težiti za ciljem. »Cilju upoznanu, pruži snagu opasanu!« Karakter se izgrađuje samo oprekom u navaljivanju težkoća. Tko se ne trudi, muževno sve nadvladati, žaca se napora nadvlađivanja, postati će robom, upada prevrtljivosti raspoloženja, udobnosti i lienosti.

Moraš, da se naučiš napred ići cilju samosviestno, proračunano. Nastale potežkoće mora, da su poput signala, da u tebi sve plemenito spreme u boj. Mora da spreme veselje, lomiti opiranje niže naravi, da stečeš duhu neograničeno gospodstvo. Vesela poslušnost, propust dužnosti, neprestana je pobjeda nižega u tebi. Razmatraj svaki podražaj na mrkoću, lienost, svaku prevrtljivost sreće kao dobro došlu prigodu, da pokažeš kako je volja tvoja odlučna. Odluke se moraju neopozivo provesti.

Odlučnost mora da se pridruži junačtvo. Svijet je neprijatelj svakom ćudorednom junačtvu. Pogled junačtva smeta lienomu uživanje svieta, te mu je dosadno predbacivanje. Zato se stidi ruga, smije, bruka, prezire i ogovara svakoga, koji bi se usudio nastupiti u javnosti preko osrednjega. »Voli sviet, da svietlo pocrni, a uzvišeno u prah povlači«. U koga nema junačtva, da nesmetano ide svojim putem kraj zvrndanja ulične hajke, taj se odriče prava biti pravim čovjekom. Čini sam sebe, svojevoljno robom, koji sve, čemu se drugi ruga i smije napušta. On smije da čini samo ono, što mu drugi milostivo dozvole! On vazda pita naokolo oko sviju ponajprije za dobrohotnu dozvolu. On drhće pred jednom rieči, pred samim smieškom. Tuđa je volja njemu zapovied. Ubogi lienčina! Duhovno bolestan. Mekoća kostiju sprečava mu svaki korak napried, ne podnosi nikakav napor. Svaki dašak vjetra savija slabu trstiku. Bez pomoći sruši se slabić na tle, kod svakoga pogleda na težkoću.

Mladi junak ide mirno svojim putem. Sviet i izrugavanje odbijaju se od njegove željezne volje, kano papirnate strielice. Ponosan govori: »Što moram da učinim, to odlučujem ja, a ne vi. Ako li imate nešto protiv toga, to ću ja činiti svoje i dalje upravo zato da vam pokažem, kako mi vi ne možete ništa za pripoviedati. Ja sam slobodan, a ne vaše trkalo«

Zar ne, ti bi ipak želio biti podpun čovjek, karakter; onakav, koji je neprijatelj svake polovičnosti, svakoga malodušja; sviestan si cilja; te mirno putuje svojim putem. Čija snaga sa težkoćama raste, jer ga one ne plaše, već ga potiču, što može pokazati, kako je on jači, nego li su one. Ako li hoćeš, to je tvoj svakidašnji život, neprestano pozorište tvojih bojeva i pobjeda. U neprestanom nadvladivanju potežkoća, čeliči se tvoja volja, postaje jaka, uztrajna, koja na tvoju zastavu u boju za čistoću vješa znak pobjede. Budi vjeran u neprestanoj izgradnji sebe samoga. Budi nepopustljiv neovlaštenim željama niže naravi. Odriči se dragovoljno gdjekada i dopuštenoga, da stečeš podpuno gospodstvo nad samim sobom, a tada će tvoja volja biti nesavladiva, neodoljiva. Najteže postati će joj lako. Time ćeš sazoriti za vitežki udarac čistoga muža.

ZAŠTITNO ORUŽJE

U naravi je čovjeka, da osjetila teže za onim, što im je ugodno čim to spoznadu. Pogled na crvenu jabuku podražuje

na njeno uživanje. Pa i sjetilna požuda biva probuđena opažanjima. Ako ovakovi podražajni utisci čestoputa utječu na naša osjetila, to strast biva neprestano podraživana. Tko bi se mogao oprieti tada njenoj sili?

Čovječje je tielo najveće vidljivo remek djelo Stvoriteljevo. Svoju vlastitu ljepotu postizava istom po životu, što mu ga pruža duša. Duša ne oživljava sve dielove tiela na isti način. Ona oplemenjuje, oduhovljuje biće, te ga može učiniti vanredno liepim i privlačnim.

Pa i ruke su od duše na posebni način oživljavane, pače znamo reći da su oduhovljene. Istina je, da duša ima još zasebni utjecaj na stav tiela, ali ne može da vrši na njega daljni, plemeniti produhovljeni utjecaj. Ono je put, te se razlikuje od životinje samo oblikom. Premda može ljepota i ljepolikost njegova probuditi ponajprije duhovnu samodopadnost, to ipak njegovo promatranje podražuje u čovjeku nuždno požudu.[1]) Isto tako može se probuditi strast doticajima, mislima, razgovorima.

Zato je Bog u mudroj brizi za obranu čistoće postavio u čovjeku nježan, jaki osjećaj stida, koji nas nagoni, da izbjegavamo što više možemo sve, što bi moglo nas ili druge dovesti u sablazan. Opominje nas, da tielo prema potrebi pokrivamo, da o tim stvarima ne govorimo bez potrebe, te da od njega odvraćamo misli, poglede. Po izpravnom odgoju i samoodgoju može ovaj plemeniti stid tako neobično ojačati, da proizvađa gotovo bih rekao nenadvladivu odvratnost prema svemu grješnomu, prostomu, te da se smjesta javlja, čim duh zapazi bilo što, što je s grješnim i prostim vezano.

Nije bez daljnjega još sve grieh, od česa nas odvraća stid. Što traži zdravlje, čistoća, zašto imaš razuman razlog, smiješ i moraš činiti.

Osjećaj stidljivosti želi te opomenuti, da činiš ozbiljno, častno, te izbjegavaš nepotrebne poglede, igranja.

Nečedno je ono, što netko čini posve nepotrebno; svjestno čini nešto, od česa ga osjećaj stida odvraća; čini iz lakoumnosti, igrarije, prpošnosti, ali ne od zle volje. Tada bi bilo dakako nečisto.

Nečednost krije velike pogibli za čistoću. Posvuda se ona ušulja, ulagiva, da neopazice probudi privolu. Tko si tu na sve strane dopušta slobodu, a da ne pazi na opomene čuvstva sti-

[1]) Zato pokazuju umjetnici veliko siromaštvo visokih misli i plemenitih osjećaja, kada s ljubavlju prikazuju nago tielo.

dljivosti, takav hoda bez cilja na tom pogibeljnom polju, na kojem čestoputa linije granica nisu jasno vidljive. Manjka tu duhu ozbiljan, čvrst stav; neobhodno se ušulja samodopadnost na sjetilne ugodnosti. Dražkan od putene strasti, gonjen požudom, brzo će prekoračiti granice dopuštenoga. Sjetilni su podražaji kano biljka kaljužnica; tko si želi otrgnuti tu biljku, ne treba se čuditi, ako pane u kaljužu.

Radi ove pogibli nečednost je grješna. Može biti težki grieh. Ako bi se naime netko sviesno, bez dovoljnoga razloga prepustio težkim napastima, u kojima će on kako iz vlastitoga izkustva zna, po svoj prilici pasti. Tko bi htio promišljavati, kako daleko može ići, a da težko ne sagrieši, taj se ne će nikada osloboditi od težkih pada. Svaka usluga, što je netko čini na račun putenosti, znak je popustljivosti, manjak odlučnosti. Strast opaža, da joj je samo neznatan napor potreban, da pobiedi. Čovjek je preslab, a da bi se mogao sam oprieti svojevoljnoj napasti. Bog daje svoju milost poniznima, a ne lakoumnima, nečednima.

Čisti misli drugojačije. Dobrobit duše, želja ostati čistim, pruža mu snage, da prezre ovo nizko i pogibeljno prianjanje sjetilnim užitcima. Bježi od svega, što bi moglo biti pogibeljno čistoći. — Stidljivost prema tomu nije dakle pretjerana tjesnogrudnost, koja bi već ondje gledala grieh, gdje još nema ništa nedopuštena. Ona ne nieče, da je od Boga stvoreno tielo remek-djelo umjetnosti. Budući nismo kadri radi požude nepristrano ovo ocieniti, to ona sklanja pozornost od ove i onako samo tjelesne ljepote rađe na više, duhovne užitke, u kojima se može radovati bez pogibli i škode duši.

Zato se stidljivom čovjeku ne mili pogled nepotrebno nagoga tiela. Dvolični su mu razgovori i šale mrzke. On se želi plemenito veseliti. On ne dira bez potrebe drugoga, a pogotovo nikada ne na nečedan način, ali ne dopušta niti da drugi dira njega. — Sve je njegovo vladanje izraz plemenitoga počitanja, koje ima spram tiela, kao što i plahost pred svime, što bi moglo biti opasno. Stidljivost nije dakle ništa drugo, nego li osjećaj nježnosti plemenite duše, koja nema nikakove samodopadnosti na čisto tjelesnim stvarima; zato se plaši sjetilnih užitaka, jer ćuti, da se po njima ponizuje i izvrgava pogibli grieha. Ona želi biti posvema čista, ostati bez ljage, te se radovati i veseliti samo u plemenitim, duhovnim užitcima.

Kako je začudno liepo ovo visoko mišljenje! Kako krasno ukrasuje mladića ova profinjena pristojnost, ovaj plemeniti

strah pred svime nizkim, prostim. Stidljivost je kao nježan baršun, caklina, poput rose svježi nakit, na kojem se otvaraju ljudski pupoljci. Ona pruža mladiću čar posve čistoga, duhovnoga, vrhunaravnoga, te preobrazuje sve njegovo biće nebeskim dahom. Ona odkriva opdpunu pobjedu duše nad tielom, koje nije moglo, da je zavede, već mu većma pruža neisporedivi čar i cvatuću ljepotu.

Mladiću! Nemoj se odreći najljepšega svojega nakita, svojega najboljega oružja u boju za čistoću!

NAJBOLJI NAČIN BORBE

Čistoća iziskuje svoje vrsti način borbe. Do pobjede ne vodi otvoreni napadaj, već bieg.

Ti si prestrašen! Kako? Zar da bježim? Pred pogiblji bježati? Zar to nije kukavičluk?

Što znači pobiediti? Zar ne, osujetiti namjere protivnika, provesti svoju volju. Čuj, neprijatelj hoće, da ti imaš veselja nad nižim strastima. Ti pobjeđuješ, ako se pun prezira od nje odvraćaš. Protivnici žele dušu učiniti robom tiela. Ti pobjeđuješ, ako tvoj duh svlada tielo. Oni te žele namamiti u kaljužu, a ti ostaješ pobjednikom, ako ne paziš na njihova laskanja. — Da te privedu k padu žele, da svoje misli napunjaš nečistim slikama, da se zabavljaš požudnim stvarima, da tielu priuštiš svakojake sloboštine, tražiš pogibeljne prilike. Činiti sve tomu protivno, što ti oni savjetuju, ostati vjeran tvojim odlukama, znači pobiediti.

Ozbiljan, samosvjestan rad, neprestani posao izvrstno je sredstvo za očuvanje čistoće. Posao oduzima protivniku mogućnost, da zavlada svietom tvojih misli. Istina je, ono trpko u radu kazna je grieha prvoga čovjeka. Moći raditi, sama sposobnost je prednost; znači mogućnost napredka, usavršivanja. Život znači razvitak, nastojanje. Što je jači, to snažnije teži za razvitkom, djelatnošću. Osuđen na nerad, biti izključen od djelovanja, težka je nesreća. Nutrašnja pustoš, dosada, nezadovoljstvo neukloniva je sudbina onih, koji ne rade, stanovali oni ili u radničkim stanovima ili u vilama.

Ćutiš u sebi zrelu snagu, dorastao život. Težiš za djelatnošću, razvitkom. Tvoj se mladi duh proteže, pruža, da na velikim stvarima pokaže svoju sposobnost. U tvojoj pak nižoj naravi zasjeda prikriveno pospana lienost, koja se žaca sva-

koga napora, te bi te rado zavela, da svoje vrieme potražiš u udobnom besposličenju. — Iza lienosti krije se putenost, koja nezaposlenomu, pospanom duhu iznosi čarobne slike preko kojih se igra u putenim užitcima i želi je za njezine želje predobiti. Lienost je početak sviju zala, napose nečistoće.

Zato nastoj, da svoj duh sustavno upravljaš radu. U jutro se rano ustani, smjesta čim se probudiš. Tako započnješ dan pobjedom duha, te ćeš izbjeći mnogim zamkama, što ih sobom donosi lieno ljenčarenje u krevetu. Velika je sreća udubiti se svom dušom u svoje zvanje, u njegove se dužnosti zadubsti i vršiti ih. Koristan napredak u radu, svladati zadaću, pruža obilnije, dublje radosti uspjehu, nego li bezposleno uživanje. Trudi se revno, savjestno vršiti svoje zvanične dužnosti, u nje se uživjeti, u njima se izobraziti. Veselo nastojanje neka vazda oživljuje tvoje grudi.

Rijedko kada marljivom duhu dostaju zvanične dužnosti. Slobodni časovi i dani pružaju obilniju priliku daljnjem djelovanju. Tužno je i žalostno, koliko se dragocjenoga vremena u ludo protepe, koliko se snage utroši u badavađenju, u kartanju, u kinu, u pušenju i pohađanju kavana i gostiona. Oni, koji tamo sprovode svoje vrieme, osuđeni su sami po sebi na omanju duhovnu vriednost. Pokazuju, da im je nepoznato nastojanje za višim; kako im nije stalo do dalnje izobrazbe, napredka. Siromašni duhovi, koji su svoj razvitak za uviek završili s petnaestom, šestnaestom, sedamnaestom godinom života. Ovakav život u baruštini bogato je tlo nizkih naziranja, opakih govora, nečistih djela. Događa se, da se prazan duh brzo izgubi u kaljuži za sve uzvišenije.

Prijatelju! Spoznaješ li, kako je za tebe od velike važnosti trajno, neprestano uposlenje? Ne želiš, da te ubrajaju u broj manje nadarenih. A prije svega želiš ostati čist. Nastoj, da nikada ne ljenčariš. Čestoputa je najbolji odmor, ne toliko ljenčarenje, koliko više izmjena rada. Izmučen zvaničnim dužnostima možeš naći ugodnu razonodu u kojem drugom, tebi milom poslu. Tvoje slobodno vrieme moraš izpuniti razumno uređenim igrama, športom, izletima u družtvu jednomišljenika drugova ili čitanjem dobrih knjiga, tjelesnim radom i sličnim. Najveće je vriednosti najmiliji tvoj posao, koji te uviek privlači, na koji sam od sebe često misliš.

Ako li se pruža mogućnost, učlani se u organizaciju, koja ima plemeniti cilj, gdje ti se prilika pruža, da radiš koristno, te se zaposliš socialno. Marijina Kongregacija, organizacija

Križara, plemenite su organizacije, u kojima se pruža koristno polje rada. Bogat družtveni život diže duh nad svakidašnjicu, proširuje poglede, pobuđuje ideale, daje duhu poleta, oslobađa od sebičnosti, koja uviek samo misli na sebe, a nikada se ne žrtvuje drugome. U ovakovim se organizacijama odgajaju kasniji vođe, laički apostoli, podpuni muževi.

Nastoj proširiti, produbsti tvoje znanje. Što si naučio u školi, nije dostatno za život. Mnogo si zaboravio, a drugo nisi pravo shvatio. Plemenito je i častno nastojanje, da se dalje izobrazuješ tako, da budeš prosvietljen u svetoj tvojoj vjeri. Ti ne želiš u životu ostati budala, mladić, koji je nakon vremena škole mnogo zaboravio, a ništa za život naučio.

Tko neprestano nešto plemenita snuje, promišlja, izumljuje, taj ne će tako lako zapasti u zle misli. Cielo područje sjetilnih strasti nema za njega zapravo ni mjesta. Nema on za to vremena, niti ga interesira. On je uviek zabavljen drugim mislima.

Pa ako ipak dođe napast, probudi li se požuda, i opet je najbolje skrenuti duh na druge stvari. Prema tome, što misliš, ovisi, da li si sagriešio ili ne. Požudne misli uvećavaju strast i dovode padu. — Želiš li pobiediti, tada zabavljaj tvoj duh što je više moguće napeto s ravnodušnim mislima. Tako se neki naučio, da u časovima težke napasti odvrati svoj duh i broji pojedina slova u molitvi: Zdravo Marijo. Drugi će si drugojačije pomoći.

Napastima nemoj posvećivati nikakove pažnje. Ostati ćeš pobjednikom, ako se ne brineš za protivnika, niti pustiš da ti smeta, te ostani vjeran svojim odlukama.

SAVEZNICI

»Kada sam saznao, da ću samo onda moći biti uzdržljiv, kad mi Bog pomogne, obratio sam se Gospodu i molio ga«. Mudrosti 8, 21.

Boj za čistoću tako je težak, iziskuje toliko strpljivosti, žrtava, ćudoredne snage, da ne možeš pobiediti vlastitom snagom. Mora ti pridoći u pomoć milost Gospodinova, te pomažući poticati i jačati te. Bez nje ne možeš ništa, te moraš ponizno moliti sa svetim Filipom Nerijem: »Ako li me, Gospode, prepustiš mojoj vlastitoj snazi, to ću još danas odpasti od tebe!« Istina, moraš sve učiniti, što stoji u tvojim silama, ali

ostati uvjeren, da je sve uzaludno, ako Bog ne pomogne. »Ako Gospod ne gradi kuću, uzalud se trude graditelji; ako Gospod ne čuva grad, badava straža čuva«. Psl. 126, 1.

Molitva, neka ne bude samo izgovarana ustnama, već nek bude izražaj nutrašnjosti. Gaji unutrašnju pobožnost tako, da ti vjersko osjećanje bude vlastničtvo duše, te da se tvoja molitva diže iz srdca poput mirisa ruže.

Moli Gospoda srdačno i ponizno za ljubav i jakost čistoće. Izprosi Njegovu obranu, koja će te čuvati od pogibli, u kojima bi mogao propasti. Moli za plemeniti, veliki duh, koji prezire nizko, ne nalazi dopadnosti u požudnim strastima, ćuti se odbojan nečistomu. Moli za jaku volju, koja se ne da zaluditi požudom, niti zavesti sjetilnim strastima, te se muževno opire draži strasti i snosi spremno žrtve i nadvladivanja. Moli za pomoć u času napasti, da sve napadaje pobjedonosno odbiješ, te nikada ne zapadneš u mreže neprijatelja. Neka te opominje, kada prieti pogibao, koju ni ne slutiš; neka ti dade jakost, da upotrebljavaš neprestano prikladna sredstva.

Jaki su pomagači sveci Božji, koji svojim prošnjama mogu izprositi snagu i milost, pa te svojim primjerom hrabre i potiču. Alojzije i Stanislav zaštitnici su mladeži, kojima milijuni mladeži dižu oči i srdce. Njihov uzor potiče i privlači, a njihov zagovor vodi do pobjede. Preporuči se njihovoj obrani, te ih moli, da te zagovaraju pred priestoljem Božjim. Sliedeći njihov primjer posveti mladost svoju prečistoj Majci Božjoj. Kada se približe napast, draži strast, diže se tielo protiv duha, tada nemoj zaboraviti, da ih zazoveš. Kratka molitva u času napasti, pomisao na oko Božje, koje svuda gleda, na smrt u griehu, veoma pomaže. Tako ćeš lako pobiediti.

Najbogatije vrelo milosti teče nam iz svete Pričesti. Ona je izvor i snaga djevičanskih duša.

Najviše, što može zemlja prinieti Bogu, sveta je Misa. U svakoj pretvorbi uzdiže se pred priesto Božji neizreciva proslava: Višega ne mogu učiniti ni sama nebesa. U isto vrieme, kao zahvala za štovanje, što ga prinosimo Bogu, čini nas Bog dionicima plodova ove žrtve. On nas poziva na žrtvenu gozbu, od koje si veće ne možemo ni pomisliti. Sin Božji sam dolazi kao gost i hrana duše u naše srdce.

Ovaj dokaz ljubavi velikoga Boga tako nam je pouzdan, da, postao svakidašnji, da nam više ni u oči ne pada. Čini nam se, kao samo po sebi razumljiv. Pa ipak ni sami anđeli ne mogu shvatiti veličinu ove ljubavi, te je ni u cieloj vječnosti ne ćemo shvatiti.

Razmotrimo kao izporedbu ljubav jedne majke. Njene misli i brige usredotočene su uviek na diete. Ono je uviek u njenoj blizini, da nad njim bdije, da ga čuva; najsretnija je, kada ga na svojim rukama nosi. Ona ga brani nježnom ljubavlju i požrtvovnošću, te se veseli, kada joj poraste, kada se razvija. Sve mu najbolje želi i trudi se, da mu pruži. Njeno najveće veselje, najsrdačnija želja, zdravlje je djeteta.

Ljubav najbolje majke samo je nejaki odsjev od one ljubavi, kojom Spasitelj ljubi tebe. I Njegove su misli neprestano kod Tebe, ali Njegova je ljubav sveznajuća. On te gleda i onda kada misliš, da si daleko od Njega. On ti je blizu svojom svudašnjošću. I to mu ne dostaje. Pronašao je zasebni način sjedinjenja, kakovo nijedna majka ne može pružiti djetetu: On želi doći u tvoje srdce i ondje stanovati. On želi ostati u tebi, a ti u njemu. On želi srasti s tobom. I On želi, da te hrani, ali ne samo kao majka. Majka ti istina daje najbolje što ima, ali samo od svojega, sebe samu ne može ti dati za hranu. Spasitelj je učinio sebe samoga, hranom tvoje duše, da u njoj jača život milosti i umnaža, da te sve većma oplemenjuje, pobožanstvenjuje. On ništa ne želi žarče, nego tvoju sreću; zato ti pruža svoje usluge, da, On te moli, da mu dozvoliš saradnju.

Pa zato ne može se naći uspješnije sredstvo milosti od svete Pričesti. Ali samo onda može ona u tebi proizvesti posvema svoje čudestno djelovanje, ako je primaš na pravi način. Mnogi su plodovi nuždno spojeni s primanjem svete Pričesti, te ih prima svaki, koji se dostojno pričešćuje. Posvećujuća se milost umnaža, te se najintimnije sjedinjujemo s Kristom. Ali po svetoj Pričesti primamo i premnoge djelujuće milosti, po kojima se slabe u nama naše zle želje, daje nam se veselje i snaga za dobro tako, da se možemo lakše čuvati težkoga grieha. Da ove milosti budu uspješne u nama, moramo se okoristiti s njima.

Ali što neki čine? Idu svetoj Pričesti, jer moraju. Nedjelja je i taj dan zajednička je sveta Pričest organizacije. Propisana je po školi, roditelji jednako žele, a možda je već i takva navika. Ne misle baš mnogo što čine. Dođu u crkvu, a da nisu svoje misli upravili na ono, što žele; mole iz molitvenika molitve i u tom stoji sva njihova priprava i zahvala. Srdcem svojim možda su jedva kod toga. Kada ostave crkvu cio dan ne misle više na svetu Pričest. Gdjekada sprovode dan pričesti dapače u svjetovnim zabavama i raztresenostima. — U njihovom se životu jedva može i zapaziti netom spomenute koristi

od primanja svete pričesti. Da, cielo njihovo vladanje pokazuje, da nemaju smisla za viši život i nastojanje. Njima je sveta Pričest gotovo samo vanjski obred, u kojem je duh premalo sudjelovao. Ne izkoriste milosti. Pukom vanjštinom ne postizava se vrhunaravni život duše.

Sveta Pričest mora odgovarati unutrašnjim potrebama i željama tvojega srdca. Želiš biti plemeniti, čisti mladić? Duh mora, da u tebi vlada; život milosti duše tvoje mora da se uzdrži, uveća. — Vidiš potežkoće, ćutiš strast u tvojoj nutrašnjosti, poznaš tvoju slabost. Bojiš se pasti, ako se oslanjaš na samoga sebe. Pa budući znaš, da ćeš naći pomoći kod Spasitelja, odluči da ćeš ponizno i pun pouzdanja ići k Njemu. Duh tvoj neka već nekoliko dana prije bude usmjeren na svetu Pričest.

Ako prolaziš mimo crkve, pozdravljaš Ga; uđeš na kratki pohod te Mu pričaš o svojim nakanama, iznosiš Mu svoje potrebe i razmišljaš, što ćeš Ga prije sve moliti. Čim bliže dolazi dan svete Pričesti, to češće misli na Njega u svojoj jutarnjoj i večernjoj molitvi; putem na posao, školu ili kad se s drugovima nastoj svemu izbjeći, što bi se moglo ne dopadati Spasitelju.

U času, kada si se probudio na dan svete Pričesti, stoji pred tobom jedna velika misao: Danas će Isus doći k meni. Prema tomu cielo je tvoje vladanje ozbiljno, svečano; prožet si onime, što želiš činiti. Tvoje su molitve tada izričaj tvoje unutrašnjosti i u dragocjenom onom času, kada je Sin Božji pod prilikom kruha u srdcu tvojemu, izpunjen je molitvama, u kojima dolazi do izričaja sva tvoja nutrina. Uvjeravaš Ga o tvojoj dobroj volji, da ćeš Mu ostati vjeran; živjeti prema načelima svete volje Njegove, te obnavljaš svoje dobre odluke i obećanja; moliš Ga za obzir i smilovanje poradi pogrješaka i lakoumnosti svojih; vapiš za pomoć, snagu, svjetlo, da u buduće uviek činiš pravo. Tužiš Mu svoje slabosti i potrebe, te Ga moliš, da Te očuva od sviju podiblji. Kao zasebnu milost moliš ga za one milosti, koje su ti najpotrebnije, te stvaraš onu odluku, koju želiš prije svega da u život provedeš.

Ne smiješ se zadovoljiti revnošću u samom primanju svete Pričesti: pričestni dan mora biti svetčani dan tvoje duše, za tvoj viši ja, u kojem si si sviestan dostojanstva djeteta Božjega, te mu se želiš radovati. Ideš i drugoj svetoj Misi ponovno u crkvu, o podne na posjet ili činiš Spasitelju posebni posjet, da Mu se tiho za sebe moliš. Drugo slobodno vrieme

izkorišćuješ također na oplemenjenje tvojega duha, da čitaš onakove knjige, koje obogaćuju srdce i dušu. Držiš se daleko na strani od bučnih zabava, te svega što bi moglo smetati onom svetom razpoloženju. I uviek, opet i opet i u sliedećim danima vraćaju se tvoje misli Spasitelju, kojega si primio, obnavljaš svoje prošnje i odluke.

Na taj će način bit svaki puta primanje svete Pričesti događaj tvojega nutarnjega života, koji time snažno raste i napreduje. Smjer tvoje volje biti će odlučno i trajno usmjeren na dobro, učvršćen milošću. Sada možeš lako napasti nadvladati, te se odlučno odvratiti od svega grješnoga, nizkoga. Gospodstvo će duha biti uviek sigurnije, mirnije. Ako li i padneš u čemu, to ćeš se smjesta razkajati i promisliti, kako se možeš i u buduće očuvati ponovnoga pada.

Istina, ćutljive utjehe mogu izostati; suhoća, nehotične raztresenosti mogu ti pače smetati, da pristupiš stolu Božjemu. Ne daj se time smesti, odvratiti. Ti nisi gospodar svojega razpoloženja i Spasitelj ni ne pazi na to, već na tvoju volju. Djelovanje milosti doći će nuždno. Ako nadvladaš potežkoće i ostaneš vjeran odlukama, koje si stvorio u mirnom promišljanju, to će tvoja volja ojačati; milosti će dati obilnije, nego li da ti čuvstveno razpoloženje učini sve laganim. Život iziskuje muževe, koji ne traže utjehu, već onakvih, kojima je karakter očeličio u snašanju potežkoća.

Možda ćeš se i sam čuditi nad puninom duhovnih radosti i bogatim plodovima revnoga primanja duševne hrane. Ubrzo ne ćeš si moći predstaviti nijednu nedjelju, a da ne bi primio svetu Pričest. Porastla duhovna jakost, ojačani nutarnji život, pobjeda duha nadimati će grudi tvoje. Duša se ćuti slobodna od veza, kojima je nastojala, da je okuje niža narav, te se može nesmetano posvetiti svemu dobromu i plemenitomu. Uzvišeno čuvstvo: biti djetetom Božjim, od Njega biti ljubljen, nositi Ga u srdcu, može te tako oduševiti, da ti se sva zemaljska veselja u prispodobi s ovim užitcima prikazuju mlaka i ništetna.

Tako sve nizko gubi u tebi sve većma svoju privlačivost. Tvoje veselje, radost nad svime plemenitim raste, a tvoja se jakost jača; milost ti pomaže; Spasitelj tvoj je kod tebe; zar onda trebaš još nešto više za pobjedu duha nad tielom?

Često primanje svete Pričesti nuždno te privodi do pobožnosti Srdcu našega Spasitelja. Kada upoznaš, kako te On od srdca ljubi, kako Srdce Njegovo bije za tebe, kako podatljivo

izlieva tebi od bogatstava svog srdca, pa zar Ga ne ćeš onda ljubiti uzvratnom ljubavlju? Spasitelj želi od nas, da se zahvalno sjećamo Njegove ljubavi i da je štujemo pod simbolom Njegovoga Srdca. Rado izpuni ovu želju Srdca Sina Božjega. Sa svojim prilikama, sa svojim potežkoćama dolazi pun pouzdanja k Njemu i čvrsto se nadaj pomoći od predobroga Srdca Njegova. Izkustvo uči, kako pobožnost presvetom Srdcu Isusovom donosi najobilnije plodove i često puta čudestno djeluje.

NAJVIŠA SLUŽBA LJUBAVI

Mladi su si vitezovi na kraljevskim dvorovima tražili plemenitu gospođu, čiju su si naklonost i dopadnost nastojali steći. Njena najlaganija želja bila im je zapovied. Veselo su snosili napore i pogiblji, koje je iziskivala služba ljubavi. Zahvalno srdce dame i veseo pogled pričinjalo im se preobilnom plaćom.

Prijatelju! Želim ti pokazati odličnu damu, u čiju službu mora da stupiš. Ona je odličnoga roda, neopisive ljepote. Njoj služiti najveća je čast. Njena dopadnost najviša sreća. Ako si joj vjerni njen vitez, izpunjaš njene želje, ona će držati razširene ruke nad tobom. Njena ti je snažna obrana sigurna. Spomen na Nju, rađa svakim dobrom u tebi, ona će te svojim utjecajem učiniti junakom.

Znaš, koju mislim. To je Marija, djevičanska Majka Božja. Ona mora biti tvojom gospodaricom. Njenoj službi moraš se posvetiti unići u četu njenih zasebnih štovatelja u kongregaciji. Pobožnost spram nje, pravo shvaćena, može da ti bude od prevelikoga značenja.

Ćudoredno stanovište svakoga mužkarca ovisi mnogo o pitanju: kako štuješ ženu? Nemoguće je zamisliti plemenitoga muža bez poštivanja žene. Nećudorednost je istoznačna s poniženjem žene. To uči poviest u životu naroda i u životu pojedinaca. Kada je Krist došao na sviet, bila je opačina na vrhuncu. Zna se, kako je u ono vrieme bila žena prezirana i u sramoti, da se ne može većma ni pomisliti. Ista je slika danas. Gdje nema više kršćanskoga duha u srdcima ljudskim, tu se sakriva pod koprenom prijaznosti i uslužnosti spram žene često puta najniže, najprostije mišljenje.

Gdjekoja djevica, koja drži do svoje čistoće, morala bi da zavikne od straha, kada bi mogla vidjeti u srdca pojedinoga mužkarca, koji se izvana pred njom gradi odličnom udvornošću.

Kada je Krist htio podići ljudsko družtvo do plemenitoga života, morao je prije svega povratiti ženi njeno dostojanstvo, a muževe privesti do počitanja spram žene. Zato nam je pred oči iznio u uzvišenoj svojoj Majci najkrasniji uzor Djevice i Majke. U njoj moraju mužkarci učiti štovati svaku djevojku, svaku ženu.

Promisli, što nas uči vjera o Mariji. Ona je bila od Boga izabrana majkom. On ju je mogao stvoriti takovom, kakovu je sam želio. Zemaljska su mu dobra bila bezvriedna, za nju je premalena. Samo mu se jedno dobro kraj milosti činilo prekrasno, da nije štedio čudom, da svojoj Majci pruži u savršenoj ljepoti: neokaljanu čistoću, netaknuto djevičanstvo.

Bila je začeta bez ikoje ljage grieha. Dok se svaki čovjek rađa na sviet okaljan iztočnim griehom, Marijina je duša izašla iz ruku Stvoriteljevih posve čista, neokaljana iztočnim griehom. To Mu nije bilo dosta. Ona nije smjela nikada, da učini samo najmanju pogrješku. Zato joj je darovao preobilje milosti, koje će je očuvati od svakoga grieha. To Mu nije bilo dosta. — Nikada nije smio okaljati njeno sveto tielo ni nehotični podražaj požude, zato je učinio, da se u njenom tielu nije ni mogla probuditi. Nikakova ružna, prosta misao, nije njenu dušu nikada mučila. Ali ni to mu još nije bilo dosta. Marija ne samo, da je morala biti posve čista, neokaljana Djevica, jer je bila njegova Majka, ona je morala ostati tako čista bez ljage, djevičanska ostati, premda je bila Njegova majka. Pa zato je proizveo čudo nečuveno: Marija je bila majka, i ipak ostala Djevica.

Zapamti dobro: mnogima se ljudima pričinjaju puteni užitci najljepši, za čim je vriedno truditi se na zemlji. Sve žrtvuju za njih. A Bog je očuvao jednim zasebnim čudom Mariju, kada je postala Majkom, dopuštenih sjetilnih užitaka. Oni nisu dobri za nju. Kako začeće, moralo je tako biti djevičansko i rođenje Spasiteljevo. Slično, kako je u ranu zoru Uzkrsa izišao iz groba, a da nije povriedio pečata, izišao je napolje iz neokaljanoga krila Djevice. Mi molimo: »Koga si, Djevice rodila«. Marija je ostala čista, neoskvrnuta djevica, kakova je bila prije navještenja.

Kako li krasna, čudestno liepa, mora biti ipak u očima Božjima neokaljana čistoća, neoskvrnutost tjelestna, te čini Bog tolika čudesa, da je sačuva svojoj Majci.

Sada te pitam: možeš li podići oči svoje ovoj uzvišenoj Djevici, koja pred duhom tvojim stoji, okružena tolikim dostojanstvom, milinom, čašću i čistoćom, koja mora da svačije ljudsko srdce zanosi, a da se u tvojem srdcu ne probudi želja, izvine težnja: kada bih joj ipak bio sličan plemenit, čist? Možeš li promisliti, kako stotine milijuna kršćana sviju vjekova upravo zato Mariju smatraju sretnom, jer je na tako posebni način čista, ostala neokaljana, a da počitanje pred ovom čistoćom, koja je čini predivnom, ne dira srdce tvoje? Zar možeš u čuđenju promatrati, kako se veliki Bog toliko trudi, da ovu dragocjenost neokaljane čistoće uklopi kano divni dragulj u vienac svoje Majke, a da onda ovo isto blago bacaš lakoumno u blato za kratkotrajni sjetilni užitak? Zar može mladić promisliti, kako nije bilo Bogu ni jedno čudo preveliko, da svojoj Majci, koju je tako rado imao, očuva neokaljano djevičanstvo, a da onda ode i djevojci, koju inače i ljubi, isto ovo dobro otme radi jednoga nizkoga, strastvenoga užitka? Ono dobro, čiji gubitak predaje djevojku sramoti i preziru? Zar može, da gleda nježnim veseljem i djetinjim pouzdanjem na Mariju, kao svoju Majku, a onda istim očima u nizkom i prostom načinu gledati djevojku ili ženu? Zar može gledati s oduševljenjem na Mariju, a onda da mu se sviđa djevojka, koja je pogazila svoje dostojanstvo? Zar se može to spojiti: biti štovatelj Marijin i ništarija?

Izključeno. Tko se ćuti odanim Mariji, ne može u isto vrieme radovati se nizkim stvarima. Težnja, da joj postane sličnim, mora da neodoljivom silom osvoji srdce njegovo. On bi rado bio njoj sličan kao liljan, koji se diže gore iz zamazane zemlje i svoju stabku uzdiže visoko, te na svježem zraku razvija svoje blistave biele čaške. Ako i mora, da po ovoj zemlji hoda, to ipak ne želi ništa imati s nizkim prostim stvarima; u čistom i plemenitom, svježem zraku voljko se ćuti njegova duša.

Kaže se, da ima žena, koje odgajaju svojom prisutnošću, jer njihovo vladanje tjera nizke misli, ne dopuštaju ni jednu slobodnu rieč iz tvojih usta. Ovako je plemenita gospođa pred svima Marija. Mladi junak, koji se posvetio njenoj službi, uvjeren je, da njen pogled počiva na njemu, nije sposoban za prostotu. Pa ako li on, zaboraviši na njenu prisutnost, padne, to će spomen na nju proizvesti žarku bol duše i pripomoći će opet plemenštini do gospodstva.

Ti gledaš na rukama Djevice Diete. Na oko diete, kakova su sva druga djeca. Ali ti znaš, da je više, nego li se pričinja.

U grudima njegovim stanuje Božanstvo. Pred Njim prigibamo koljeno. Zar ti to ne kazuje: svako je diete više, nego se čini? Zar nema dušu, stvorenu na priliku Božju, koja mora da živi uvieke? Za nju je Sin Božji umro na križu? A zar nakon krštenja nije većma Bogu slično nego čovjeku? Zar to diete ne čuva anđeo nebeski? Da, svako je diete nešto velika, sveta. A zato je također nešto veliko i sveto onaj čas, kada započinje novi ljudski život. Zar ne mora tu sudjelovati veliki Bog, kada stvara dušu djeteta? Zar otcem postati, ne znači udioništvovati u svemoći Božjoj? Zar nije Krist ženidbu podigao na dostojanstvo sakramenta?

Ako dakle pripaziš, kako je Bog u utjelovljenju Sina svojega odstranio sve, što se nije Njemu pristojalo, pa zar i ti kao mladi čovjek ne moraš jednako misliti: i ja ću tu sve izbjegavati, što se ne pristoji!? Moram, da imam strahopočitanje pred čašću otca, majke, te pred svime, što se na to odnosi! Ne smijem ga obeščastiti, zlorabiti!

Kada se konačno sjetiš, kako se sveti Josip od počitanja spram Majke Božje i od ljubavi do djevičanske čistoće nije nikada služio svojim pravom kao muž, te cio svoj život bio branitelj djevičanstva Marijina, sigurno slično ne traži Bog od nijednoga drugoga muža, ali zar ti primjer svetoga Josipa ne nagovješta, da kada odrasteš, a imaš kao i on zaručnicu, da tada i ti, slično kako on, budeš vitežki branitelj nedužnosti tvoje zaručnice, a ne njezin zavodnik!? Već se sada vladaj spram svake djevice i majke ovim vitežkim počitanjem!

Razumiješ li sada značenje službe ljubavi prema Mariji?!

Zato, izaberi Mariju kraljicom svoga srdca, da ti ona čuva čistim srdce i mladost. Mladići često puta čeznu za utjecajem plemenite žene. Mariju možeš ljubiti svim žarom svojega plemenitoga srdca, da ti ona čuva čistim srdce i mladost. Mladić često puta čezne za utjecajem plemenite žene. Mariju možeš ljubiti svim žarom svojega plemenitoga srdca. Njena slika, spomen na Nju, oplemenjuje i podiže. Ako li na Nju misliš, njenu sliku čuvaš, mora da se u tebi opet i opet probudi želja: o kamo sreće, da joj mogu omiljeti, postati joj sličan! Pa kada ćutiš u srdcu svojemu boj, poroditi će se želja za posvetnom molitvom: »O Gospođo moja, o majko moja! Sasma se predajem tebi! A da ti svoju odanost pokažem, posvećujem Ti danas oči svoje, usta i srdce svoje, sebe svega i ciela. Sada eto pripadam Tebi, dobra Majko. Čuvaj me i brani kao stvar i svojinu svoju!«

Kao znak Tvoje odanosti nosi blagoslovenu medaljicu. Eto, time si vitez Marijin! Branič Njene časti. Pogled na ovu medaljicu, koju možda nosiš u novčarki kod sebe, neka te sjeća na odluku: nikada ne ću žrtvovati novac za pokvarenu ženu! Za svrhu, u kojoj se u blato baca čast majke ili djevice. Živi tako, da možeš uviek mirno, čvrsto u oči gledati tvojoj nebeskoj Kraljici s uvjerenjem: nikada se nisam prostački ponio s tvojim sestrama.

NAJVIŠI KRALJ

Da li ti je poznata priča o svetom Kristoforu? Bio je poganin, gorostasan div i strašan borac. Htio je služiti najvišemu Kralju; drugi su mu bili premaleni. Odlučio se i stupio u službu najvišega kralja, kojega je našao. Kada se ovaj preplašio imena sotone, ostavi ga sa željom posvetiti se sotoni, jer mu se ovaj pričinjao jači. Noću izašao je u lov sa sotonom. Nenadano bude sotona i njegova pratnja natjerana u bieg i pobježe u divljem biegu odavle. Kristofor je ostao, da vidi tko je natjerao u bieg sotonu. U ranu zoru zapazi veliki Križ, pred kojim se pustinjak molio. Ovaj mu protumači tko na Križu visi. Kristofor stupi u službu Kristovu i preuzme zadaću, da prenosi putnike preko rieke. Godine i godine spremno je pomagao svima putnicima. Jednoć ga zamoli neko diete, da ga prenese. U sredini vode nije mogao dalje, teret mu preodviše pritiskao njegova pleća. Diete mu dade spoznati: On je vječni Kralj, kojemu je tako dugo vjerno služio. On mu obeća skoru plaću.

Kako je krasna ova pomisao. Samo najvišemu, najmoćnijemu kralju hoće služiti! Drugi su premaleni. Zar i ti ne misliš tako? Mladi junak ne zadovoljava se s običnima, ako se namiče najviše. A ti ne ćeš moći naći većega, moćnijega kralja od Isusa Krista.

On je Bog. U Njemu stanuje sva punina Božanstva. »Meni je dana sva vlast na nebu i na zemlji « Mat 28—18. On je »Kralj slave«, »Kralj kraljeva«, »Gospodar gospodara«. Apok. 19, 16. Sva zemaljska vlast potječe od Njega. Na zemlji ima kraljeva i careva samo milošću Božjom.

Istina, na zemlji ne pokazuje On svoju moć i slavu. Ne sjedi na zlatnom priestolju, okružen sjajnim dvorjanstvom: ne imenuje nove ministre, ne ovjerovljuje poslanike, ne pregovara s drugim državama. Njegova se moć ne temelji ne oslanja na dugom nizu modernih tankova, na milijunima bajoneta, a niti gorostasnim morskim oklopljenim lađama. Ali upravo onako istinito i stvarno, kako zemaljski kraljevi na zemlji, stanuje On na nebesima. Priesto Njegov okružuju milioni anđela, od kojih je jedan dovoljan, da uništi svu vojsku Evrope, svu mornaricu sviju država. Želiš li imati malu slutnju njegove moći razmotri zvjezdano nebo; kušaj izmjeriti udaljenosti, koje ne može preletjeti svjetlo u desetcima godina. Ako li ti se u tom računanju zamagli, klone tvoja mašta, znaj da je ovaj svemir kao prašak na stvaralačkoj kabanici Njegovoj, od koje on može da stvori u jednoj sekundi milijarde svjetova. On sam stanuje neizrecivo uzvišen nad najsmjelijim uzletom mašte, koja nije kadra, da si predstavi Njegovo veličanstvo, uzvišenost i veličinu.

Božja slava, neshvatljivo bogatstvo Božanstva, stanuje u njemu. Što možeš na zemlji naći liepa, oduševljena, prekrasna, samo je neznatni odsjev njegove savršenosti. Tebe brzo zatravi zemaljska slava i ljepota. Plemenito lice, na kojem sja dobrota i čistoća, osvaja tvoje srdce. Ti se čudiš plemenitosti duha, otmjenosti, veledušnosti, ženijalnosti. Krasna priroda, divna slika, umjetnička glazba zatrave te. Ima toga mnogo za čim težiš, čezneš, zašto se mučiš. A sve to samo zato može oduševiti mnoge, privlačiti, razdragati, jer se u tomu odsjeva u posve neznatnoj mjeri neizmjerna ljepota Božja. Neizrecivo je ljepši, sjajniji, uzvišeniji On sam. Kada bi imao samo neznatnu slutnju Njegove slave, morala bi te obuhvatiti težnja, pravo čeznuće za Bogom, kako to psalmista veli: Kako jelen čezne za vrelom vode, onako čezne duša moja za Tobom. Duša moja teži za tobom. Kada ću smjeti doći i osvanuti pred Tobom«? Psl. 41, 1.

Ili kako neki moderni pisac opisuje čežnju osuđenika u paklu za Bogom:

Protezalo se nebo još tisuća puta dalje
Nad paklenim smradom
I kada bi vodila užarena ljestvica
K Njemu gore
A svaka prečanica kada bi bila iz željeznih trnovitih grana
Svaki korak, da bi bio neshvatljivi jao i groza
Tisuć bih se legija godina popinjao rado
Da samo jednoč zagledam biće Njegovo.
Samo ovaj jedan pogled učiniti će, da bih zaboravio na sve muke.

Pa sakrivalo se Božanstvo i pod spodobom sluge, to prodire i ponire njen sjaj ipak život i djelovanje. Krist je tako plemeniti muž, da ga većega nije zemlja vidjela. Čist, bez ljage, Njegov je karakter. »Tko će me od vas prekoriti radi grieha?« Ivan 8, 46. Mogao je mirno reći svojim neprijateljima. Neprijateljske oči oštro gledaju, ali ni sam Juda, koji je trajno boravio u Njegovoj blizini, nije odkrio na Njemu nikakove pogrješke, niti slabosti. Njegova je nauka najplemenitija, što se može pomisliti. Bez ikakove opreke pruža odgovor na sva pitanja, koje iziskuje duh čovječji; uči najuzvišenija čudesa i tajne; podiže do najplemenitijih ćudorednih zahtjeva. Nitko se nije nad nju podigao; nije joj se nikada mogla dokazati zabluda, manjak. Što druge nauke mogu učiniti vriednijega, sadržano je u nauci Kristovoj.

Kako je privlačiva Njegova osobnost. Mase su svieta dane i dane ostale kraj Njega, zaboravivši na hranu i pilo, samo da Ga slušaju. Gdjegod se pokazao, okupljala bi se masa.

Volja je Njegova svemoguća. Zapovjedao On buri i oluji ili ribicama; bolesti, smrti, đavlu. Njegova je rieč smjesta stvarnost. Sam dodir haljina Njegovih bolestne lieči.

Kao posrednik između Boga i ljudi, On je naš vođa: »Ja sam put, istina i život. Nitko ne dolazi k Otcu, osim po meni« Iv. 14, 6. »Nijedno drugo ime nije dano ljudima pod nebom, u kojem bi se mogli spasiti«. (Djela apostol. 4, 12). Kao vođa pokazao je svoju moć na jedan način, koji srdce naše napunja radostnim oduševljenjem.

Prije stotinu godina vidio je sviet vojskovođu, koji je znao kano riedki zemaljski vladar oduševljavati ljude. To je bio Napoleon I. Opet i opet hrlili su mladi ljudi sa svih strana, da se bore pod njegovim vodstvom i pobjeđuju. Kada je on vodio, bili su sigurni za uspjeh. Nakon četrdeset, pedeset godina iza njegove smrti, kada je došao govor među veteranima o Napoleonu, sjale su im oči, bljeskao obraz, pripoviedali su u oduševljenju o njemu. Jedva, da je prošlo stotinu godina, gdje je djelo Napoleonovo? Tko se danas brine za njegove planove? Tko se smatra obvezanim njegovim naređenjima? Zar ima možda koja vojska, spremna da se bori za njega? Možda je koji general, koji bi trgnuo mač za njega? Još za njegova života slomila se njegova moć, a kada smrt pozove kojega čovjeka, to mu je za uviek oduzeto kraljevstvo, propali su planovi, nestala mu moć.

Kristova je moć i kraljevstvo uzvišeno nad sve granice vremena i zemalja. Da, istom nakon smrti Njegove, uzkrslo je Njegovo kraljevstvo, koje će trajati do vieka. Na kojem ga je temelju gradio? Nije ga izgradio na velikoj vojnoj sili, a niti na naklonosti mogućnika ove zemlje. On se nije obratio na učenike i njihove škole ili na bogataše. Dvanaestorici jednostavnih ribara naložio je »Idite po svietu; učite sve narode krsteći ih i učeći svemu, što sam vam zapoviedio«. Nikada sviet nije primio ovako smjeli plan, daleko obsežan, upravo gigantski. U ustima običnoga čovjeka ove bi rieči značile veliku ludost.

Što je stavio za izgled apostolima? Progone, odricanja, tamnice, krvavu smrt. Mora da propoviedaju svietu nauku na križu razpetoga Krista Boga. Ljudski govoreći Kristova je stvar u zametku propala. Ovakav plan nije mogao uspjeti. Ipak apostoli su izašli u sviet i svagdje stvaraju kršćanske občine. Svi su apostoli bili mučenici, iza njihove smrti nanjihovo mjesto dolaze drugi.

Za kratko vrieme nauka Kristova navještena svemu, tada poznatomu svietu. Tko je prihvatio tu nauku životom, morao je biti spreman na grozne muke, strašnu smrt. Rimski imperij želio je zatrti u zametku kršćanstvo. Pa ipak niti muke, a niti smrt ne straše, pače izgleda da privlače. Dirljivo je čitati u izvještajima mučenja, kako kršćani čeznu za mučeničkom smrću. Eno Ignacija iz Antiohije. Bio je odveden u Rim, da bude bačen divljim zvierima. Mučile su ga dvie brige: kršćani bi mogli olsoboditi ga muka, a lavovi ga poštediti. Moli i zaklinje kršćane, neka ništa ne čine za njegovo oslobođenje. Sa životinjama će biti puno lakše. Ako ga ne će razkomadati, onda će ih on dražkati. Kako divan mora da je ovaki vođa, koji je mogao ovako oduševiti svoje pristaše!!

Nauka Kristova mora doprieti u sve zemlje i narode. Kako se okupljaju vjerovjestnici? Što im pruža? Ne pruža im se sjajna plaća, a niti časti, udobnosti, već siromaštvo, pregaranja, nezdravi predjeli, smrtonosna klima u tropskim krajevima ili u ledenim; divlji nenaobraženi narodi; život pun napornoga rada, punog odricanja; težka i mučna putovanja, progoni, brza, čestoputa nasilna smrt. Zar ovi izgledi pružaju uspjeh?

Krist zove, a kroz dvadeset viekova odazivaju se mladići i djevojke. Odriču se imetka, položaja, preziru sjajne izglede, užitke svieta. Nijedna zemlja nije tako daleka, nijedan otok

tako udaljen, nijedan narod tako surov i divlji, da bi mogao prestrašiti misionare. Čestoputa su najopasniji misijski krajevi najvećma željkovani. Apostoli uztraju cio svoj život, a kada izumiru, nasljeđuju ih drugi. Koli divan mora da je vođa, koji broji takove i tolike junake pod svojim zastavama!!

Krist je spomenuo mogućnost, kako se može provoditi svojevoljno život savršenosti, da se Njega na osobiti način nasljeduje, služi Njegovim planovima. Ljudi su poslušali Njegov savjet, dižu redove; u svetom natjecanju žrtvuju se mladići i djevojke u životu siromaštva, čistoće, posluha sa željom nasljedovati Krista, da za Njega rade, za Njega se žrtvuju, za Njega se bore. Nitko ih ne sili, nitko im ne zapovieda. Slobodnom svojom voljom odriču se i žrtvuju.

Koncem prošlog stoljeća molio je sin nekoga kneza za prijem u red. Kao prvorođenac mora se odreći bogate baštine. Nakon nekoga vremena posjetio ga je njegov školski drug. Kada je unišao u siromašnu kolibicu, koju je zamjenio knežev sin, sjeo se i svladan veličinom žrtve, zaplakao. Mladi se redovnik veselio nad zamjenom. Kako divan mora da je ipak Vođa, koji može ljude oduševiti za takove žrtve!!

Krist je prije devetnaest stoljeća objavio svoju nauku, izdao naređenja. Svaki se katolik smatra u savjesti obvezanim, da Mu vjeruje, da drži Njegove zapoviedi. On je uredio jedinstvo ženidbe. Ona je uvedena u sve civilizirane države. On je odredio nerazriešivost braka. U cieloj crkvi katoličkoj izključeno je razrješenje ženidbenoga veza. On je pooštrio propise o čistoći, svaki pravovjerni kršćanin smatra ih u savjesti obvezanim. I to kraj čovječjih strasti, koje bi htjele u ovoj stvari stresti sve uzde.

Krist je propisao krštenje, kršćanski roditelji donose djecu na krštenje. On je zapoviedio, da se moraju izpoviedati griesi. Koliki zahtjev! Nijedan pravovjerni katolik nema mira, dok ne prizna u izpovjedaonici svoje griehe. Kraljevi i carevi pokorili su se ovoj zapoviedi. Uzeo je kruh u svoje ruke, iznio ga pred narode svieta i rekao: »Klanjajte se, to je tielo moje!« I u največem strahopočitanju prignuli su milijuni svoja koljena, ne samo priprosti ljudi, najveći duhovi kršćanstva klanjali se Bogu pod prilikom kruha. On je povjerio glavarima svoje Crkve svoju vlastitu neograničenu vlast, te svaki katolik bio učenjak, ministar, vojskovođa ili vladar, podvrgava se naredbama crkve. Bez policije i zatvora, bez oružane sile i sudbenih naprava vlada Kristov namjestnik na zemlji nad dvjesto pe-

deset milijuna ljudi. Koli divan mora da je Vođa, koji toliku vlast posjeduje nad ljudima.

Od svojega rođenja do danas bila je Crkva vazda živući Krist, predmet neizrecivo žestokih, bezbrojnih napadaja. Rimski carevi, snabdjeveni sa svim sredstvima moći rimskoga imperija, vodili su stotine godina boj uništenja protiv mlade Crkve. Na koncu tih napadaja, bila je vjera u cielom carstvu razširena, a ne uništena.

Nema države, koja ne bi silom, prievarom kušala, da Crkvu podjarmi, učini prilagodivom svojim željama. Crkva je ostala uviek pobjediteljica. Kušali su silom promieniti njenu nauku; oni, koji su se opirali, bivali su proganjani, izagnani, zatvarani, mučeni. Progonili su zakonite pastire, a na njihovo su mjesto podizali nedostojne. Zatvarali crkve i njene zavode, kažnjavali kaznom propoviedanje, djelenje sakramenata, prinošenje svete Mise. Bezvjerna znanost, koja ohola na svoja iztraživanja, nije htjela priznati objavu Božju, upotrebila je svu svoju oštroumnost, svoju učenost, da nauku Kristovu privede u krivovjerje.

Borba se je vodila nevjerovatnom žilavošću i bezobzirnošću, đavolskom lukavošću i drzovitom silom, sada pojedine države, onda sve skupa. Zavladale su zemljama revolucije, razorili su sve, što je postojalo, podigli su stratište kraljevima, oltar opačini. Pored ovih bura i oluja kraljevstva su izkorjenjena, srušeni kraljevski priestoli, izmjenjene granice sviju zemalja, samo je ostao netaknut priesto Kristovoga Namjesnika. I danas još postoji Crkva Kristova s istih dvanaest članaka vjerovanja, istih sedam sakramenata, istih deset zapoviedi Božjih. Sve kao prije devetnaest vjekova. Kako li divan mora da je Vođa, koji ovo kraljevstvo zove svojim!

Mnogi su Krista progonili u Njegovom životu, rugali Mu se i prezirali Ga. Ali, kada je nadošao čas smrti Njegove, bilo im je neugodno. Nisu našli mira, dok se nisu s Njim izmirili.

Živio je neki profesor, koji je govorio, da život preko groba ne postoji, to je samo strašilo za stare žene. Kada mu se približila smrt, pozvao je svećenika, te javno opozvao svoju nauku i izjavio, da žali što je tako učio.

Neki je čovjek došao do časa smrti, a njegov je život bio lanac ćudorednih zabluda. Izpoviedio se, ali nije htio Spasitelja, da primi u krevetu u času pričesti ležeći. Prkoseći svim odredbama liečničkima, ustao je na smrt bolestni čovjek i oslanjajući se na dva sluge došao je u dvoranu, gdje je pao na koljena

pred Presvetim i primio svetu Pričest tolikom pobožnošću, koja je sve nazočne potresla.

Stotine milijuna kršćana požalilo je na času smrti, što nisu Spasitelju vjernije služili. Bezbrojni su se rađe dali najstrašnije mučiti, mrcvariti, sažeći, od životinja razkomadati, nego li da budu nevjerni svomu Učitelju. Ali nikada, ni u kojem stoljeću nije se našao nitko, ama niti jedan samo čovjek, koji bi na času smrti požalio, što je Spasitelju vjerno služio,cio život za Njega radio upravo nijednoga, nijednoga čovjeka nije se našlo, da bi Mu bio nevjeran u času smrti. — Koli divan mora da je Vođa, koji i u onom strašnom ozbiljnom času smrti, može da pruža svojima mir i pouzdanje!!

Ne ćutiš li kako izgleda neizrecivo malena i neznatna zemaljska veličina prema ovoj premogućnosti i slavi? Sva zemaljska slava pred ovom slavom potamni kao što slabi trepet zviezda potamni pred žarom sunca? Ljudska je moć nemoćna, pa i sam utjecaj despotizma pred svemogućom voljom Kristovom. Tko je htio kraj Njega biti velik, stavio se na ruglo.

A ipak Krist ne stoluje u nepristupačnoj visini i veličanstvu, okružen od presjajnoga dvorjanstva. Pristup k Njemu ne spriečavaju straže i službenici. Saobraćaj s Njim ne posreduju ministri, tajnici, da podložnici smiju samo iz daleka vikati Mu: živio, te se smatrati srećnim, ako ga smiju samo na čas u mimohodu pogledati. On nije tako okupiran s važnim stvarima svojega kraljevstva, da ne bi imao vremena za svoje pristalice, za njihove potrebe, nužde, te da ih uobće ni ne pozna, a niti se brine za njihove potrebe. Nije on, kako su zemaljska »velemožna gospoda«, koji se dadu od počinjenih štovati, služiti, živjeti od njihova rada, koji si daju ugađati, a da se ne brinu za sreću njihovu.

Krist ne izkorišćuje svoje Božanstvo, da se nad nas visoko podiže, već da premosti ponor, koji nas dieli od Njega, da bude na blizu svakomu nas, te se za svakoga pojedinca brine, za njega skrbi, da sebe izmuči, da živi za njega. U Njegovim grudima bije Srdce, koje tebe ljubi, tebi je privrženo, želi ti dobro. Za tebe se boji, skrbi. Kuca za tebe već devetnaest stoljeća. Onda je mislio na tebe, za tebe živio, tebi posvjedočio svoju ljubav smrću na križu. »Ljubio je mene i žrtvovao se za mene« (Gal. 2, 20). Pozna On tebe, tvoje misli i želje, tvoj život i tvoje djelovanje, tvoje dobre i zle strane. On ti želi svaku sreću, tvoje vječno blaženstvo. Što je samo mogao u

svojoj neizmjernoj mudrosti i dobroti izmisliti, učinio je za tebe.

On ti je ostao vjeran, kada si se odvratio od Njega, napustio Ga, prognao iz duše svoje. Tvoji griesi i uvrede nisu mogli pokolebati Njegove ljubavi. On te je branio, trudio se za tebe, da te spasi. Kada si se vratio k Njemu, Srdce je Njegovo kliktalo od radosti, jer je nesreća odvraćena od tebe. Osvetu, odmazdu On ne pozna. On se ne sjeća, zaboravlja rado prezir i svaku uvredu. On je sam učinio za tebe dosta; za kazne, što si ih zaslužio, učinio je On pokoru, da ti budeš pošteđen od njih.

Svakoga se jutra stavlja tebi na razpolaganje. On je spreman za svaki čin ljubavi; ti treba da samo izrabiš njegovu dobrotu, da Mu zapoviedaš. On se žrtvuje na oltaru za tvoju sreću, moli Otca za tebe. U svetoj Pričesti možeš Ga primiti u srdce svoje, da u duši tvojoj hrani i jača život milosti. U svetohraništu Te čeka, da li ćeš doći, da od Njega primiš milosti, svjetlo i snagu. Sa nebesa On te prati, da li trebaš njegovu pomoć, da li Mu se moliš. Spremno i najspremnije šalje nebeske duhove na tvoju obranu, a On se sam bori s tobom.

Što On posjeduje, darovao je tebi, dieli s tobom. Svoje nestvoreno Božansko biće usadio je na krštenju tebi. Po nepogrješivom učiteljstvu Crkve imaš udio na obsegu, sigurnosti Božanskoga znanja. Kao On moraš i ti biti djelatan, širiti sreću, činiti dobro. Možda će te učiniti dionikom svoje svevlasti u stvaranju novih razumnih stvorova, da i ti drugima daješ život. Ili prenosi na tebe božansku vlast i milost, te ti stavlja na raspoloženje neizreciva blaga spasenja. Možeš, da od njih biraš po volji. Darovao ti je svoju Majku, da bdije nad tobom, skrbi za tebe. Odozgo konačno pokazuje ti se nebo, njegova slava treba da bude tvoja vječna plaća. »Što sam još mogao učiniti vinogradu mojemu, a da nisam načinio?« (Ez. 5, 4).

Koli odana, veledušna, požrtvovna ljubav oduševljava Srdce Spasitelja. On ne pozna sebeljublje, jer ne može tražiti sebe. Čista nesebična dobrota, koja ima samo u tom sreću svoju, da tebe učini velikim i sretnim. To je kucaj Srdca Njegova.

Mladiću! Ti se oduševljavaš velikim, plemenitim. Sanjariš o ljubavi, prijateljstvu, vjernosti. Ti si želiš vođu u boju za čistoću, kojemu ćeš se moći pridružiti diveći se i u veselju;

težiš za plemenitom, uzvišenom zadaćom, kojoj ćeš moći žrtvovati ljubav, snagu i život.

Pred tobom stoji najveći Kralj. Svjetlo Ga božanstva obasjava. Zemaljske veličine nadvisuje On Božanskom vječnošću. Njegovu kraljevstvu nema kraja. Rukom svojom, koja na sebi nosi tragove rana, koje su Mu nanieli, kada je za tebe pošao u smrt, pokazuje On na Srdce svoje, koje ne može da zadrži žar ljubavi prema tebi. On zna samo jedan cilj, tvoje vječno spasenje na čast Otca Nebeskoga. Prijateljski Te On poziva, da Ga sliediš. Moraš, da u sebi sve većma i snažnije izgrađuješ sliku Božju; da budeš kao Bog, što je na zemlji djelatan, da svoj život urediš što koristnije, da na Njegovu djelu surađuješ, gradiš mir i sreću.

Možeš li oklievati, a da Ga ne sliediš? Ded dakle! Predaj Mu se srdcem i žićem cielim. On neka ti je vođa.

Oko Spasiteljevo sja. Milo On gleda na tebe. Stavlja ti ruku na glavu i veli: »Ostani mi vjeran do smrti. Ja ću ti dati zato krunu života!«

SADRŽAJ: